

କଥା କରିତା

ଶ୍ରୀମତୀ ପ୍ରମଦ୍ଦତ୍ତ

ଏଥିନି ଚିଠି

ମୁମ୍ବର ବକ୍ତ୍ର,

ମାଝୁହେ ଜୀବନର ବାଟିତ ସିମାନେଇ ଆଗ ବାଢ଼ି ଯାଏ, ସିମାନେଇ ଅତୀତର ସ୍ଟନାବିଲାକେ ମନର ମାଜତ ବେଛିକୈ ଭୁମିକିଯାବଲେ ଧରେହି । ତେତିଯା ତେଣୁଳୋକେ ବର୍ତ୍ତମାନ ପାହବି ଅତୀତର ମଧୁର ସମ୍ପୋନତ ଜୀବନର ବାକୀ କାଳ ଡୋଖରେ କଟାଇ ଦିବଲୈ ଇଚ୍ଛା କରେ, କିନ୍ତୁ ସି ହୈ ଶୁର୍ତ୍ତେ—ବର୍ତ୍ତମାନେ ତେଣୁଳୋକକ ଅନିଶ୍ଚିତ ଭରିଷ୍ୟତର ଫାଲେ ଟାନି ଲୈ ଯାଏ । ମେହି ଖଣ୍ଡକୀୟା ମଧୁର ସମ୍ପୋନେ ଡାରବର ବୁକୁରପଦା ଓଲୋରା ଶୁରୁଧର କିବଣର ଦରେ ତେଣୁଳୋକର ଜୀବନକେ । ଖଣ୍ଡକର କାବଣେ ବଞ୍ଚେବେ ବୋଲାଇ ଯାଏ,—ତାକେଇ ବୁକେବେ ସାରାଟି ତେଣୁଳୋକେ ନିଜର ବାଟେଦି ଆଞ୍ଚଳୀବାଲେ ଧରେ ।

ମେହି ଦିନା ପୁରା ତିନି ଠାଇର ତିନିଜନ ଲ'ବାଇ ଏକେ ଲଗେ ବଂ ମନେରେ ଲୁହିତ ଚାବଲେ ଯୋରା କଥାଟୋ ଆଜି ମୋର ବରକୈ ମନତ ପରିଛେ । ଶୁରୁଧର ନତୁନ କିବଣତ ବାଟ ଉଜଲି ଉଠିଛିଲ । ମେହି ବାଟେଦି ତିନିଜନ ନତୁନ ବାଟକରାଇ ବୁକୁତ ଉଛାହ ବାକି ବହତ ଦିନବେପଦା ଶୁଣି ଅହା ଲୁହିତକ ଚାଇ ମନର ହାବିଯାସ ପୂରାବଲେ ବାଟ ବୁଲିଛିଲ । ତାର ପିଛତ ଲୁହିତର ପାର ପାଇ ତାର ବାଲିତ ବାଲି ଭାତ ଥାଇ ଉଲାହତେ ନିଜକ ପାହବି ବଂ ମନେରେ ଧେମାଲି ଜୁବି ଦିଛିଲ,—ବତାହେଓ ତେଣୁଳୋକର ମେହି ଧେମାଲିତ ଯୋଗ ଦିଛିଲ ଆଫ ଲୁହିତର ସୌତେଓ ମେହି ଆନନ୍ଦକ ବୁକୁତ ଲୈ ବୈ ଗୈଛିଲ ! ... ତିନିଜନେ ତିନିଖନ ନାଓତ ଉଠି ଲୁହିତର ବହଲ ବୁକୁତ ନାଓ ମେଲି ଦିଲେ,—ତେଣୁଳୋକର ଉଲାହ ଚାଯ କୋନେ ? ଭାବିଛିଲ, ସଦାହି ଏନେକେହେ ଥାକିବ, କିନ୍ତୁ.....

ଏବେ ଦରେ ଗୈ ଥାକୋତେ ହଠାତେ ଏଜମର ନାଓଥିନି ଚାତ କରେ କେନିବାନି ଆତରି ଗ'ଲ—ଆମ ହଞ୍ଜନେ ବହତ ପର ବିଚାରିଓ ତାର ଏକେ

উরাদিহ নাপালে। তেঙ্গোকৰ আনন্দৰ জ্যোতি ম্লান হৈ পৰিল,—
পুৱাৰ সেই উছাহ কমি আহিল। অলগ পৰ গৈ এটা ঘাট পাই
আনজমেও তাতে তেঙ্গৰ নাও বাঞ্ছিলে—কিন্তু ইজনে নোৱাৰিলে।
শৌতৰ টানে তেঙ্গৰ নাও উটাই লৈ গ'ল। এতিয়াও তেঙ্গ শৌতৰ
মাজত নাওৰ বুকুত। লাহে লাহে বেলি ভাট দিছেহি, কৰ নোৱাৰে,
কেতিয়া ক'ত তেঙ্গৰ যাত্রা শেষ হব !

* * * *

তুমি এতিয়া দেশৰ দহজনৰ এজন হৈ সুখৰ সংসাৰত কা঳
নিয়াইছা। ঈশ্বৰে তোমাৰ মঙ্গল কৰক,—সুখৰ জেউতিয়ে তোমাৰ
জীৱন উজ্জলাই দিয়ক। তাহানিখনৰ মেই ছটিমান এবা-ৰোটলা মনৰ
ভাৱ চেনেহৰ চিন স্বকপে আজি তোমাৰ হাতত তুলি দিলোঁ। পাহাৰি-
যোৱা অভীতৰ মধুৰ কিৰণৰ কণিকা এটিয়েও খন্দেকলৈ যেন তোমাৰ
মনত ভূমুকি মাৰে, ইয়াকে আশা কৰিলৈ।

আনজন এতিয়া ক'ত কেনেভাৱে আছে, কৰ নোৱাৰেঁ—জীৱনত
দুনাই দেখা হব মে নহয়, তাকেো নাজানো। কবিৰ ভাষাবে মাথোন
ইয়াকেই কঁ,—

One port, methought, alike they sought,
One purpose hold where'er they fare,—
O bounding breeze. O rushing seas !
At last, at last, unite them there !

মৰম লৰা। আশা কৰোঁ ভালৈ আছা। ইতি

তোমাৰ মৰমৰ
যতীন

পাতনি

‘কথা করিতা’ শীঘ্ৰত যতীন্দ্ৰনাথ দুৰ্বাৰ প্ৰকাশিত কৱিতাৰ বিতীয় পুঁথি। পহিলাখন ওমৰ খায়ামৰ সুন্দৰ অসমীয়া ভাষণি।

‘কথা করিতা’ নোহোৱা নোপোজা কৱিতাৰ পুঁথি। এনে ধৰণৰ গন্ধত লিখা কৱিতাৰ পুঁথি জনাৰ ভিতৰত আম কোনো ভাৰতীয় ভাষাত নাই, ইংৰাজীতো বিবল। চিৰকালেই কৱিতা পঢ়তহে লিখা হৈ আহিছে। কৱিতাৰ উৎপত্তি গীতবপৰা, সেই কাৰণে কৰিতাক বাঞ্ছিমী গীতি বুলিয়েই জন-সমাজে স্বীকাৰ কৰি আহিছে।

কথা-কৱিতা উনৈশ শতকাৰ সৃষ্টি। কছিয়াৰ বিখ্যাত সাহিত্যিক ইবান টুর্গেনৈৰে জীৱনৰ শ্ৰেষ্ঠ অৱস্থাত বাজহাড়ৰ দুৰ্বাৰোগ্য কেন্দ্ৰৰ বোগত ভূগ প্ৰতি শ্ৰদ্ধেই মৰণলৈ ২৪ট চাই থাকি আচছৰা অমুভূতিপূৰ্ণ “Poems in Prose”—বথাত কৱিতা বুলি পুঁথি এখনি প্ৰকাশ কৰি উলিয়ায়। তাৰ ইংৰাজী ভাষণি ততালিকে প্ৰচাৰ হয়।

বিজ্ঞান, সাহিত্য,—সকলো ভাৰৰ ক্ষেত্ৰতেই উনৈশ শতকা নানাম উদ্ভাৱনাৰ মুগ।

কৱিতা বাঞ্ছিমী গীত, গীতৰ স্পন্দন ছন্দৰ হেন্দোলনিত পোৱা যায়। কিন্তু কৱিতা বাঞ্ছয় চিৰও হব পাৰে। ছন্দৰ সহায় নহলেও চিৰক ভাষাময় কৰি তুলিব পাৰি। ছন্দোময়ী কৱিতাতো চিৰ থাকিব পাৰে, কিন্তু ছন্দোময়ী কৱিতাৰ প্ৰাথমিক উদ্দেশ্য ধৰনি, চিৰ নহয়; চিৰ আচুম্বনিক হব পাৰে। কথা-কৱিতাৰ প্ৰাথমিক উদ্দেশ্য চিৰ, ইয়াৰ ধৰনি ভাষাৰ ব্যঙ্গন। ছন্দোময়ী কৱিতাৰ প্ৰধান লক্ষ্য গীত

ବା ଶ୍ରାବ୍ୟ ବିଷୟକ ମୁଣ୍ଡି କବି ତୋଳା । କଥା-କରିତାର ଲକ୍ଷ୍ୟ ହେଛେ କଥ ବା ଦୃଶ୍ୟ ବସ୍ତୁତ ସଜୀରତା ଆବୋଧ କବା । କଥା-କରିତାତ ଏଟି ମାଥୋନ କେନ୍ଦ୍ରିୟ ଭାର ଥାକେ, ଆକୁ ମେଇ ଭାରକ ଡାଙ୍ଗୁ ସକୁ କେତ୍ବୋବ ତଳତୌୟା ଚିତ୍ରେବେ ସଜୀର କବି ତୋଳା ହୟ । କିନ୍ତୁ ଏହିଟେ ମନତ ବାର୍ତ୍ତିବ ଲଗ୍ଗୀୟା ଯେ କଥା-କରିତା ଆକୁ କରିବୁମୟୀ କଥା ଏକେ ନହୟ । କଥା-କରିତା ଏବିଧ କରିତାଇ, କିନ୍ତୁ କରିବୁମୟୀ କଥା ଲିଖାର ଭଞ୍ଚି ବା ଭାଷାର ବୀତି ମାଥୋନ ।

କଥା-କରିତାତ କଥର ସମାବେଶ ଥାକେ, ଆକୁ ଇ ପ୍ରାୟେଇ କଥକାନ୍ତକ । ପ୍ରତ୍ୟେକଟୋ ଚିତ୍ରର ଅଂବତେଇ ଓବଣି ଲୋବା ଭାର ଏକୋଟା ଥାକେ ।

କଥା-କରିତାର ସକଳୋ ଉପାଦାନ ଦୂରବାବ 'କଥା କରିତା'ତ ବିବାଜ କରିବିଛ । ଆଲୋଚ୍ୟ ପୁଣିଥିନି ଲିଖକର ଏମମୟର ବଚନା ନହୟ । କରିତାବୋବ ଯେନେକୈ ସଜୋବା ହେଛେ, ତାବୁଗ୍ରାହି କୋନଟେ ଆଗର, କୋନଟୋ ପିଛର ବଚନା, ଧର୍ବିବ ପାଦି । 'କଥା କରିତା' ଦୂରବା ଡାଙ୍ଗୁଯାବ ପ୍ରାୟ କୁବି ବଛର କାଲବ୍ୟାପୀ ନାନାନ ସମୟ, ଆକୁ ନାନାନ ଅରହାବ ଅମୁଭୂତିବ ଚିତ୍ରର ସମାବେଶ । ଇ ତେବେବେ କୋମଳ ଦ୍ରକ୍ଷ କବି ଓଲୋବା ବାଲିବ ନିଜବାବ ଦରେ । ଦୁଇ ଏଟି ବିଷୟ ବିଦେଶୀ ମୂଲ୍ୟପଦବୀ ଅନା ହେଛେ, କିନ୍ତୁ ମେଇବୋବକ ବୁକୁବ ତପତ ତେଜର ଉମନି ଦି ସଜୀର କବି ତୋଳା ହେଛେ ।

ଶ୍ରୀକାରବ ଜୀବନର ମୂଳ ଧାରା ନାଜାନିଲେ ବହୁତ ସମୟରେ ଭାରାନ୍ତକ ପାହିତ୍ୟ ବୁଜିବ ନୋରାବ । 'କଥା କରିତା'ର ମର୍ମ ମନତ ଲଗାଇକେ ବୁଜିବ ଲାଗିଲେ ଦୂରବା ଡାଙ୍ଗୁଯାବ କଥା ଅଳପ ଜାମିବ ଲାଗେ । ଦୂରବା ଡାଙ୍ଗୁଯାବ ଜୀବନ ଘଟନା-ବହୁତ ନହୟ, ତାବ ବହୁତ । କୁବି ବଛର ଆଗେଯେ ଆମି ଯେତିଯା ପ୍ରେଚିଡେସ୍ତୋ କଲେଜର ତୃତୀୟ ବାର୍ଷିକ ଶ୍ରେଣୀର ଲ'ବା, ଦୂରବା ଡାଙ୍ଗୁଯାବ ତେତିଥା ଆଇନ କଲେଜର ଛାତ୍ର । ଶ୍ରୀମୁତ ଲକ୍ଷ୍ମୀନାଥ ବେଜବକୁରାଇ ତେତିଥା ହାଓବାପଦବୀ 'ବୀହୀ' ଉଲିଯାଇ ଅମୟୀୟା ସମାଜତ ପ୍ରଦଳ ଦେଶାନ୍ତରାଧିବ

ଶେଷ ଏଟି ବୋରାଇଛିଲ । ପ୍ରସ୍ତରା ଅସମୀୟା ଛାତ୍ର ମକଳର ମନତ ବେଜ-
ବକରାର ପ୍ରଭାବର ଛାବ ନପର୍ବାଟିକେ ନାହିଲ । ଦୂରବା ବେଜବକରା
ଡାଙ୍ଗୋବୀୟାର ଅନୁବନ୍ଧ ବନ୍ଦ ଆଛିଲ, ଆକୁ ଯଦିଓ ସ୍ଵଦେଶର ହକେ ବେଜବକରା
ଡାଙ୍ଗୋବୀୟାର ଉପର ଯୁଜାକ ପ୍ରକୃତିର ଲଗତ ତେଥେତର ପ୍ରକୃତିର ମିଳ ନାହିଲ,
ବେଜବକରା ଡାଙ୍ଗୋବୀୟାର ଏକନିଟ ସାହିତ୍ୟ ମେରାର ଆଦର୍ଶ, ଆକୁ ଅନୁବବ
ଚିରକଲୀୟା ସୌଭାଗ୍ୟା ତକଣତାର ଦ୍ୱାରା ଦୂରବା ମଞ୍ଜନ୍ତାରେ ବିମୋହିତ
ହେଛିଲ ।

ଆଇନ କଲେଜତ ତିନି ବହୁ ଖରାଲି ଥୋରା ହୈ ଗ'ଲତ, ଅସମୀୟା
ଛାତ୍ରମାଜତ ଜନାଜାତ ହ'ଲ ଯେ ଦୂରବାଇ ଆକୁ ଆଇନ ବ୍ୟାବମାଧ୍ୟ ନକରେ, ଆକୁ
କୋନୋ ଚାକ୍ରବୀଲେଓ ଚେଷ୍ଟା ନକରେ । ତେଥେତ ଫଟିଚ୍ ଚାର୍ଚ କଲେଜିଯେଟ ସ୍କୁଲର
ଶିକ୍ଷକ ହିଚାପେ କଲିକତାତେହି ଧାରିବ । ଦୂରବା ଅସମୀୟା ମମାଜବ' ନାମ-
ଜଳା ପରିୟାଳର ଲ'ବା; ତେତିଯାର ନିନକ ଇଚ୍ଛା କରିଲେଇ ହାକିମ ବା
ମୁଖୁପ ଏଟି ସହଜେ ହବ ପାରିଲେହେତେନ । ତେତିଯାରପରାଇ ଦୂରବାର
ଜୀରନୀ ମାଧ୍ୟାବନ୍ଦ ମାନତ ଏଟି ସ୍ନାଗର ॥

ବୟସତ ଚଲିଶିବ ଦୂରବା-ଦଲି ପାର ହଲେଓ ଦୂରବା ଚିବ-ତକଣ,—ହାହି-
ବିରିଙ୍ଗା ମୁଖ, କୋମଳ ପ୍ରାଣ, ଅନାବିଲ ଚବିତ୍ର, ଲାଜୁକୀ ଲତାଭିକେଓ
ଲାଜକୁବୀୟା ! କାମର ଭିତରତ ଦେଶ-ବିଦେଶର କାର୍ଯ୍ୟ ଚର୍ବା, ଆକୁ ଅସମୀୟାତ
କରିତା ସଚନା ।

କିନ୍ତୁ ଚର୍ଚା ଆକୁ ସଚନାର ଜୋଖାରେ ତେଥେତେ ପୁରୀ ଛପାଲେ କେଇଥିନ ?
ତେଥେତର ସଚନା ଭାଲେଥିନି, କିନ୍ତୁ ତେଥେତ ଲାଜକୁବୀୟା, ଛପାନ୍ତିଲ ଲାଜ
କରେ ! ଫଟୁଇବ ଧରା ହଇ ଏଥିନି ପଦ-ପୁରୀ ଛପାଇ, ମେଇବୋବେଇ ଆକୁ
ପାଠ୍ୟ ପୁରୀ ନୋହାରାତ ସାମୟିକ ପତ୍ରିକାର ପିଠି ବଖଲା-ବଖଲ କରା ହଇ
ଏଜନ କବିଟିଲିକାର ଲଗତ ଦୂରବାର ପ୍ରକୃତିର କି ବୈପରୀତ୍ୟ ! ଆନ
ଏଜନେ ପାତନି ଏଥିନି ଜୋବା ଦିବଲୈ ଗାତ ଲୋବାତହେ ଦୂରବାଇ

‘কথা করিতা’ ছপাখানাত দিবলৈ মাস্তি হৈছে। প্রকৃত কবির ঘাভাদ্বিক
লাজকুবীয়া অঙ্গতিক লক্ষ্য করিয়েই বার্ডস্রার্থে লিখিছে,—

He is retired as noon-tide dew
Or fountain in a noon-day grove :
And you must love him, ere to you
He will seem worthy of your love.

—Wordsworth.

‘তেঁ (কবি) ছপুবীয়াৰ নিয়ৰ কণিকাৰ দৰে চকুত নপৰা ; বা
দিন ছপুৰ জোপাৰ ভিতৰত থকা ফোৱাৰাৰ দৰে। তুমি তেঁক
ভাল পাবই লাগিব—তেঁ তোমাৰ ভাল পোৱাৰ উপযুক্ত বুলি
প্ৰতীয়মান হোৱাৰ আগতেই।’

কপকৰ ছলেৰে দৱৰাই তেখেতৰ প্ৰহেলিকাময় জীৱনৰ ব্ৰতৰ
কথা ঠায়ে ঠায়ে ঠাবেৰে কৈছে। ভাৰময় জীৱনত আদৰ্শ আৰু
সৌন্দৰ্যৰ কি ঘাত-প্ৰতিঘাত হয়, ভাবুকত বাজে আনে তাৰ
উপজকি কৰিব নোৱাৰে। উঠৰ শতিকাৰ শেহ ডোখৰত সোতৰ
বছৰীয়া কলেজৰ ল'বা এটিয়ে জহৰ বক্ত ঘৰলৈ আছিল। এদিনাধিৰ
ৰাতি গাৰঁ লীয়া নাচ-ভাওনা চাই বিহান পুৰাই ঘৰলৈ উভতিৰ লাগিছে,
হঠাত সন্মুখত দেখিলে,—

—Magnificent
The morning rose, in memorable pomp,
.....

The sea lay laughing at a distance ; near,
The solid mountains shone, bright as the clouds,

.....

And in the meadows and the lower grounds.

Was all the sweetness of a common dawn.

—Brelude, IV. 323 et seq.

সন্ধিত দেখিলে, “পাহাৰি নোৱাৰা সৌন্দৰ্য-বিভূতিৰ লৈ অকণৰ উদয় হ'ল ; দূৰৈত, সাগৰ ওপৰত হাহিৰ জিলঙ্গনি ফুট উঠিছে ; শচৰত, উজ্জল ডারবৰ দৰে গোট গোট পৰ্বতবোৰে মোনালী বজেৰে শোভা কৰিছে ; তলত, পথাৰ আৰু বৈয়ামত সাধাৰণ দোকমোকালিৰ মধুৰতা ছানি পাৰিছে।” ল'বাটোৱে নজৰা দেশৰ সকান পালে, মেদেখা সৌন্দৰ্যৰ আভাস দেখিলে, আৰু তেতিয়াৰ পৰাই সেই সৌন্দৰ্যৰ সেৱাতেই জীৱন উছৰ্গা কৰি দিলে,—

Ah ! need I say, dear friend ! that to the brim
My heart was full ; I made no vows, but vows
Were then made for me ;.....
.....That I should be, else sinning greatly,
A dedicated Spirit. On I walked
In thankful blessedness, which yet survives.

—Prelude, IV. 333 et seq.

‘আ’ মৰমৰ বক্তু, মই আকেই কৰ লাগিছে নে, মোৰ বুকু আনন্দেৰে উপচি পৰিল। ‘মই শপত লোৱা নাই, কিন্তু মোৰ হকে যেন অস্তৰাঘাই শপত ললে যে সৌন্দৰ্য-সেৱতি মই প্ৰাণ উছৰ্গা কৰিম —নহলে পাপ লাগিব। কৃতজ্ঞতাপূৰ্ণ শাস্তিৰে আগ মুখে খোজ ললেঁ। সেই শাস্তি এতিয়াও অস্তৰত বিৰাজ কৰিছে।’ এই সোতৰ বছৰীয়া ল'বাটয়েই অকৃতিৰ সৌন্দৰ্য-উপাসক ভবিষ্যতৰ বিধ্যাত কৰি রাঞ্জসৱাৰ্থ।

ভারতীয় সভ্যতার বুরজীত ভারব আবেশত বৈবাগ্য অবলম্বন করি ঘৰ দুৱাৰ এৰি ঘোৱাৰ কথা শুনা যায় ; কিন্তু সৌন্দৰ্য-সাধনাত সংসাৰৰ প্রতি বৈবাগ্য ভারতীয় বুৰজীত অতি বিৰল ।

দুৱাৰ জৱনতো কিবা এটি ঘটনাই তল-ওপৰ কৰিব পায় । সাঁপৰৰ ভাষাত পহিলা কবিতাতেই তেখেতে ইয়াৰ আভাস দিছে— “হে ষোৱন লাবণ্যমুখী শুনবো, তুমি জীৱনৰ বসন্তৰ প্ৰথম পুৱাতে দেখা দিচ্ছা ।” মই তোমাক চিনিব পাৰিছো, তুমি মাজে মাজে ঘোক এই দৰে দেখা দি বোৱাছি ।” এই ঘোহিনী মৃত্তি খন্তেক দেখা দি “বিখিনিতে নাইকিয়া হ’ল, সেইখিনিতে আকাশে অলপ হেঙ্গুলী বহন মানি ললে” (দেৱী) ; “অকগোদয় জীৱনৰ এটি শুকতৰা মাথোন” (বাটকঠা) ।—অকগোদয়ৰ তাৎপৰ্য কি ? ই বাৰ্তাস্মৰ্থৰ নৱ গুভাত নে বিয়েট্ৰিচৰ উদয়ত ডাণ্টেৰ নৱ জীৱন ? এদিন হয়তো ঘণ্টাগতে জনা যাব ।

ইয়াতেই কৈ থোৱা উচিত, দুৱাৰ এতিয়াও কৌমার্যবৃত্তী—“মই অকল শৰীয়া,—চিবকালেই অকল শৰীয়া” (এহালি পাৰ) ।

‘শিঙ্গা’ বোলা কৰিতাটোক দুৱাৰ কাব্য-জীৱনৰ মূল-মন্ত্ৰৰ স্বীকাৰোক্তি বুলিৰ পাৰি । “আজীৱন সৌন্দৰ্য-সাধনাই তেওঁৰ জীৱনৰ লক্ষ্য ।” “আৰু এনে দৰে সৌন্দৰ্যৰ নৌৰ সাধনাতেই তেওঁৰ জীৱন ঢালি দিছে ।” “শিঙ্গায়ে সময়ৰ চিন-চাবলৈ মনুকৰি নিজৰ অন্তৰৰ সেউজীয়া ভাৱ সজীৱ কৰি ধৰ পাৰিছে—তেওঁৰ একোলৈকে ক্রক্ষেপ নাই—সময়েও যেন তেওঁৰ কাষত হাব মানিলৈ ।” এই স্বীকাৰোক্তিৰ ধাৰা আন আন কৱিতাতো বিয়পি পৰিছে । “মনৰ এধাৰি সোঁত, ষি ফালেই চাপৰ, সেই ফালেই বৈ যায়—কোনো হানি-বিঘিনিৰ লেখ নেলেখে” (সীমায়ো দিয়েছি ধৰা) । “চাকিৰ হয়তো ইচ্ছা নহয়, যে জাকে জাকে চগাই আছি

তাৰ কপৰ জুইত আজ্ঞ-বলিদান কৰেহি—কিন্তু চগাই এই আজ্ঞদানকেই
জীৱনৰ ধ্ৰুব-সত্য বুলি মানি লৈছে” (ব্যৰ্থতা)। “এদিন দেখিব,
মোৰ কথা ফলিয়াব। পোহৰ পৰি আপোনাৰ বাজ্য স্থন্দৰ হৈ পৰিব।
তেতিয়াহে বুজিব, মই বলিয়া নহত্ত” (পোহৰ)।

এদিনাখন অসমৰ পঢ়াশালিবোৰত অসমীয়াৰ ঝাইত বঙালী পঢ়োৱা
হৈছিল। বিদেশী চিত্ৰৰ উপাদানেৰে সেই কৰণ দৃশ্যক লক্ষ্য কৰিয়েই
হৰলা কোৱা হৈছে, “হায় ! চেনেহৰ মোৰ মাতৃভাষা !” ”কোনো
এটা অইনৰ তলতীয়া জাতিয়ে যেতিয়ালৈকে নিজৰ মাতৃভাষাক বুকুৰে
আকেঁৰালি ধৰি থাকে, তেতিয়ালৈকে শক্তৰে বন্দীশালৰ ছৱাৰৰ সঁচাৰ
কাঠিটি তেওঁলোকৰ হাতৰপৰা নাপায়—এই কথাবাৰ কেতিহাও পাহৰা
উচিত নহয়” (মোৰ শেষ পাঠ)।

সকলো প্ৰকৃত কৱিতাই কবিৰ ব্যক্তিগত অমূল্যতাৰ ভাষাময় চিত্ৰ
বা ছন্দোময় স্পন্দন। এই ব্যক্তিগত অমূল্যতিক বিশ্ব জীৱন বচনাৰ
‘উপাদান’ কৰিব পৰা শক্তিতছে কবিৰ কুতুহল প্ৰকাশ হয়। সেই কুতুহল
চৰৰা ডাঙৰীয়াই কেতবোৰ কৱিতাত সম্পূৰ্ণভাৱে লাভ কৰিছে।

‘শিঙ্গৌ’, ‘প্ৰলয়’, ‘সোন বৰগীয়া দেশ’, ‘মোৰ শেষ পাঠ’ ‘বাটকুৱা’,
‘সীমায়ো দিয়েহি ধৰা’, ‘কেতকী’, ‘পোহৰ’ আদি কৱিতা কল্পনাৰ
উদ্ভাসনা, বচনাৰ সৌষ্ঠৱ, ভাষাৰ মৃছ ব্যঞ্জনা, আৰু কপৰ বিচিত্ৰ
সমাবেশত সোনৰ কাঠামোৰে বকোৱা, নিপুণ চিত্ৰকৰৰ জীৱন্ত ছবিব দৰে
অসমীয়া সাহিত্যত চিৰকাল জিলিকি থাকিব।’

চৰৰা বচনাত পৈগত আৰু সাঁচি খেঁজোৱা বচনাৰ ভঁবালেৰে
চহকী হলেও, ছপাখানাৰ চিয়াহিৰ ডাইৰ ভেদ কৰি তেওঁৰ প্ৰতিভাৰ
পূৰ্ণ বিকাশ নহয় মানে, তেওঁৰ কাৰ্য-প্ৰতিভাক আমি দ্বিতীয়াৰ
জোন বুলিহে সন্তানণ জনাইছো। কাৰ্য-প্ৰতিভাৰ ষোল কলা

বিকাশ নহয় মানে, তাৰ সকলো বৎসমালোচকৰ বৰ্ণ-বিশ্লেষণ যন্ত্ৰজ্ঞ
থবা নপৰে ! কিন্তু যি বৰ্ণছটাৰ দাগ পৰিছে, সি মুছিব নোৱাৰা,
আৰু সি অসমীয়া সাহিত্যত নতুন যুগৰ আগ-বাতৰি জনাইছে।
উইনেশ শতিকাৰ সাহিত্যৰ আদৰ্শেৰে গঠিত হোৱা সকলৰ ভিতৰত
শ্ৰেষ্ঠ কবি শ্ৰীযুত বঘনাথ চৌধুৰী আৰু কৃতি শতিকাৰ নানা বৰণীয়া
ভাৱৰ সমাবেশেৰে পৃষ্ঠ হোৱা আদৰ্শক সৌন্দৰ্যৰ সাজেৰে আমাৰ
আগত দাঙি থবা সকলৰ ভিতৰত আদি শ্ৰেষ্ঠ কবি শ্ৰীযুত যতৌজ্জনাথ
দুৰ্বা। “পোহৰ পৰি আপোনাৰ বাজ্য মুন্দৰ হৈ পৰিব”, “এদিন
দেখিব, মোৰ কথা ফলিয়াব”।—কবিৰ আখাসবাণী সফলতা লাভ কৰক,
কবিৰ প্রতিভাত আমাৰ বাজ্য মুন্দৰ হৈ পৰক—এয়ে আমাৰ কামনা।

শ্ৰীবাণীকান্ত কাকতি

সূচীপত্র

বিষয়	পিটি
১। দেরী	১
২। এজনী বুটী	৩
৩। চহকী মাঝুহ	৬
৪। শেষ দেখা	৯
৫। মগনিয়াৰ	২
৬। কথাবাৰ্তা	১০
৭। কাইলৈ	১২
৮। এজন বুঢ়া মাঝুহ	১৩
৯। এপাহি গোলাপ	১৪
১০। ভিক্ষ	১৬
১১। এটা মুৰ্দ মাঝুহ	১৯
১২। বাতৰি কাকতৰ সংবাদদাতা	২২
১৩। মোৰ লগবৌমা	২৩
১৪। বৰষুণ	২৬
১৫। এটি টিপচি চ'বাই	২৮
১৬। এটা ভগা দ'ল	৩০
১৭। আনল	৩২
১৮। সপোন	৩৪
১৯। উৎসাহ	৩৬

বিষয়

পিটি.

২০।	কুকুর	৩৮
২১।	অঙ্কতি	৩৯
২২।	এটি গীত	৪১
২৩।	মৰম ফুলনি	৪৫
২৪।	কব নোরাবে।	৫০
২৫।	এহালি পাৰ	৫৫
২৬।	এখনি ঘেলা	৫৭
২৭।	শক্তি আৰু মিতি	৫৮
২৮।	শিল্পী	৬০
২৯।	প্ৰলয়	৬৮
৩০।	ব্যৰ্থতা	৭১
৩১।	চোৰ	৭৩
৩২।	সোন বৰগীয়া দেশ	৭৬
৩৩।	মন্দিৰ	৮০
৩৪।	মোৰ শ্ৰেষ্ঠ পাঠ	৮৫
৩৫।	এটি সৰুলৰা	
৩৬।	আচৰিত দেশ	৯২
৩৭।	বাটকুণা	৯৬
৩৮।	“সীমায়ো দিয়েছি ধৰা”	১০১
৩৯।	সৰগবদান	১০৯
৪০।	ফুলশেজৰ	১১০
৪১।	পথিলা	১১২
৪২।	কেতেকী	১১৫
৪৩।	পোহৰ	১২১

କଥା କର୍ତ୍ତିତା

ଦେବୀ

ବାତି ପୁରାଓ ପୁରାଓ ହୈଛେ, ଭାଲକେ ପୋହର ହେଲେ ଏତିଆଓ ବାକୀ ଆଛେ, ଏତିଆଓ ପୁରାବ ସ୍ଵର୍ଗୀୟ କଣକ କିରଣେ ଧରନୀର ଗଢ଼-ଲତାର ଗାତ ମୋହରାଳୀ ବହନ ସନା ନାହିଁ, ଏହି ମାଥେନ ପୁରାବ ଶୀତଳ ସମ୍ମୀର ଧୀରେ ଧୀରେ ସବଳେ ଧରିଛେ ।

ମହି ମୋର ଖୋଟାଲୀର ମେଲି ଥୋରା ଖିଡ଼ିକିର ଫାଲେ ମୁଖ କବି ବହି ଆଛେ,—ଫାଣ୍ଡ ମାହ, ବତ୍ର ଫରକାଳ, କ'ତୋ ଅକଣେ ଡାରବର ବେଥ ନାହିଁ ।

ଓଚବର ଫୁଲନି ଖନିବପରା ପୁରାବ ବତାହେ ଫୁଲର ଗୋକ୍ର ଚୂର କବି ମୋର ଚାରିଓଫାଲେ ବିଲାଇ ଦିଛେ, ଗୋକ୍ରତେଟି ପ୍ରାଣ ଭବପୂର—କି ମୁଦ୍ଦବ ! ମହି ଯେନ ମରତବ୍ୟବା ବହତ ଦୂରର ଏଥନ ବର୍ଣ୍ଣାବ ନୋରାବା ମୌଳିର୍ୟ ବାଜ୍ୟତହେ ଆଛେ, କି ଯେନ ଏଟି ମଧୁର ସ୍ଵର୍ଗୀୟ ଭାରେ ମୋର ମନ ପ୍ରାଣ ଆବରି ଧିରେ ।

ହଠାତ ମୋର ଖିଡ଼ିକିଯେନି ଏଟି ଧୂନୀୟା ଚବାଇ ଉବି ଆହି ମୋର ଖୋଟାଲୀତ ମୋହରାବ ଶଦ ଶୁଭିଲେ । ମହି ଚକୁ ମେଲି ଚାଲେ । ଦେଖିଲେ । ଚବାଇ ନହୟ—ଏଜମା ପାଖି ସକା ମାଇକୀ ମାନୁହ—ଦେବୀ ମେ ମାନସୀ କବ ନୋରାବେ ।

কথা করিত।

তেওঁৰ গাটো এটা বগা চপ্টপীয়া সাজেৰে ঢকা আছে—মাথোক
বুৰুৰ ওচৰত অলপমান বৃত্তা, যেন এপাহি পোলাপ ফুলহে ফুলিছে।
এখাৰি পছমৰ মালাই তেওঁৰ কেকোৰা কেকোৰা চুলিখিনিক সারটি
ধৰিছে, আৰু তেওঁৰ মূৰত এটা ম'বা-পাখিৰ মুকুট। তেওঁ মোৰ
ঘোটালীৰ চাৰিওফালে উৰিবলৈ ধৰিলে, তেওঁৰ মুখত মধুৰ মন প্রাণ-
হৰা হাঁহি, তেওঁৰ চকুজুৰি হৌৰাৰ দৰে উজ্জ্বল আৰু তাতো হাঁহি-
ৰেখা জিলিকি পৰিষে।

তেওঁৰ হাতত নানা তৰহৰ ধূমীয়া ধূমীয়া কিছুমান সুগকি ফুল,
তেওঁ উৰি উৰি তাৰে এবাৰ মোৰ কপালত ছুই গ'ল। মই উঠি
তেওঁৰ ফালে আগ বাঢ়ি গলো—কিস্ত তাৰ আগেয়ে তেওঁ খিড়কিয়েদি
বাহিৰলৈ উৰি গ'ল। ফুলনিত থকা এহালি কপৌৰে সিঁহতৰ পুৱাৰ
প্ৰথম কুকলিবে তেওঁক সস্তাবণ কৰিলে, আৰু যিখিলিতে তেওঁ
নাইকিয়া হ'ল, সেই খিনিতে আকাশে অলপ চেঙ্গুলী বহণ সানি লমে।

হে দেৱী, কল্পনা সুন্দৰী ! মই তোমাক চিনিব পাৰিছো, তুমি মাজে
মাজে মোক এই দৰে দেখা দি যোৱাহি—মোৰ নিৰাশ হুৰ্বল হৃদয়ক,
আশাৰ কিৰণ ঢালি সবল কৰা। কৱিৰ কোষল প্ৰাণে সদায়
তোমালৈ বাট চাই থাকে।

আহা তেন্তে কবিতাৰ বাণি, হে যৌৱনৰ লাগণ্যময়ী সুন্দৰী, তুমি
জীৱনৰ বসন্তৰ প্ৰথম পুৱাতে দেখা দিছা, তোমাকে সাদৰেৰে অভ্যৰ্থনা
কৰেঁ।

এই মুকলি হৃদয়ে তোমালৈকে বাট চাই আছে—এই মুকলি পৰাণে
মুক্তকষ্ঠে তোমাৰেই শৱগান কৰিছে :

এজনী বুটী

এখন মুকলি পথাৰৰ মাজেদি মই অকলে গৈ আছিলোঁ, হঠাৎ
মোৰ পাছত লাহে লাহে পৰা ভৰিৰ খোজ শুনিবলৈ পালোঁ—কোনোৱা
যেন মোৰ পাছে পাছে আহিছে ।

মই চাৰি ওফালে চাই পঠিয়ালোঁ । পূৰ্ণি চিৰলি চিৰলি ফটা
কাপোৰেৰে গোটেই গাটো ঢাকি অহা এজনী কুঝী বুটীক দেখিবলৈ
পালোঁ—তাইৰ গাল সোতোৱা-সোতোৰ, নাক দীঘল, মুখখন শেতা
আৰু দাত এটও নাই ।

মই তাইৰ কাষলৈ আগ বাঢ়ি গলোঁ—তাই গিয় হৈ এ'ল । “তই
কোন ? তোক কি লাগে ? তই মগনিয়াৰ মে কি ?” বুটীজনীয়ে
একোকে নামাঞ্চিলে । মই তাইৰ চুলৈ চাই পঠিয়ালত দেখিলোঁ ।
যে পোহৰত চকু ঢাকিবলৈ বেনেকৈ কিছুমান চৰাইৰ এখন ছাল
থাকে, ঠিক তেনেকুৱা এখন ছালেৰে তাইৰ চকু ছটা ঢকা, কিন্তু
এই বুটীজনীৰ চকুৰ ছালখন অলপো লৰা নাই—একেবাৰে থিৰ হৈ
আছে । ভাবিলোঁ, মামুহজনী কাণী ।

মই আকো স্বাধিলোঁ, “তাইক কি লাগে ? তই কিয় মোৰ পাছে
পাছে আহিছ ?” তাই আগৰ দৰেই মনে মনে থাকিল, মাদ্বেঁ মোৰ
শুচৰৰপৰা অলপঁ আতিৰি গ'ল ।

মই তাইৰ কাষৰপৰা আহি আকো আগৰ দৰেই বাট বুলিবলৈ
থিৰিলোঁ, আকো মই সেই ভৰিৰ খোজবোৰ পাছে পাছে শুনিবলৈ
পালোঁ—কোনোৱা যেন চোৰৰ দৰে মোৰ পাছে পাছে আহিছে ।

কথা কর্তৃতা

নিচয় সেই বুটীজনীয়েই,—কিম্ব তাই মোৰ পাছে পাছে
আহিছে? মোৰ মনেৰে তাই বাট হেকৱালে, আৰু সেই কাৰণে
খোজৰ মাত ভুনি কেনোৱা গাঁওৰ মাজত ওলাৰবলৈ
আহিছে।

কিন্তু মোৰ মনত অলপ ভয় লাগিবলৈ ধৰিলো,—মই তাৰিলোঁ।
যে মাঝুহজনী যে অকল মোৰ পাছে পাছে আহিছে এনে নহয়, তাইহে
দেখোন মোক বাট দেখুৱাই দিছে, আৰু মই আপোনা আপুনি
তাই দেখুৱাই দিয়া বাটেন্দি আগ বাঢ়িবলৈ ধৰিছেঁ।

যি হ'ক মই এখোজ দুখোজ কৰি আহিবলৈ ধৰিলোঁ, মোৰ
আগত সৌখ্যন নৈ আৰু তাৰ পাৰত সৌজোখৰ আঙ্কাৰ, ভয় লগা
ঠাই, সেইখন কি ঠাই—সৰ্বনাশ! এইখন মৰিশালি, অ' মই বুজিলোঁ।
এতিয়া, তাই মোক ইয়ালৈকে আনিছিল। মই লৰালৰিকৈ
উভতিলোঁ, এইবাৰ ঠিক তাইৰ মুখে মুখে পৰিলোঁ। ...ইকি! তাই
চকুৰে দেখে! তাই দেখোন ঘোলৈ খড়েৰে বাষে চোৱাৰ দৰে
একেথৰে চাই আছে—দেখিলৈ ভয় লাগে।

মই কেৰাহিকৈ তাইৰ চকুলৈ চালোঁ, তাই আকো ছাল খনেৰে
চকু ছটা ঢাকি পেলালে আৰু আগৰ দৰেই কাণী-বৃঢ়ী হ'ল।

মই এতিয়া বুজিলোঁ, এই বুটীজনীয়েই মোৰ নিয়তি। এই নিয়তিৰ
হাতৰপৰা সাৰিবলৈ মাঝুহৰ কোনো উপায় নাই।

সাৰিবলৈ কোনো উপায় নাই! পৰিত্রাণ নাই !!

বলিয়াৰ দৰে এবাৰ চেষ্টা কৰা যাওক।

মই অইন ফালে লৰ মাৰিলোঁ। মই বেগেৰে যাৰবলৈ ধৰিলোঁ—

কিন্তু আকে আগৰ দৰে মোৰ পাছে পাছে ভৱিৰ খোজ আৰু সমুখত
সেই আক্ষাৰ ভয় লগা মৰিশালি ।

আৰু এবাৰ অইন ফালে পলালৈ—কি হব !

পাছত সেই ভৱিৰ খোজ, আগত মৰিশালি ।

কি হ'ল, মই য'লৈকে পলাবলৈ যাওঁ ত'তে এনে অৱস্থা, সকলো
ঠাইতে একে দশা ।

বাক, এই বাৰ মই কাকি দিম, আৰু ইয়াকে ভাবি তাতে বহি
পৰিলৈ—সেই বুটীজনীও মোৰপৰা ঠিক দুহাতমানৰ আত্মতে থিয়
হ'ল। মই বদিৰ তাইৰ ভৱিৰ খোজ শুমা নাই, তত্রাচ মই বুজিছোঁ,
তাই মোৰ পাছত থিয় হৈ আছে ।

আগত আকে সেই আক্ষাৰ ভয় লগা মৰিশালি,—ভীষণ মুর্দিবে
মোক গ্রাসিবলৈ খেদি আহিছে ।

হৰি ! হৰি ! মই কি কৰোঁ, ক'লৈ যাওঁ ! ভয়ত চাৰিওফালে
চাৰলৈ ধৰিলৈ ।

সেই বুটীজনীয়ে চকুছটা তেজ যেন বঙা কৰি গোড়োৰা মুখেৰে মোৰ
ফালে একে থৰে চাই আছে, তাইৰ চকু ছটাৰপৰা যেন জুইৰ
কিবিঙ্গিতিহে ওলাবলৈ ধৰিছে । সৰ্বনাশ ! পলাবৰ ঠাই নাই । সাৰিবৰ
উপায় নাই ! নাই, বক্ষা নাই !

চহকী মানুহ

ধনকুবের বথচাইল্ডের কথা মই বহত দিনবপনা শুনি আহিছোঁ, তেওঁৰ সেই অগাধ সম্পত্তি দুখীয়াৰ উপকাৰ, দেশত শিক্ষা বিস্তাৰ, জাতীয় উন্নতি ইত্যাদি নামা সৎকাৰ্য্যত তেওঁ অকাতৰে ব্যয় কৰিছে। তেওঁৰ যেতিয়া এইবিলাক পৰহিতকৰ কাৰ্য্যালৈ মন কৰোঁ, সচা-সংচাকৈয়ে তেতিয়া তেওঁলৈ মনত অসীম শ্ৰদ্ধা আৰু ভজ্ঞিৰ উদ্দেক হয়।

কিন্তু সেই বুলিয়েই সেই দিনাখন সেই দুখীয়া পৰিয়ালৰ কথমপি দুসাজ থাবলৈ পোৱা দুখীয়া খেতিয়কটোৰ মাটৰ। ভাগিনীয়ে কক নিজৰ ভগা-পঁজাত আশ্রয় দিয়া কথাটো মই পাহৰিব মোৱাৰেঁ।

খেতিয়কৰ ঘৈণীয়েকে ৰং মনেৰে আহি মাকবাপেক মোহোৱা ছোৱালীটিক কোলাত তুলি আথেবেথে দুৱাৰমুখৰপৰা নি ঘৰত থলেগৈ আৰু গিৰিয়েকক কলে, “এই বাৰবপনা আমি আৰু আধাপেটী-কৈও দুসাজ থাব মোৱাৰেঁ।”

খেতিয়কে ইঁাহি মুখেৰে মাত লগালে, ‘একো কথা নাই, আমি এসাজ থায়েই থাকিম।’ বথচাইল্ড এতিয়াও এই মুখীয়াল পৰিয়ালৰ বহত পাছ-পৰা।

শেষ দেখা

আমি এসময়ত হয়ো মলে-গলে লগা বন্ধু আছিলোঁ।, কিন্তু কি কুক্ষণত
আমার হয়োরো মাজত দন্দ লাগিল—শেহত লগ এবা এবি হ'ল।
বহুত বছৰ পাৰ হৈ গ'ল, এদিন তেওঁ থকা ঠাই খনলৈ আহি শুনিলোঁ।
ষে তেওঁৰ বৰ টান ভবিয়া, ঘোক চাব খুজিছে। মই একেবাৰে তেওঁৰ
থোটালীত থিয় হলোঁগৈ,—আমাৰ চকুৱে চকুৱে দেখাদেখি হ'ল।
মই তেওঁক কথমপিহে চিনিব পাৰিলোঁ। হৰি, হৰি! তেওঁক বেমাৰে
কেনে কৰিলে ! তেওঁৰ গাত এটুপি ও তেজ নাই, বৰণ শেতা, গাৰ হাড়-
ছাল ওলাল আৰু মূৰৰ চুলি প্ৰায়খিনিয়েই সৰি গ'ল। তেওঁৰ গাত
মাথোন এখন চেলেং আছে—তেওঁ তেকিয়া এখন সামাঞ্চ চেলেং
কাপোৰৰে ভৰ সহিব নোৱাৰা হ'ল।

তেওঁ কোনো মতে হাড়-ছাল লগা শুকান হাতখন মোৰ ফালে আগ
বঢ়াই দিলে আৰু মুখৰ ভিতৰতে কিবা ছ আষাৰমান কথা কলে—ভালেই
নে বেয়াই, মই বুজিব নোৱাৰিলোঁ।.....তেওঁৰ সোমোৱা চকুৰপৰা
হৃথাৰি চকুলো গালেদি বৈ গ'ল আৰু তেওঁ ঘনে ঘনে উশাহ লবলৈ
ধৰিলে। মই এনে শোক-লগা দৃঞ্জ দেখি থিয় হৈ ধাকিব নোৱাৰিলোঁ—
তাতে বহি পৰিলোঁ। মোৰ হাত তবি কঁপিবলৈ ধৰিলে। এনে বেজাৰৰ
ছবিৰ আগত হুনাই চকু মেলিব নোৱাৰি মই তেওঁৰ ফালে মোৰ হাত-
খন আগ বঢ়াই দিলোঁ।, কিন্তু মোৰ মনত হ'ল. ষেন সেইখন তেওঁৰ হাত
নহয়, অইন এখন হাতেহে মোৰ হাতখন ধৰিলে।

কথা করিতা

আমাৰ দুয়োৰো মাজত বগা সাজ পিঙ্কি যেন কোনোৰা এজনী
মাইকী মাঝুহ থিয় হৈ আছে। সাজটোতে তাইক মুখৰপৰা ভবিলৈকে
চাকি হৈছে।...তাই এটা কঠোৰ উদাস দৃষ্টি শূন্ধৰ ফালে এৰি দিছে—
মুখৰপৰা এটাও মাত ওলোৱা নাই—অইন কি ওঁঠ ছুটাও লৰা
নাই।

এই মাইকী মাঝুহজনৌয়েই আমাৰ দুয়োখন হাত একে লগ কৰি
দিলে—তায়েই আমাৰ ভিতৰত চিৰকাললৈ মিলন ঘটালে। সঁচই
কথা—মৃত্যুয়েই আমাৰ মিলন ঘটালে।

ମଗନିଆର

ମହି ବାଟେଦି ଗୈ ଆଛିଲୋ—ଏଟା ବୁଢ଼ା ବେମାରୀ ହାଡ଼-ଛାଳ ଓଲୋକ୍ଷଣ ମଗନିଆର ଆହି ମୋର ଓଚବତ ଥିଯ ହ'ଲାହି ।

ତାର ଉଠ ଶେତା, ଚକୁ ଦୁଟା ବଡ଼ା ଆକ ଗାତ ଫଟା କାପୋର ହବି ହବି ! ସି ଦୁଖତ ପରି କେନେବୁରା ହେଛେ—ଚକୁର ଆଗତେ ଦରିଦ୍ରତାର କେନେ ଜଳନ୍ତ ଶୋକ ଲଗା ଦୃଶ୍ୟ ! ସି ମେହି ଉଥିଥା ଅପରିଷ୍କାର ହାତ ଥିଲି ମୋକ ସହାୟ ଥୁଜିଲେ । ମହି ଚୋଲାର ମୋନାତ ହାତ ଦୂମାଇ ଏକୋକେ ନାପାଲେ—ଟକା ନାହି, ଘଡ଼ି ନାହି, ଅଇନ କି ଏଥିନ ଉର୍ମାଲୋ ନାହି, ମହି ମୋର ଲଗତ ଏକୋକେ ଅନା ନାହିଲେ । ମଗନିଆରଟୋରେ ତେତିଯାଓ ମୋର ଓଚବତେ ହାତ ପାତି ଥିଯ ହେ ଆଛେ—ଆକ ତାର ଦୁର୍ବଲ ଶରୀର କେମିବଟିଲ ଥବିଛେ ।

ମହି ଏନେ ଦବେ ଥାକିବ ନୋରାବି ବ୍ରାନ୍ଡିକେ ତାର ହାତ ଦୁଖନ ସାରଟି ଥବିଲେ । ଆକ କଲେ—“କକାଇ, ମୋର ଓପରତ ଥି ନକରିବା, ମୋର ହାତତ ଏକୋରେ ନାହି ।” ମଗନିଆରଟୋରେ ଆଚବିତ ହେ ମୋର ଫାଲେ ଏବାର ଚାଲେ—ଶେତା ଉଠ ଦୁଖନେବେଳୁପ ହାହିଲେ—ଆକ ସିଓ ମୋର ହାତ ଦୁଖନ ଥବି ଅଭି କହିବେ ଯାତ ଲଗାଲେ, “କି ହ'ଲ, ଏକୋ କଥା ନୟାଇ—ଇହାର କାବଣେଓ ଅଶେଷ ଧନ୍ୟବାଦ—ଇଓ ସେ ଏଟା ଦାନ ।”

ମୟୋ ବୁଜିଲେ । ସେ ମୋର ଏଜନ ଲଗବୀଆରପରା ମୟୋ ଏଟା ଦାନ ପାଲେ ।

কথা-বাঞ্ছা

ওখ ওখ পর্বতশাবী পৃথিবীৰ বুকু ফালি গগন ভেদিবলৈ উঠিছে,
যেনিয়েই চোৱা, তেনিয়েই শিলাময় পর্বত—মামুহৰ ভৱিব চিন এতিয়াও
ইইতৰ বুকুত পৰাহি নাই।

পৰ্বতবোৰ হিমেৰে ঢকা, সদায় কণ্কনীয়া শীতল বতাহ বৈ আছে,
ওপৰত অমন্ত বীৰৰ দীল আকাশ, তলত এখন বিস্তীৰ্ণ শুভ বৰফৰ বাজ্য।

হফালে দুটা প্ৰশ্ন পৰ্বতৰ টিং বাক্ষসৰ দৰে থিয় হৈ আছে, এটাই
আনটোক সুধিলে “ককাই, নতুন বাতৰি কি আছে? তুমি মোতকৈ
ভালকৈ দেখিবলৈ পোৱা, কোৱাঁচোন তলত মো কি হৈছে?” কত
হাজাৰ হাজাৰ বছৰ পাৰ হৈ গ’ল এক মিনিট,—আনটোৱে তেতিয়া
উত্তৰ দিলে “গোটেইখন পৃথিবী ডৱৰেৰে ঢকা—অলপমান বৰা।”
হাজাৰ হাজাৰ বছৰ পাৰ হৈ গ’ল, এক মিনিট। আকো আগবঢ়োৱে
সুধিলে “এতিয়া কেনে? ” “এতিয়াও আগব দৰেই আছে, তাৰ মাজত
অকণ অকণ দুঠেঙ্গীয়া পোক কিছুমানে ছটফটাই লবি ছুবিছে,—ইফালে
গৈছে এবাৰ, সিফালে গৈছে এবাৰ, সিহঁতে এতিয়াও আমাৰ কাষ
চাপিব পৰা নাই।”

“মামুহৰ কথা কৈছা মে কি? ”

“এবা, মামুহৰ কথাকে কৈছোঁ। ”

হাজাৰ হাজাৰ বছৰ পাৰ হৈ গ’ল, এক মিনিট। ইটোৱে আকো
সুধিলে “তাৰ পিছত এতিয়া? ” আনটোৱে উত্তৰ দিলে “মেই পোক-

বোৰ অলপ কমিছে, তলখন অলপ মুকলি হৈছে, পানীও শুকাইছে, আৰু
হাবিও লাহে লাহে নাইকিয়া হৈ গৈছে।” আকেৰ হাজাৰ হাজাৰ
বছৰ পাৰ হৈ গ’ল, এক মিনিট। “এতিয়া কি দেখিছা ।”

আনটোৱে উভৰ দিলে “আমাৰ তলৰ ঠাই গোটেইখন মুকলি, কিন্তু
দূৰৈত এতিয়াও অলপ ক’লা ক’লা চিন আছে আৰু দেখোন কিবাকিবি
কিছুমান লৰি ফুৰিছে।” হাজাৰ হাজাৰ বচৰ পাৰ হৈ গ’ল, এক মিনিট।
“এতিয়া কেমে দেখিছা ?” বুলি আনটোৱে মাত লগালে। সিটোৱে উভৰ
দিলে “এতিয়া গোটেইখন মুকলি, ক’তো একোৰেই চিন নাই, চাৰিও
ফালে বৰফৰ বাজ্য—সকলো নিয়াত, নিষ্ঠক !”

ইটোৱে তেতিয়া মাত লগালে “ভাল কথা, কিন্তু ককাই, আমি দুয়ো
বছত বেলি কথা পাতিলোঁ, আই, এতিয়া অলপ শোক্ত !” “এৰা, এতিয়া
শোৱা য’ক !” ওখ ওখ পৰ্বত শুলে—অনন্ত নীল আকাশ শুলে—অসীম
বিশ্ব নিতাল মাৰি শুলে, জগত নিষ্ঠক—প্ৰকৃতি নীৰৰ ।

এপাহি গোলাপ

চ'ত মাহৰ শেষ পথ০০। বসন্তৰ জেউতিয়ে এতিয়াও ধৰাৰপৰা
মেলানি মগা নাই।

বেলি মাৰ যাও যাও হৈছে। অলপ আগতে এজাক ডাঙৰ বৰমণ
হৈ গ'ল, ঘৰৰ আগত থকা ফুলনিখনে বৰমণত গা ধুই চিকমিকাৰ
লাগিছে আৰু তিতি থকা গছ-লতাবিমাক মাৰ যোৱা সুফৰৰ
শেষৰ কিৰণত জিলিকি পৰিষে।

তেও অকলে চ'বাৰ বুলনিত গালে-মুখে চাত দি ফুলনিব
ফালে চাই যেজাৰ মনেৰে বহি আছে। তেওৰ মুখত বিবাদৰ বেথা,
আৰু দেখিলেই বোধ হয়, যেন কিবা এটা আন্তৰিক বেদনাৰ প্ৰতিকাৰ
কৰিব মোৱাৰি নৌৰুৱ নিমাতে সহিব লাগিছে, কিন্তু অহৰ দেই
পুৰি গৈছে। তেওৰ আউলৌ বাউলৌ হৈ থকা চুলিখনিয়ে অকলে
আপোন মনে বতাহৰ লগত ধেমালি কৰিছে।

অলপ পৰৰ পিছতে তেওঁ উঠি ফুলনিব ফালে বাট ললে আৰু
লাহে লাহে চুকুৰ আঁতৰ হ'ল।

ଆয় বহুত পৰ হৈ গ'ল। ১০০তেওঁ এতিয়াও উভতি অহা নাই।
ময়ো লাহেকৈ বাহিৰলৈ আহি তেওঁ যোৱা বাটেন্দি যাবলৈ ধৰিলো।

মোৰ চাৰিওফাল আকাৰ—সন্ধ্যা লাগি গ'ল কিন্তু ফুলনিলৈ
যোৱা মাজবাটৰ দাতিতে কিবা এটা বঙা ঘূৰণীয়া বস্ত তেতিয়াও দেখা
পোৱা গৈছিল।

তলৈ চালত দেখিলোঁ। যে ই এপাহি ন-কৈ ফুলা গোলাপ ফুল।
ঠিক এই ফুলপাহিকে মই অলপ পৰ আগেয়ে তেওঁৰ বুকুনি
দেখিছিলোঁ। সেই বোকাত পৰি থকা ফুলপাহি মই তুলি আমি
এবলৈ আহি তেওঁ বহি থকা ঠাই ডোখৰ আগতে তাক ধৈ দিলোঁ।

তেওঁ উভতি আহিল—এখুজি খেজি কৰি আগৰ বহা ঠাই
ডোখৰত আকে বহিলহি।

তেওঁৰ মুখখন আগতকৈ বহত শেতা হ'ল আৰু দুধাৰে চকুলো
বৈ গৈছে।

ওচৰত থকা গোলাপ ফুল পাহিলৈ তেওঁৰ চকু পৰিল—তাক
তুলি ললে আৰু তাৰ বোকা লগা পাত কেইটালৈ চাই মোৰ ফালে
একে থিৰে চাৰলৈ ধৰিলে আৰু আগতকৈ দুণ্ডুণ বেগেৰে চকুলো
ববলৈ ধৰিলে।

মই স্মৃধিলোঁ “তুমি কান্দিছা কিয় ?”

তেওঁ কলে “চোৱাচোন, গোলাপ পাহিৰ কেনে অৱস্থা হ'ল ?”
সমিধান স্বকপে মই গহীন স্বৰেৰে মাত লগালোঁ। “তোমাৰ চকুৰ
পানীয়ে তাৰ বোকা ধুই দিব।” তেওঁ মাত লগালে “চকুৰ পানীয়ে
নোথোৱে, মাথোন পোৰেহে।” এই বুলি কাষৰ জুহালত জলি থকা
জুইৰ মাজত সেই ফুলপাহি পেলাই দিলে। “জুইয়ে চকুৰ পানীতকৈও
ভালকৈ পোৰে।” এই বুলি তেওঁ অকলে অকলে হাহিবলৈ ধৰিলে, অথচ
দুধাৰে চকুলো বৈয়ে আছে।

মই বুজিলোঁ। যে তেওঁৰা অস্তৰত একুৰা জুই জলি আছে।

ଭିକ୍ଷା

ଏଥନ ଡାଙ୍କର ନଗରର ବାଜବାଟେଦି ଏଜନ ବୁଡ଼ା ବେମାରୀ ମାହୁହ ଅକଳେ
ଅକଳେ ଗୈ ଆଛିଲ, ବାଟତ ସାଂତେ ତେଣୁର ଗୋଟେଇ ଗାଟୋ କିପି କିପି
ଗୈଛିଲ, ଭବି ଦୁଖମେ ତେଣୁର ଦୁର୍ବଳ ଶବୀରର ଭାବଟୋ କଥମପିହେ ସହିବ
ପାରିଛେ ଆକ କୋମୋମତେ ଚୁଚ୍ଚବି-ବାଗବି ତେଣୁ ଲାହେ ଲାହେ ବାଟ ବୁଲିଛେ ।
ତେଣୁର ଗାତ ଫଟା କାପୋର, ମୁଖଥନ ଶେତା ଆକ ଥିଗୋରା ।

ବାଟର କାଷତ ଥକା ଏଡୋଥର ଶିଳର ଓପରତେ ତେଣୁ ଗାଲେ-ମୂରେ ହାତ ଦି
ବହିଲିଗେ । ଦୁଖ-ବେଜାବର ଚିନ୍ତାଇ ତେଣୁକ ବେଢ଼ି ଧରିଲେ—ତେଣୁର ଶୁକାନ
ହାଡ଼-ଛାଲ ଲଗା ଆଶ୍ରୁଲି କେଇଟାର ମାଜେଦି ବାଗବି ବାଗବି ଚକୁଲୋ
ମାଟିତ ପରିବଲୈ ଧରିଲେ ।

ହାୟ ! ତେଣୁର ମନତ ପରିଛେ... । ତେଣୁ ସେଇ ଅତୀତର ମୁଖ ସମ୍ପଦର
କଥା ମନତ ପରିଛେ—ତେଣୁ ସେଇ ସମସ୍ତ କେନେ ସୁର୍ଯ୍ୟ, ସବଲ ଆକ ଧନୀ
ଆଛିଲ,—କେନେ ଅକାତରେ ଦୁଇ ହାତେରେ ଦୁଖୀୟାକ ଦାନ କବିଛିଲ—
କେନେକୈ ଅଇନର ମୁଖର କାବଣେ ନିଜର ଧନ-ସମ୍ପଦି, ଅଇନ କି ବହୁମଲୀୟା
ସ୍ଵାସ୍ଥ୍ୟଓ ହେବାଲ, ଆଜି ତେଣୁ ବାଟର ମଗାନଯାବ—ଥାବଲୈ ଥୁଦକଣ ଏଟିଓ
ନାଇ । ତେଣୁର ମୁଖର ସମସ୍ତ ଦକ୍ଷ ମକଳ ଏତିଯା କ'ତ ?

ଏଯେ ସଂସାରର ନିୟମ । ଦୁଦିନୀୟା ଧନ-ସମ୍ପଦି, ଦୁଦିନୀୟା ମୁଖ—ମକଳେ
ପାନୀର ମାଜତ ଉଠା ବୁବୁବଣିର ଦବେ ଥାନ୍ତେକତେ ମାବ ଯାୟ । ସାକ ତୁମି
ଆଜି ବୁକୁର ବାନ୍ଧ ବୁଲି ହିୟା ମୋକୋଲାଇ ଦିଛା, କାହିଁଲେ ତୋମାର ଦୁରହନାତ
.ତେରେଇ ତୋମାର ପ୍ରଧାନ ଶକ୍ତ ହବ । ହାୟ ! ଦୁଦିନୀୟା ବନ୍ଧୁବାନ୍ଧର ! ତୋମା-

লোকে বসন্তৰ কুলিৰ দৰে দেখা দি বাৰিয়া কেনি আঁতৰি ঘোৱা ?
তেঁক এতিয়া সকলোৱে এৰিলে...শেষত জামো তেঁক ঘৰে ঘৰে মাগি
খাব লাগিব ? বেজাৰত তেঁক ধাৰাবাবে চকুলো দবলৈ ধৰিলে ।

হঠাৎ কোনোবাট যেন তেঁক নাম কাঢ়ি ঘাতিলে । তেঁক মূৰ
তুলি চালে আৰু দেখিলে যে এজন অচিনাকী মানুহ তেঁক সম্মথত ধিষ
ছৈ আছে ।

তেঁক হিব সৌম্য মৃদি, প্ৰশান্ত বদন আৰু উচ্ছল মৰমিযাল চকু ।
তেঁক শান্ত আৰু মধুৰ স্বৰেৰে মাত লগালে “তুমি অইনৰ উপকাৰৰ
মিমিতে তোমাৰ সকলো ধন-সম্পত্তি বিলাই দিলা আৰু সেই কাৰণে
নিশ্চয় তুমি এতিয়া শোক কৰা নাই ।”

বুঢ়াজনে এটি দৌলত তমুনিযাহ কাঢ়ি মাত লগালে “হয়, মই তাৰ
কাৰণে শোক কৰা নাই, কিন্তু মই যে এতিয়া খাবলৈ নাপাই মৰিবলৈ
ধৰিছো ।”

আকো সেই অচিনাকী মানুহজনে কলে “তোমাৰ স্বথৰ
সময়ত কেমনে দুৰ্ঘায়া বা মগনীয়াই যনি তোমাৰ ওচৰত হাত নাপাতিশে-
হেতেন, তেন্তে তুমি পৰোপকাৰৰ এই মহৎ সুযোগটি নাপালাহেতেন
আৰু তোমাৰ মনৰ সং ইচ্ছাটিও কামত লগাব মোৰাৰিলাহেতেন ।”

বুঢ়া মানুহটিয়ে একে। নামাতি তলমাৰ কৰি ভাবিবলৈ ধৰিলে ।

অচিনাকী মানুহজনে তেতিয়া আকো কবলৈ ধৰিলে “মোৱা ! তেন্তে,
তুমিও তোমাৰ মিছ। লাজ আৰু বেজাৰ কাঁতি কৰি দৈ আইনৰ ওচৰত
হাত-পাতি অইনকো পৰোপকাৰ এটি সুযোগ দিয়াগৈ ।”

বুঢ়া মানুহজনে আচৰিত হৈ মূৰ তুলি চালে—কিন্তু অচিনাকী মানুহ-

কথা করিতা

জন আৰু তাত নাই, দূৰৈত এজন মাঝুহ সেই ফালে আগ বাঁচ আহিব
ধৰিছে।

বৃঢ়া মাঝুহজনে তেওঁৰ 'চৰলৈ' গৈ তাত পাতিলে, কিন্তু বাটৰো-
জনে গোঞ্জাৰামুৱা হৈ একেো নিৰ্দি আন ফালে গুচ গ'ল।

তাৰ দিছত আৰু আন এজন মাঝুহ সেই ফালে আহিল—তেওঁ বৃঢ়া
জনক দুটামান পইচা দি গ'ল।

বৃঢ়াজনে তেৰিয়া তাৰে অলপ খোৱা বস্তু কিনি আনিলে, আৰু মাগি
পোৱা পইচাৰে কিম। সেই বস্তুগুলি তেওঁৰ মুখত অমৃত যেন লাগিল।

তেওঁৰ মনত আৰু এতিয়া লাজ নাই—শান্তি আৰু আনন্দ আশীর্বাদ
হককে সবগৰপৰা নামি আহিল—কি এক উত্তম স্বর্গীয় ভাৱেৰে তেওঁৰ
মন পৰিপূৰ্ণ হ'ল ! কি সুখ ! কি শান্তি ! কি অনিবাচনীয় আনন্দ !

এটা মুর্খ মানুহ

এসময়ত এটা মুর্খ মানুহ আছিল। বছত দিন সি থাই বৈ শান্তিৰে কাল কটাইছিল। কিন্তু লাহে লাহে সি শুনিবলৈ পালে যে তাৰ ওচৰ-চুবৰীয়াবিলাকে তাক মাথোন এটা সামাগ্ৰ নিৰ্কোধ বুলিহে ভাবে। সি মনে মনে বৰ লাজ আৰু বেজাৰ পাই, কি কৰিলৈ নো তাৰ এই বদনামটো যাব হাকে ভাবিবলৈ ধৰিলৈ।

হঠাতে এদিন তাৰ মনত এটা বুক্তি খেলালে আৰু ততালিকে সি তেনে দৰে কৰিবলৈ ঠিক কৰিলৈ।

বাটত যাওতে তাৰ এজন বন্দুৰ লগত দেখা হ'ল, আৰু কথাৰ প্ৰসঙ্গতে তেওঁ এজন দিখ্যাত চিত্ৰকৰক খুব প্ৰশংসা কৰিবলৈ আৰস্তু কৰিলৈ।

মুৰ্খটোৱে তেতিয়া মাত লগালে, “কি কোৱাহে, তুমি তেওঁক এতিয়াও প্ৰশংসা কৰিছা নে ? তেওঁৰ পট আজিকালি কোনোৱে ভাল নাপায়। এইটো সকলোৱে জানে। এ বাম। এই কথাটো তুমি এতিয়াও নাজানা নে ?—মই কেতিয়াও এইটো তোমাৰপৰা আশা কৰা নাছিলো, যোৱা, তুমি সকলোৱে পাছ-পৰা।” বন্দুজনে তেতিয়া ভয়ত লৰালৰিকৈ সেই মুৰ্খৰ লগতেই মত দিলৈ।

আন এজন বন্দুৰে তাক কৈছিল “কালি যে এনে এখন সুন্দৰ কিতাপ পঢ়িছিলো, কি কম। এনে কিতাপ মই খুব কমেইহে পঢ়িছো।”

কথা করিতা।

নিম্নোধটোরে তেতিয়া মাত লগালে “আচরিত কথা, আপু ম
অলপো সঙ্গোচ মোহোরাটকে এই কগাটো কব পাৰিলে। মেষ
কিতাপটো একেবাৰেই যে বেছ, তাত কিছুমান অসাৰ কথাৰ
বাহিৰে আন একো নাই, তাক জগতৰ সকলোৱে জানে, মাদেৰ
আপোনাৰ বাহিৰেছে। কিতাপটো পঢ়া দূৰৈত পাওক তাৰ নামকে
কোনোৱে অলয়। সঁচাকৈয়ে আপুনি এই কথাটো আজানে নে ?
চাওকচোন, আপুনি এতিয়াও সকলোৱে কিমান পাচ-পৰা !” এই
মানুচজনেও ভয়তে তাৰ মততে মত দিলে।

আৰু এজন বক্তুৱে তাক এদিন কৈচিল “অমুক মানুচজন বৰ
ভাল মানুচ। সকলো সজ গুণেই তেওঁৰ গাত আছে, মই এনে এজন
সাধু পৃক্ষব ক'তো দেখা নাই।”

মুখ্যটোৱে মাত লগালে “যাওক, আপুনি এইবোৰ কি কথা কৈছে ?
সি যে একটো নামজন্মা হ'ল আৰু সি যে বংশ-পৰিয়াল সকলোকে
ঠাণ্ডিলে, তাক এই সংসাৰৰ সকলোৱে জানে। নিশ্চয় আপোনাৰ এই
বৰ্তমান যুগৰ লগত কোনো সম্ভব নাই।”

এই তৃতীয় মানুচজনেও ভয়তে তাৰ মততে মত দিলে আৰু
আগব বক্তুজনৰ লগ এৰি দিলে। এই দৰে যদি কোনোৰাই
কোনো মানুচক বা কোনো বিবয়ে নিম্নোধটোৰ আগত প্ৰশংসা
কৰে, ততালিকে সি গ্ৰহ সাহেৰে এইদৰেই তাৰ উত্তৰ
দিয়ে।

কেতিয়াবা সি তাঙ্গীলা ভাৱেৰে ব্যক্তিগত মতৰ বিকল্পে ঠাণ্ডা কৰি
কয় যে এতিয়াও মানুহে তাত বিশ্বাস কৰে।

তাৰ বহুবিলাকে তাৰ দিকক কৰলৈ ধৰিলে “মানুহটো বিশ্বনন্দক
আৰু চকুচৰহ।..... কিন্তু কথাৰ ধাৰ কোমে বুজে..... !”

“কোনে কথা কব জানে ?” বুলি অইনবিলাকেও তাতে যোগ দিয়ে
আৰু কয় “সচাসচিকৈয়ে মানুহটোৰ কি বুদ্ধি !”

শেহত এদিন এখন বাতৰি কাকতৰ সম্পাদক এজনে আহি
তাক তেঙ্গুৰ বাতৰি কাকতৰ সমালোচক হৰ্বলৈ ধৰিলে, আৰু তাৰ
নিজৰ চিৰকলীয়া ধৰণেৰেই সকলো মানুহকে বা সকলো বিষয়ৰেই
সমালোচনা ক'ব যাবলৈ তাক কলে।

যি এসময়ত ব্যক্তিগত মতৰ ঠাট্টা কৰিছিল, সে নিজেই এতিয়া
সকলো বিষয়তে তাৰ নিজৰ মত নিঃসংশোচে দিয়ে, আৰু ডেকাবিলাকে
তাক বৰ ভয় আৰু ভক্তি কৰে।

বেছেৰা ডেকাবিলাকে ইঘাকে নক'ৰি আৰু নে! কি কৰিব?
যদিও কাকো ভয় বা ভক্তি নকৰাই তেঙ্গুবিলাকৰ সাধাৰণ নিয়ম,
কিন্তু ইয়াত সেই নিয়ম নচলে, কাৰণ তেতিয়া হ'লে তেঙ্গুবিলাক
“মানুহতাৰ আঘোন” হৈ সকলোৰে পাছ-পৰা হব।

ভীকৰ দলত মুখ মানুহৰ ভাল প্ৰতিপত্তি হয়।

ବାତର୍ବ କାକତର ସଂବାଦଦାତା

ହଜନ ବନ୍ଦୁରେ ଏକେଲଗେ ବହି ଚାହ ଖାଇ ଆଛିଲ,—ହଠାଟ ତେଣୁବିଲାକେ ବାଟିତ ଏଟା ଡାଙ୍ଗର ଗଣ୍ଡଗୋଲ ହୋଇ ଶୁନିବିଲେ ପାଲେ,—କୋମୋବାହି ଯେମ କାରବାକ ଧରି ଥୁବ ଗାଲି ପାରିଛେ ଆକ ମାରିଛେ ।

ଏହନ ବନ୍ଦୁରେ ଥିଡିକି ହରାବେଦି ମୁଖ ଉଲିଯାଇ ଚାହି କଲେ “ସିଇତେ କାରବାକ ମାରିଛେ ।”

ଆମ ଜନେ ମାତ ଲଗାଲେ “କାକ ମାରିଛେ ? ସି ନିଶ୍ଚୟ ଏଟା ଥୁନ୍ମୀ ବା ପଳାଇ ଅହା ଦୋସି ମାନ୍ଦୁଛ । ଯାଉଁଥିକ ବ'ଲା, ଆମି ତାକ ସହାୟ କରୋଗେ ଏମେ ଅଞ୍ଚାୟ କାମ ଆମି ଆମାର ଚକ୍ରର ଆଗତେ ହବିଲେ ଦିବ ମୋରାବେଁ ।”

ଆନ ଜନେ ମାତ ଲଗାଲେ “ନହୟ, ସିଇତେ କୋମୋ ଥୁନ୍ମୀକ ମରା ନାହି ।”

“ଥୁନ୍ମୀ ନହୟ ? ତେଣେ ସେ ନିଶ୍ଚୟ ଚୋବ । ବ'ଲା, ଏକୋ କଥା ନାହି, ତାକ ଆମି ମାନ୍ଦୁଛବେବବ ହାତରପଦା ସକରାଇ ଆନୋଗେ ।”

“ସି ଚୋବ ନହୟ ।”

“କି ସି ଚୋବୋ ନହୟ ? ତେଣେ ସି ନିଶ୍ଚୟ ଟକାବ ଗୋଲମାଲତ ପରି ଭୟ ଥାଇ ଅଚା ବା ପଳାଇ ଅହା ଖାଜାଫୀ ଦା ବେଳର କମ୍ପାରୀ, ନତୁବା ଫୋନୋ ସମାଜ ମଂଞ୍ଚରେକ ବା ପୁରୁଣି ଧରଣର ବାତର୍ବ କାକତର ସମ୍ପାଦକ—ଯେଯେ ହ'କ, ବ'ଲା ଆମି ତେଣୁକ ସହାୟ କରୋଗେ ।”

“ନହୟ, ତେଣୁ ଏଇବିଲାକ .ଏକୋ ନହୟ, ମାଥୋନ ତେଣୁ ଏହନ ବାତର୍ବ କାକତର ସଂବାଦଦାତା ।”

“ଅ’ ଏହନ ସଂବାଦ ଦାତା । ବସା, କଥାଟୋ କି ମହି ତୋମାକ ପିଛତ କମ । ଆହି ଆମି ଆଗେଯେ ଚାହଟୋପା ଥାଇ ଲାଗୁ ।”

ମୋର ଲଗବୀୟା

ମହି ଅକଳଶବୀୟା, ମୋର କୋନୋ ଲଗବୀୟା ନାହିଁ । ମହି ନିଜେଇ ନିଜର
କାମତ ବ୍ୟାପ ଥାଏଁ, ଅହିନର ଫାଲେ ଚାବଲେ ମୋର ସମୟ ନାହିଁ । ମହି ଅକଳେ
ଫୁରୋଁ, ହାହୋ, କାନ୍ଦୋ ଆକ ଅକଳେ ଆପୋନ ମନେରେ ନିଜେଇ ନିଜର
ଲଗତ କଥା ପାଠୋଁ । ଜୌରମତ ମୋର ଇହାକେଇ ଭାଲ ଲାଗେ, ଅହିନର ଲଗତ
ବିଶେଷ ମୋର ଏକୋ ସମ୍ବନ୍ଧ ନାହିଁ । ଭାବିଚିଲୋଁ, ଅହିନର ଶୁଖ-ଦୁଖଟେଲେ
ଆଓକାଣ କରି ଏମେ ଦରେଇ ଜୌରମଟୋ କଟାଇ ଦିମ ।

କିନ୍ତୁ ହଠାତେ ଏଦିନ ବସନ୍ତର ପ୍ରଥମ ପୂର୍ବାତେ ମାର ପାଇଁ ଉଠି ଦେଖେଁ । ସେ
ମୋର ଧେମାଲି କରା ଠାଇ ଡୋଖରର ଓଚରଣ ଆକ ଏଜନ କୋନୋବା ଆହି
ବହି ଆଛେହି ।

ମହି ଶୁଧିଲୋଁ “ତୁମି କୋନ ? ତୋମାକ କି ଲାଗେ ? ଇଯାବପରା
ଶୁଣ ଘୋରା !” ତେଣୁ ଦେଖୋନ ମୋର କଥାର ଉତ୍ତରକେ ନିଦିଲେ ; ମାଥୋନ
ଅଳଶ ପର ମିଚିକିଯାଇ ହାହିଲେ, ଅଳପ ପିଛତେ ମୋର ମନତ ହ'ଲ ସେ
ତେଣୁକ ଖେଦାଇ ଦିବର କୋନୋ ଆରଶ୍ଵକ ନାହିଁ । ତେଣୁ ତେଣୁର କାମ କରକ,
ମଧ୍ୟେ ମୋର କାମ କରୋଁ । ଏଦିନ ତେଣୁକ କଲୋଁ “ବାକ ତୁମି ମୋର
ଧେମାଲି କରା ଠାଇ ଡୋଖରର ଅକଗମାନ ଲବ ପାବା ; କିନ୍ତୁ ବାକୀ ଡୋଖର
ମୋର, ତାତ ତୋମାର ଅଧିକାର ନାହିଁ ।”

ତେଣୁ ମାଥୋନ ଅଳପ ହାହିଲେ । ଏଦିନ ଦେଖିଲୋଁ ସେ ତେଣୁ ମୋର
ଠାଇ ଡୋଖରତୋ ସୋମାଲାହି । ମହି ତେତିଯାଇ ତେଣୁକ ତାବପରା ଖେଦାଇ
ଦିଲେଁ, ତେଣୁ କାନ୍ଦିବଲେ ଥରିଲେ । ବବ ବେଜାବ ଲାଗିଲ : ଗୋଟେଇ

কথা করিব।

ডেখৰ ঠাই এবি দিলোঁ, কলোঁ। “তৃষ্ণি ইয়াতে থাকা, মই যাওঁ।”

তেওঁ কলোঁ, “ময়ো তোমাৰ লগতে যাম।” “মেইটো হব নোৱাৰে।” এই বুলি মই অকলে গুচি আহিলোঁ। জহ কালি, দুপৰীয়া। বৰ ঘাম, পিয়াহত তত নাই। হায়! হায়! কিয় মই ঘৰ এবি আহিলোঁ?

হৃপৰীয়াৰ সূক্ষমে লাহেলাহে পচিমলৈ ঢাল ললে। নিজম গুকলি পথাৰত লাহে আকাৰ নামিবলৈ ধৰিলৈ। মই অকলেই সেই আধা পোহৰ আধা ছাত ভাগবত লাল-কাল হৈ পৰি আছেঁ, এবাৰু ভাবিলোঁ। যে তেওঁ যদি এতিয়া কাৰণ থাকিলহৈতেন।

আকাশ ডাৱাৰে ঢাকিলে, ঘনে ঘনে বিজুলীৱে চিকমিকাৰলৈ ধৰিলে, শুয়ুত প্ৰাণ কঁপিবলৈ ধৰিলে, মুখত মাত নোলোৱা হ'ল। তথাপি বলেৰে এবাৰ প্ৰাণ বক্ষাৰ কাৰণে তেওঁক মাতিলোঁ।

তেওঁ আহিল। এবাৰ মাতোতেই তেওঁ কৰপৰা আহি মোক আদৰেৰে সাবটি ধৰিলেহি, মই কৰ নোৱাৰেঁ। নিজৰ ভনৌৰ দৰে, মাতৰ দৰে, প্ৰিয়তমাৰ দৰে, মোক যত্ন কৰিবলৈ ধৰিলে, এবাৰ ভাবিলোঁ, এঙ্গ কোন?

সুধিলোঁ “তৃষ্ণি কোন? তোমাক কি লাগে?” তেওঁ মোৰ কথাৰ উক্তৰ নিদি মোক আথেবেথে তাৰপৰা তুলি আনি এটা পুখুৰীৰ পাৰক এখন ফুলনিৰ মাজত বছৱালেহি, আক কলোঁ “মই কোন তোমাক পিছত কম।”

মই আকো সুধিলোঁ “তৃষ্ণি কোন? মোক ইমান যত্ন কৰিছা কিয়? তোমাক কি লাগে;”

କୋଣେ ଯେନ କ'ବାବପରା ଗହିନ ଶୁବେବେ ମାତ ଲଗାମେ “ତୋମାର ଆଗ ।”

“ଉଛଁ, ମେଇଟୋ ହବ ନୋରାବେ—ଆଣ ଦିବ ମୋରାବେଁ ।” “ତେଣେ ଏକୋକେ ନାଲାଗେ—”

କିନ୍ତୁ ଅଳପମାନ କିବାକିବି ଏଟା ଦିଯା ଉଚିତ, ଇଯାକେ ଭାବି ମହି ମୋର ହାତର ଆଙ୍ଗଠିଟୋ ମୋଲୋକାଇ ଦିଲୋଁ । ତେଣୁ ତାକ ପୁଖୁର୍ବୀର ପାନୀତ ଦଲିଯାଇ ତାବପରା ଗୁଚ୍ଛ ଗ’ଲ ।

ମହି ଆକେ ଭାବିଲୋଁ, ଆଣ ମୋର ସରସ, ତାକ ଦିବ ମୋରାବେଁ ।

ଗୋଟେଇ ରାତି ମେହି ଫୁଲନିର ଭିତରରେ କଟାଲୋଁ । ପୁରା ଯେତିଯା ଜଗତେ ନତୁମ ଶୁକ୍ରର ବିବନ୍ଦ ହାହିବଲେ ଧରିଲେ, ଆକାଶ-ବତାହ—କ’ତୋ ବିପଦ୍ର ଅକଣେ ସନ୍ତାବନା ନାହିଁ, ତେତିଯା ମୋର ତେଣୁଲେ ମନତ ପରି ବବ ବେଜାବ ଲାଗିଲ । ଆକେ ଏବାବ ତେଣୁଲେ ମୋର ମନତ ପରିଲ ଆକ ମାତିଲୋଁ, ତେଣୁ ଆହିଲ । ମହି କଲୋଁ “ମହି ମୋର ଆଗ ତୋମାକ ଦିମ ।

ତେଣୁ ଶୁଧିଲେ ‘ହାହି ହାହି ମରିବ ପାରିବା ନେ ? ଜଗତର ଏହି ଶୁନ୍ଦର ସମୟକ, ଜୀରନର ଏହି ଶୁଭ ମୁହଁର୍ତ୍ତ ଯେତିଯା କୋମୋରେ ମରିବଲେ ଇଚ୍ଛା ନକରେ ତେତିଯା ମହି ନିର୍ଭୟ ମନେରେ ସମଧାନ ଦିଲୋଁ—ତୋମାର କାବଣେ ମହି ହାହି ହାହିଓ ମରିବ ପାରିମ ।” ତେଣୁ ତେତିଯା ଉତ୍ତର ଦିଲେ ‘ମୋର ନାହିଁ ପ୍ରେମ, ତୁମି ମରିବ ନାଲାଗେ ।’

ବର୍ଷନ୍ଦ୍ରିୟ

ଆଜି ଗୋଟିଏ ଦିନଟେ ବର୍ଷନ୍ଦ୍ରିୟ । ମେଂ ଦୋ କରେ ବତାହ ଆହିଛେ ।
ବର୍ଷନ୍ଦ୍ରିୟ ଶଦ୍ଦର ବାହିରେ କିତୋ ଏକେ କୁମା ନାମାୟ ।

ଆକାଶ ଡାରାରେ 'ଡର', ବତାହ ବଲିଯା ହେବେ, ଲଗେ ଲଗେ ଗଛବୋରେ
ବଲିଯା ହେବେ ।

ପଥାର ପୁଣ୍ୟୀ, ଆଲିବାଟ—ସକଳୋତେ ପାନୀ ଭବି ପରିଛେ, ଚାବି ଓ
ଫାଲେନି ପାନୀ ଅବାଧେ ବାଗରି ଯାବିଲେ ଧରିଛେ । ନାୟକ ପାନୀ ପାଇଁ ଭେକୁଳୀ-
ବୋରେ ମହା ବଞ୍ଚେ ଚିତ୍ରବିବିଲୈ ଧରିଛେ । ମିଠିତର ମାତ ଗୋଟିଏ ଜଗତ
ଦେଦି ଗୈଛେ, କୋନୋରେ ମିଠିତର ଆନନ୍ଦତ ବାଧା ଦିବ ପରା ନାହିଁ । ମିଠିତେ
ମୁକଳି ମନେରେ ଜଗତର ଏଟ ଆନନ୍ଦତ ଯୋଗ ଦିଛେ ।

ଆକାଶତ ବିଜ୍ଞଲୀ ଜିଲ୍ଲିକି ଉଠିଛେ, କୋନୋରେ ବାଧା ଦିବ ପରା ନାହିଁ ।
ପୁଣ୍ୟତ ମାଛର ପୋନାଜାକେ ମୁକଳି ମନେରେ ଧେମାଲି କରି ଫୁରିଛେ ।

ଫୁଲନିର ଫୁଲାଖିନିଯେ ବତାହତ ତାଲିଛେ ଜାଲିଛେ, ଶିଁହର ବଡା,
ଚାଲଧୀୟା—ନାମାବବଗତ ଫୁଲନି ଥିଲି ଉଙ୍ଗଳ ହେ ପରିଛେ, ମିଠିତେ ବଞ୍ଚିତେଇ
ମୁକଳି ମନେରେ ନିଜ ନିଜ ଶୋଭା ବିଲାଟ ଦିଛେ । ମିଠିତର ବଞ୍ଚରେ ସୀମା
ନାହିଁ, ମୌର୍ଯ୍ୟରେ ସୀମା ନାହିଁ । ସକଳୋରେଟ ମୁକ୍ତ, କ'ତୋ ଅକଣୋ ବାଧା-
ବନ୍ଧନ ନାହିଁ ।

ମାଥେଁ ମହି ଏହି ଜୀଗତତ ନିଜେଇ ନିଜର ବାନ୍ଧତ ପାକ ଥାଇ ଆହୋ,
ମୋର ଶକ୍ତି ନାହିଁ, ସାମର୍ଥ୍ୟ ନାହିଁ । ଆଜି ପ୍ରକତିର ସକଳୋରେଇ ମୁକ୍ତ । କେମେ
ମୁକଳି ମନେରେ ସକଳୋରେ ନିଜକ ଜଗତର ଆନନ୍ଦର ମାଜତ ବିଲାଇ ଦିଛେ ।

কথা করিতা

মই মাথেঁ। দেখিছো, বুজিছো, কিন্তু ক'তো সিঁহতৰ দৰেতো হব
পৰা নাই।

আজি গোটেই ভগত আনন্দত বলিয়া, সকলোৱেই মুক্তি, মাথোন
মই নিজেই গঢ়া শিকলিৰে নিজক বান্ধি গৈছো।

এটি টিপচি চৰাই

মই চিকাৰৰপৰা উভতি আহি ফুলনিখনৰ মাজেদি গৈ আছো,
কুকুৰটো মোৰ আগে আগে ল'ব গৈছে। হঠাতে সি মাজ বাটৰপৰা
আঁতৰি কিবা এটা ধৰিবলৈ যেৱা দি লাহে লাতে যাবলৈ ধৰিলৈ।
গচৰ সুকঙ্গাইদি চাই পঢ়িয়ালত হালধীয়া ঠোটোৰে সক চৰাই পোৱালী
এটি মোৰ আগতে মাটিত পৰি থকা দেখিবলৈ পালোঁ। সি অল্পতে
এতিয়া তাৰ বাহৰপৰা বতাহত সৰি পৰিল। তেতিয়া বতাহ বৰ
বেগেৰে বৈছিল আৰু কাষৰ গচ-গচ নিবোৰ বতাহত ক'পিললৈ ধৰিছিল।
সি মাটিত পৰি ছটফটাই তাৰ কাড়-পাখি গজা পাখিহুকৰে মিছাকৈয়ে
উঠিবলৈ চেষ্টা কৰিছিল।

মোৰ কুকুৰটো লাহে লাহে তাৰ ওচৰ পাইছিলগৈ কিন্তু এনেতে
ওচৰৰ গচ এজোপাৰপৰা এটা চৰাই দলিটো অছা দি কুকুৰটোৰ আগতে
পৰিলহি আৰু ভয়ত পাখি জোকাৰি চিঞ্চিৰি চিঞ্চিৰি বাবে পতি
কুকুৰটোৰ মুখৰ ওচৰলৈ বাগৰি যাবলৈ ধৰিলৈ। সি তাৰ পোৱালী-
টোক দেহি বথাবৰ কাৰণে গচৰপৰা জাপ মাৰি পৰিল, আৰু
কুকুৰটোৰ আগত ছটফটাবলৈ ধৰিলে.....চিঞ্চৰত তাৰ মাত ভাগি
গৈছেশেহত ভয়ত আধামৰা হৈ পোৱালীটোক আৰু কৰি নিজকেই
শক্তিৰ মুখত পেলাই দিলৈ। তাৰ মনত কুকুৰটো কিবা এটা ডাঙৰ
ভৌমণ বাক্ষসৰ দৰে বোধ হৈছিল। কিন্তু তত্ত্বাচ সি নিজেই বিপদক
দূৰত হৈ গচৰ খখ ডালটোত বহি ধাৰি ব মোৰাবিলৈ। তাৰ ইচ্ছাতকৈও

এটা প্রেল নেদেখা শক্তিয়ে তাক ওপৰবৰপৰা তললৈ নমাই আনিলে ।
মোৰ কুকুৰটোৱেও উচপ্ খাই দুখোজমান পিছহাঁকি আছি একে থৰে
ৰ' লাগি চাই আছিল—সিও সেই শক্তিটোক বুজিব পাৰিছিল ।

মই মেষ ভয় খোৱা কুকুৰটোক লৰালৰিকৈ তাৰপৰা মাতি আনি
ভক্তিপূৰ্ণ হৃদয়েৰে সেই ঠাই ডোখৰবৰপৰা গুচি আহিলৈ ।। সঁচাকৈয়ে
কথাটো ইৰাই নিদিবা । সেই টিপচি চৰাইটোৰ প্ৰেমৰ এনে এটা
আচৰিত শক্তি দেগি মোৰ হৃদয় আপোনা আপুনি সন্তুষ্মেৰে মৈতে
তাৰ ওচৰত দো খাই পৰিল । মই ভাৰিলো, মৃত্যুতকৈও প্ৰেম ডাঙৰ
আক মৰণৰ ভয়তকৈও প্ৰেমৰ শক্তি প্ৰৱল ।

এই প্ৰেমতেই জীৱন চলি আছে আৰু এই প্ৰেমতেই জীৱনৰ
উন্নতি । সঁচাকৈয়ে—

“প্ৰেমত ঘুৰিছে ভূমণ্ডল
প্ৰেমত দুঃখিছে শতদল ।”

এটা ভগা দ'ল

নৈর পাবেনি ঘৰলৈ যোৱা বাটত, ওচৰতে ভগা দ'লটো, তাৰ চাৰিওকাষে হাবি, দ'লৰ ভিতৰত একেৱ নাই, তাৰ এফাল ভাগি-থহি মাটিত পৰিছে। কিন্তু সেই পুৰণি আঁহত গচজোপাই সহশ্র শিপাৰে ছাটি পেলাই বুকুৰ মাজত ধৰি গকাৰ দৰে তাক ধৰি আছে।

কোমোৱে তাৰ ভিতৰলৈ নাযায়—ভিতৰলৈ যোৱ দূৰতে থাওক, তাৰ কাষেদিও নাযায়। মাদোন ৰাতি হলে তাত শিয়ালে সবাহ পাতে। কেতিয়াবা দিউত তুচ্ছনী এহনী চিলনীয়ে তাৰ ভগা কলচীটোৰ ওপৰত ধ্যানমগ যোগীৰ দৰে বহি থাকে।

এদিন খুব ডাঙুৰ বৰষুণ হৈছিল, সেই দিনাখনেই মই সেই বাটটোৱেনি ঘৰলৈ আঠিছিলোঁ। আঁহাতে দেখিলোঁ যে এনে বৰষুণৰ মাজতো দ'লটো ধিয় হৈ আছে, কিন্তু বোধ হ'ল যে সি বেছি দিন আক এনে দৰে মোৱাৰে; অলপতে যেন ভাগি মাটিত পৰিব—আঁহত গচজোপাৰ হাজাৰ বাক্সোনেও তাক বাখিৰ মোৱাৰিব। গচজোপা বতাহত লৰি আছে। কচুপাতবোৰৰ ওপৰত পানী পৰি অলপ পৰ টল্বল্ক কৰি থাকি আকেৰ মাটিত বাগৰি পৰিছে, বতাহৰ লগতে সাপে ধৰা বেঙ এটাৰ কক্ষ কাদোন উৰি অহা শুনিবলৈ পাইছিলোঁ। নৈ থনৰ পানীবোৰ বতাহত লৰিবলৈ ধৰিছে। মই দ'লটো পাছত এবি ঘৰমূৱা হৈ গৈ আছিলোঁ।

অলপমান আগ বাঢ়িতেই মোক যেন কোনোবাই পাছৰপৰা মতা
শুনিবলৈ পালোঁ, উভয়ি চালোঁ, একেো নেদেখিলোঁ। আকেো বাবলৈ
ধৰিলোঁ—কিন্তু আকেো যেন কোনোবাই ক'ণৰ ওচৰত নাম কাঢ়ি
মতা শুনিবলৈ পালোঁ—চকুৰ আগত কাকেো দেখিবলৈ নাপালোঁ, অথচ
বোধ হ'ল যেন মোক কিবা এটাই টানিবলৈ ধৰিছে। মই তাৰ পাছে
পাছে আহিবলৈ ধৰিলোঁ।

আকেো এৰি অহা বাটটোৱেনি আহি ভগা দ'লটোৰ ওচৰ-
পালোঁ হি। তাতে যেন মোক কোনোবাই থিয় হৈ থাকিবলৈ কলে।

মই তাতে থিয় হৈ আছিলোঁ। কাৰবাৰ লগত কগা পাইছিলোঁ। নে
নাই পতা কব নোৱাৰেু, বিস্তু মই হলৈ বৰত কথা শুনিবলৈ পাইছিলোঁ।

কিছুমান পৰ তেনেদৰে থিয় হৈ গাকি যেতিয়া গোটেই গাটো বৰফুণত
তিতিল, তেতিয়া মনত হ'ল—মই বলিয়া নে কি যে এনেকে এডোখৰ
ঠাইত অকলে থিয় তৈ তিতি থাকিম, মোক কোনে ইয়াত থাকিবলৈ
কৈছিল ? তেতিয়া যেন কোনোবাই মোক সমুখলৈ আহি বতাহৰ লগতে
সুৰ মিলাই কলেছি, “মই”। তেতিয়াও সেই সাপে ধৰা বেঙ্গটোৰ মাত
সক হৈ অহা শুনিবলৈ পাইছিলোঁ। চাৰিওফালে চাই কাকেো
নেদেখিলোঁ, মক বাটটোৰ ওপৰেদি পানী বাগৰি গৈছিল। তেতিয়া
মোৰ মনত ভাৱ কেনে হৈছিল কব নোৱাৰেু, বিস্তু এইটো বেছ মনত
আছে যে মই লাহে লাহে চকুৰে কম দেখিবলৈ ধৰিছিলোঁ। কিছুমান
পৰৰ মূৰত দেখিলোঁ। যে তাত একোৱেই নাই। মাথোন মই আছো
আক মোৰ সমুখত সেই ভগা দ'লটো দাত নোহোৱা জ'টায়ামূৰীয়া-
বুচাটোৰ দৰে থিয় হৈ আছে।

ଆନନ୍ଦ

ଗୋଟେଇ ବାତିଟୋ ବର୍ଯ୍ୟଗ ହୈ ଗ'ଲ । ପୁରୀ ସେତିଆ ଶୁଇ ଉଠି ଗାଁରୁ
ମାଜେଦି ଫୁରିବିଲେ ଆହିଲେଁ, ତେତିଆ କାବେ ଟୋପନି ଭଗା ନାହିଲ ।

ଗଢ଼ବୋର ଗୋଟେଇ ବାତିଟୋ ତିତି ଏତିଆ ଲବଚର ନୋହୋରା କବି
ଧିୟ ହେ ଆଛେ । ପୁଖୁରୀଟୋର ପୁଣିବୋର ଏଦତୀଆ ହେ ଆତବି ଘୋରାତ
ମାତ୍ରକ ପାନୀବୋର ଫଟଫଟୀଯାଟିକ ଓଳାଇ ପରିଛିଲ । ନତୁନ ପାନୀ ପାଇ
ମାତ୍ରବୋରେ ଉଲାହତେ ଗଲଥିଲାଇ ଫୁରିଛିଲ ।

ଆକାଶବପରା ଡାରର ଆଁତବା ନାହିଁ, ଲାହେ ଲାହେ ବତାହତ ଧୋରାର
ଦରେ ଉବି ଉବି ଏଥନ କ'ଲା ଢାକନିବେ ଆକାଶଥନ ଢାକି ପେଲାଲେ, ଚାରିଓ-
ଫାଲେ ନିମାତ, ନୌଦର । ଏତିଆଟିଲେକେ କୋମୋରେ ସାବ ପୋରା ନାହିଁ । ମେଇ
ମାଦୋ ଅକଳେ ଅକଳେ ଭୃତ୍ୱ ଦରେ ଗୈ ଆହୋଁ !

ଅଲପମାନ ଦୂରତ ଏଜୋପା ଶିମ୍ବୁ ଗଛ ନିଟାଳ ମାବି ଗହିନ ଭାବେରେ
ଥିୟ ହେ ଆଛେ । ତଳତେ ଏଥନ ମରିଶାଲି—କିଛୁମାନ ଭଗା କଲହ, ପୋରା
କାଠ, ଛଡୋଥର ଏଡୋଥର ଫଟାକାନି ମାଥୋନ ତାତ ପରି ଆଛେ । ମେଇ
ମରିଶାଲିଥନର ଏଚୁକତ ଅଲପମାନ ପାନୀ ବକ୍ଷ ହେ ଆଛେ । ତାତେ ଛୁଟାମାନ
ଭେଂକୁଳୀଯେ ମନର ଆନନ୍ଦେରେ ଡିଙ୍କି ଯେଲି ମାତିବିଲେ ଧରିଛେ । ଓଚରର
ବିରିଣା ଜୋପାବିଲାକର ପରା କିଛୁମାନ ଫରିଂ ଆକ କୁମାଟ ଇତ୍ୟାଦିଯେ ସୁର
ମିଳାଇ ମେଇ ଗାନତେ ବୋଗଦାନ ଦିଛେହି ।

ଚାରିଓଫାଲେ ବିଷାଦର ଦିନ, ବତାହେଓ ଯେନ ବେଜାବତେ ହମୁନିଆହ
କାଟିଛେହି, କିନ୍ତୁ ମେଇ ଭେଂକୁଳୀ ଆକ ପୋକବିଲାକେ ଏହି ବିଷତର ମାଜତେ

কি আনন্দৰ বাজ্য পাতিছেহি ! সিইতৰ কি উলাহ ! পৃথিৱীত যেন
সিইতেই মাথেঁ ৰজা ।

কথাটো দেখি মোৰো মনত খেলালে, যে আমিও ঠিক তেনেকৈয়ে
টোপনিত অৱসন্ন বিষাদময় দুদিনীয়া পৃথিৱীৰ এচুকত সাৰ পাই উঠি
অনৰ আনন্দেৰে দুদিনৰ কাৰণে জগতত কোঢাল লগাই দিছো—যেন
সংসাৰ গোটেইখন আমাৰেই, গোটেই পৃথিৱীখনেই যেন আমাৰ বাজত
আৰু আমি যেন গোটেই পৃথিৱীখনৰে ৰজা ।

সপোন

এদিন সপোনত মই কিছুমান লগৰীয়াৰে সৈতে এটা বহল মুকলি
খোটালীত বঢ়ি থকা যেন দেখিছিলো ।। আমাৰ লগত কিছুমান ল'বা-
ছোৱালী আৰু ব'চা মাছুহো আছিল, আমি সকলোৱে হাতি মাতি বং
মনেৰে নানা তৰঙ্গৰ বগা পাতি হাই-ইকমি কৰি সময় কটাইছিলো ।।

হঠাতে বাতিৰৰপৰা ভোঁ ভোঁ শব্দ কৰি ডাঙৰ পোক এটা ভিতৰলৈ
উৰি আঁচি ঘূৰি ঘূৰি বেৰখনৰ ওপৰতে পৰিলিচি । ই এটা নতুন ধৰণৰ
পোক, দেখিবলৈ বৰলটৈৰ দৰে হলেও তাৰ্তকৈ কেৰাণ্ডণেও ডাঙৰ
আৰু দীঘল । তাৰ পাঁথি দুখন হালধীয়া, গাটো ক'লা, মূৰটো আৰু
দীঘল শুং দুডাল একেবাৰে তেজৰ দৰে বঙ্গ—যেন ক'বৰাৰপৰা তেজেৰে
বোলাইছে আঁচিছে ।

সি আমাৰ চাৰিওফালে তাৰ দীঘল শুং দুডাল জোকাৰি উৰি উৰি
আকেী বেৰখনত পৰি এটা আচৰিত বকমৰ মাতি মাতিবলৈ ধৰিলৈ ।

আমাৰ ভিতৰত এনেবুৱা এটা পোক আগেয়ে কেতিয়াও কোনোৱে
দেখি নাছিল । সেই কাৰণে, ইয়াক দেখি আমাৰ সকলোৱে ভয়
লাগিছিল । আমি ভয়ত চিঞ্চিৰি চিঞ্চিৰি কৰলৈ ধৰিলৈ “এই ভয় লগা
ভস্তুটোক খোটালীটোৰপুৰা উলিয়াই দে ।” সকলোৱেই তাৰ ফালে নিজ
নিজ চেলেওৰ আগবোৰ জোকাৰিবলৈ ধৰিলৈ, কিন্তু ভয়ত কেৱেঁ কাষ
চাপিব নোৱাৰিলৈ । শেহত যেতিয়া সি আকেী উৰিৰলৈ আৰম্ভ কৰিলৈ,
তেতিয়া আটাইবোৰে তাৰ কামৰপৰা আতিৰি আতিৰি ফুৰিবলৈ ধৰিলৈ ।

কিন্তু আমাৰ ভিতৰৰ এজন ডেকাটি এইবোৰ একোকে বুজিব
মোৱাৰি আমাৰ ফালে আচৰিত হৈ চাই আছিল। আমাৰ ভয়ৰ কাৰণ
কি, আৰু কিয়নো আমি এনেকুৱা চিএব-বাখৰ লগাইছো, একোকে
বুজিব মোৱাৰি তেওঁ মাথোন আমাৰ ফালে চাই ইাছিবলৈ ধৰিছিল আৰু
ভাবিছিল যে আমি ধেমালিহে কৰিছো। তেওঁ সেই পোকটো দেখা
নাছিল, আনকি তাৰ মাতো শুনা নাছিল।

সেই ডেকাজনে আমালৈ তেনেকৈ চাই থাকোতেই সি হঠাতে তেওঁৰ
ফালে উৰি গ'ল আৰু ঠিক চকুচটুৰ মান্দৰ কপালৰ ঠাই ডোখৰভন্দে
কামোৰ মাৰি দিলেগৈ। তেওঁ তেতিয়াই এটা চিএব হাৰি মাটিত পৰি
মৰি ধাকিল আৰু লগে লগে সেই পোকটোও খিড়কি দুৱাৰেদি বাহিৰলৈ
উৰি গ'ল। তেতিয়াহে মাথোন আমি আমাৰ কাষলৈ কোন আহিছিল
বুজিব পাৰিলোঁ।

উৎসাহ

কত সময়ত নিচেই সামাঞ্চ সক সক ঘটনা একোটায়ো মাঝুহৰ
গোটেই জীৱনটো পৰিৱৰ্তন কৰি দিয়ে ;

মই বেজাৰ মনেৰে তলাই মূৰ কৰি আকলে আকলে আলিবাটোৰি
গৈ আছিলোঁ, এটা গভীৰ দুখৰ আশঙ্কাই মোৰ গোটেই হৃদয়খন আবি
থৈছিল, নিৰাশাত গোটেই খৰীৰ অৱসন্ন আৰু কেনিও চাৰৰ মন
নষ্টেছিল। অলপ পৰৰ পিছত মই মূৰ তুলি চালেঁ। দেখিলোঁ, মোৰ
সমুখত দুশাৰী নাহৰ গছৰ মাজেদি আলিবাটো কাঁড় ঘোৱা দি বহুত
দূৰৈলকে গৈছেগৈ। আলিটোৰ সিপাবে খোৱপৰা দহখোজমান আতৰত,
জহকালিৰ পুৱা স্থৰ্ক্যৰ চিকমিকোৱা মোগালী কিৰণত কিছুমান টিপচি
চৰাধৈ উলাহতে মাচি মাচি ফুৰিছে। সিইতে নিজৰ ওপৰতে নিজেই
নিভৰ কৰি আৰু নিজৰ ভাৱতে বিভোৰ হৈ নিজৰ গপতেই নানান
ভঙ্গীৰে নাচিবলৈ ধৰিছিল।

• সিইতৰ ভিতৰতে এটাই আকৌ একোলৈকে ভয় নাৰাখি উৎসাহতে
নিজৰ সক বুকুখন আংগ বঢ়াই বঢ়াই লৰি লৰি বৰ সাহেৰে চিএৰ-বাখৰ
কৰিছিল,—যেন কৰ খুজিছিল “চোৱঁ। মই একোলৈকে ভয় নকৰোঁ।”

ঁচাঁকেয়ে সি এটা সক সাহিয়াল যুঁজাক।

ইফালে আকৌ তাৰ মূৰৰ ওপৰতে আকাশত এটা শেন উৰিবলৈ
ধৰিছিল। বোধ হয় আমাৰ এই সক যুঁজাকটোক ধাপ মৰাই তাৰ
উদ্দেশ্য। *

আকেই এবাব চালোঁ, আক দেখি পেলাই ইঁহিবল ধৰিলোঁ। বৰ
ভাল জাগিল, বিষাদৰ দৃশ্টিস্থাবিলাক গাৰপৰা কেনিবাদি আতিৰি
গ'ল। আকেই মোৰ ভিতৰলৈ নতুন তেজ, সাহ, জীৱনৰ উন্নতিৰ
উৎসাহ উভতি আছি। যই যেন আকেই নতুন জীৱন পালোঁ।

মোৰ জীৱনৰ শেষেও মূৰৰ ওপৰেনি ঠিক তেনেকৈয়ে উৰিছে,
উৰিবলৈ দিয়।

আমি বাটেনি সুঁজি যুঁজি জয়ী হৈ গৈ থাকিম, সকলো বাধা বিঘিনি
ভয়ক ইঁহি-টিলিকি মাৰি উৰাই দিয়।

ବୁକୁର

ଆମি ହୁଯୋ ଥୋଟାଲୀଟୋର ଭିତରତେ, ମହି ଆକ ମୋର କୁକୁରଟୋ ।
ସାହିବତ ଧୂମହା, ବତାଇବ ହୋ-ହୋରନି ଆକ ମେଘବ ଗାଜନି ।

କୁକୁରଟୋରେ ମୋର ଆଗତେ ବହି ମୁଖବ ଫାଲେ ଚାଇ ଆଛେ । ମହୋ
ତାର ମୁଖର ଫାଲେ ଚାଲେ, ଦେଖିଲୋ । ସିଓ ମୋକ କିବା କବ ଖୁଜିଛେ ।
କିନ୍ତୁ ସି କଥା କବ ନାଜାନେ, ତାର ଭାବା ନାହିଁ, ତାର ମନର କଥା ସି ନିଜେଇ
ମୁଦୁଜେ—ମହି ହଲେ ତାର ମନର ଭାବ ବୁଜିବ ପାରିବିହୋ ।

ମହି ବୁଜିହୋ ଯେ ଠିକ ଏହି ମୁହଁର୍ତ୍ତେ ତାର ଆକ ମୋର ମନର ଭିତରତ
ଏକେଟା ଭାବେଇ ଖେଳାଇଛେ । ଆକ ବୁଜିହୋ, ଏତିଯା ତାବେ ମୋରେ
କୋମୋ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ନାହିଁ । ଆମି ହୁଯୋ ଏକେ, ଆକ ହୁଯାବୋ ଅନ୍ତରତେ
ଏକେଟି କପି ଧକା ଦୌପିରେଇ ଜଲିଛେ । ମୃତ୍ୟୁରେ ତାର ହିମର ଦରେ ଶାତଳ
ବହଳ ପାଖି ଦୁର୍ଘନି ମେଲି ଦଶୋଡ଼ିଶ କପାଇ ନାମି ଆହିଛେ ।

ଏହିବାବ ମକଳେ ଶେଷ ।

ଆମାର ହୁଯାବୋ ଭିତରତ ଯେ କିହବ ଦୀପ-ଶିଖା ଜଲିଛିଲ, ତାକ କୋମେ
ବୁଜିବ ? ଏହି ଯେ ଆମି ହୁଯୋ ହୁଯାବୋ ଫାଲେ ଚାଇ ଆହୋ, ଆମି ମାହୁହ
ଆକ ପଣ୍ଡ ନହଞ୍ଚ—ମାଥୋନ ହାଟ ପ୍ରାଣୀ, ଆକ ଯି ହଜୋରା ଚକୁରେ ହୁଯାବୋ
ଫାଲେ ଚୋରା ଚୁଇ କରିଛ, ଏହି ହଜୋରା ଚକୁ ଏକ ଲଗବୀଯାର ଚକୁ ।

ଏହି ପଣ୍ଡ ଆକ ମାନୁହର ଭିତରବ ଏକେଟି ପ୍ରାଣେଇ ଭୟତ ଆନନ୍ଦର କାଷ
ଚାପି ଆହିଛେ ।

প্রকৃতি

এদিন অকলে অকলে ফুরি ফুরি ভাগৰ লাগিলত জুৰাবৰ মনেৰে
এটা পৰ্যবেক্ষণকে বহিলোঁ গৈ। ভাগৰত চকু হুটা মুদ থাই গৈছিল
আৰু কেতিয়া যে টোপনি আছিল মই কনই নোৱাৰিলোঁ।

টোপনতে দেখিলোঁ, মই পৰ্যবেক্ষণটোৱ ভিতৰলৈ নামি গলোঁ। আৰু
এটা মন্দিৰৰ সম্মুখত ধিয় হলোঁ গৈ। মন্দিৰটোৱ ভিতৰত বৰ বেচি
পোহৰ নাই, বাট দেখিবৰ কাৰণে মাথোন অলপমান চোহৰ আছিল।

মন্দিৰৰ ঠিক সোঁ-মাজতে সেউজীয়া পোছাক পিঙ্কি গস্তীৰ মুঠিৰে
এগৰাকী তিৰোতা বহি আছিল। তেথেতে কপালত হাত দি তলমূৰ কৰি
কিবা এটা বৰ গভীৰ ভাবনাত মগ্ন আছিল।

মই দেখিয়েই বৃজিলোঁ। যে এই গৰাকী তিৰোতা প্রকৃতি দেবী
নিজেই। ভয় আৰু ভক্তি ঘোৰ গোটেই অন্তৰাঞ্চা কঁপি উঠিল।

মই এগুজি দুখজি কৰি কাৰ চাপিলোঁ গৈ আৰু এট সেৱা কৰি
কলোঁ। “হে বিশ্বজননি ! কি এনে গভীৰ চিন্তাত আপুনি আজি মগ্ন
আছে ? আপুনি মানুহ আত্মি ভবিষ্যৎ চিন্তাতেই বিভোৰ আছে নে কি,
নাইবা কেনেকৈ তেওঁবিলাকে নিজৰ পূৰ্ণতা উপলক্ষি কৰি জগতত
সুখৰ অধিকাৰী হব ধাৰিব, তাৰ ভাৱনাকুই ভাবিছে ?”

তেথেতে লাহে লাহে ভয় লগা খঙাল’ চকুজোৰেৰে মোলৈ চাই
গহীন শবদেৰে গোটেই মন্দিৰটো প্ৰতিধৰণিত কৰি মাত সাগলে “এটা
চোহৰ পাচ ঠেঁ হুটা কিমান শকত হলে সি তাৰ শক্তিৰ হাতৰখৰা পলাই

কথা করিব।

সাবিব পাবিব, মই অত বেলি তাকে ভাবি আছিলোঁ, আক্রমণ আৰু
বক্ষাৰ ভিতৰত সামঞ্জস্য মোহোৱাত পৰিচে—এই সামঞ্জস্য পুনৰ ঠিক
কৰি দিব লাগিব।” মই আচৰিত হৈ ভৱে ভয়ে উভৰ দিলোঁ।
“আপুনি ইয়াকে ভাবিছে? কিয়, আমি মাঝুহ জাতি সকলোতকৈ
আপোনাৰ প্ৰিয়পাত্ৰ আৰু মৰমৰ সন্তান নহওঁ জানো?”

তেখেতে আকো এবাৰ মোলৈ খণ্ডেৰে চাই উভৰ দিলৈ “সকলো
প্ৰাণীয়েই মোৰ সন্তান, সকলোকে মই একদৰেই যত্ন কৰোঁ। আৰু
সকলোকে ঘষ্ট এই দৰেই নাশ কৰোঁ।

ভয়ত মোৰ মুখৰ মাত নাইকিয়া হ'ল, ততাচ কঁপি কঁপি অসংলগ্ন
ভাৱেৰে কবলৈ ধৰিলোঁ। “কিস্ত সত্য... বৃক্ষি... আঘ...”

মোৰ কথাৰ ওৰ নপৰাকৈয়ে তেখেতে আকো গহীনাই মাত লগালে
“মেইবোৰ মাঝুহ জাতিৰ কগা, মই তাল বেয়া একো ঝুঁজোঁ, যুক্তি
মোৰ ওচৰত একো নিয়ম নহয় আৰু আয়েই বা কি?—মই তোমাক
জীৱন দিছোঁ, আৰু মই কাঢ়ি লৈ যাম, তাক হয়তো মই অকণমাণি
পোক পৰুৱাক বা আন মাঝুহক দিয়নৈ। মই কালৈকেৱ ভয় নকৰোঁ,
তুমি তোমাৰ নিজৰ কাম কৰঁগৈ, মোৰ কামত আহি বাধা নিদিবাহি।”

মই আকো কিবা এটা উভৰ দিব খুজিছিলোঁ—কিস্ত মন্দিৰৰ
ভিতৰত এটা বৰ ডাঙৰ শব্দ হ'ল আৰু গোটেইটো পৰ্বত কঁপিবলৈ
ধৰিলৈ।... মই সাৰ পাই উঠিলোঁ।

এটি গীত

বেলি মাৰ গ'ল, পছিম আকাশ এতিয়াও হেঙ্গুলী ৰহণেৰে বাঙলা^ই হৈ আছে, তাৰ বঙালী জেউতি বতাহত নাচি থকা ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ পানীড় পৰি তিবিবাৰ লাগিছে। সমুখত পোহৰ, পাচৰ ফালে লাহে জাহে আন্ধাৰ নামি আহিছে, দিন অঃক বাতিৰ সন্মিলন,—বিদায়ৰ শেষ কৰণ দৃশ্য।

বহুল বালিৰ ওপৰত তুমি আৰু মই।

হয়োৰো মুখত কথা নাই—তরো যেন একেটি ভাৱতে ভোল গৈ আছোঁ।

লাহে লাহে সন্ধ্যা লাগিল। নাৱৰীয়াবিলাকে নাও বাকি বাতিৰ কাৰণে যো-ষা কৰিছে, আকৈ পুৱা হলেহে নাও মেলি যাবগৈ, দিনৰ হাই-উকমি লাহে লাহে মাৰ গৈছে—এনেতে পানীৰ সোত কঁপাই কঁগাই ৰহত দূৰৰপৰা বতাহত উটি অহা এটি সুমধুৰ সুৰ কাণ্ডত পৰিল—দূৰৰ নাৱৰপৰা নাৱৰীয়াই বিঞ্জিয়াই বিঞ্জিয়াই সুৰ ধৰি গোৱা গীতৰ একাংকি মাথোন।

বাৰীৰ চুকৰে জাতিৰাহ এজুপি,
অ' মেহিসে সোদৰৰ ভাই।
জৌয়াই থাকোতে কৰ কাঠি কামি,
মৰিলেও লগতে যায়।
অ' মনাই ভাই, মৰিলেও লগতে যায়।

কথা করিতা

গীতত নারবীয়াৰ অস্তৰৰ ভাৱ ফুট উঠিছে, বৰ ভাল লাগিল, একাণ-
পতীয়া হৈ শুনি আছিলোঁ, চাঁওতে চাঁওতে গানৰ স্বৰতেই ভোল গলৈোঁ,
—ইকি ! হঠাৎ চকুৰ আগতে ইমানবোৰ নাও ক'ৰপৰা ওলাল ?
নাওবোৰ সৰু সৰু, ঢপ্টপীয়া বগা কাপোৰেৰে ঢকা প্ৰত্যেক নারতেই
একোজন একোজনকৈ নারবীয়া—তেওঁ বিজাকে হাঁহি হাঁহি গান গাই
বং মনেৰে ধেমালি কৰি সোণাত নাও এৰি দি গৈ আছে ।

তুমি যেন মোক কলা “বলা, আমি ও দুঃখ দুখনি নাওলৈ এওঁ-
বিলাকৰ লগতে যাণ্ট ।”—কিন্তু নাও কত ?

এনে দৰে থাঁকাতেই আমাৰ আগতে ঠিক তেনেকুৱা দুখনি নাও
উটি উটি ওলালহি । নাও দুখনিত কোনো মাঝুহ নাই । আমি দুঃখ বং
মনেৰে সেই নাও দুখনিত উটি উলাহেৰে সোতত উটি যাবলৈ ধৰিলোঁ ।

আমাৰ আগতো বছত যাত্রী, পাছতো বছত যাত্রী, এই যাত্রীৰ
মেলা কেতিয়া ওৰ পৰিব, হায় ! কোনে কৈ দিব ? আমাৰ নাও দুখনি
পানৈৰ সোততে আপোনা আপুনি গৈ আছে, কেনি গৈছে, ক'লৈ ষাৰ,
একো ঠিক নাই । আমি ও বঙতে গা এৰি দি গৈ আছেঁ ।

হঠাৎ কেনিবাদি ককণ আৰ্তনাদ শুনি চক্ খাই উঠিলোঁ, দেখিলোঁ
কেবাৰ্থনিও নাও পানৈৰ চাকমৈয়াত পৰি তললৈ গ'ল—আৰু সেই
নারবীয়াবোৰৰ চিএৰ আহি আমাৰ কাণত পৰিছে, কিন্তু কি আচৰিত !
ওচৰৰ দুজনমান নারবীয়াই, সেই ককণ কান্দোনলৈ পিঠি দি হাঁহি
মাতি নিজ নিজ নারবঁ শুবি এৰি দি সোতত উটি গৈ—আছে—চকুৰ
আগতে এই নাও কেইখনিও তললৈ গ'ল—মাথোন দুজন এজন কোনো
মতে সাৰি আতৰি গ'ল ।

কি করে—সোতে নাও বৰ্ষকৈ কিংপাৰলৈ ধৰিলে, আগেয়ে বৰ্ণতে উট অহা সোতৰ ধাৰা এতিয়া ক'ত ? নৈখনে কি ভীষণ মৃত্তি ধাৰণ কৰিছে ! হৰি হৰি ! এনে টান পোত, এতিয়া কেনি যাওঁ ! সমুখত বৈৰে বুকুতে এটা পৰ্বত—তাৰ ছয়ো ফালে নৈখনি বৈ গৈছে, সেই খিনিতো পানী বৰ ঠেক, পোতৰ কোব বৰ বেছি । শিলত লাগি নাও চুৰমাৰ হৰ । পৰ্বতৰ গাত এতিয়াও বহুত ভগা নাওৰে চিন আছে !—ইপিনে আকো অলপ আৰ্তাৰি আচিলেই চাকনৈয়া !

আমি ছয়ো বিদুকি—নাও ছখন বে একে লগে যাৰ নোৱাৰে, ছয়ো দুফালে আৰ্তাৰিব লাগিব । তুমি কলা, “ওয় কি ? এই পৰ্বতটো পাৰ হলেই আকো বহল বুকলি পানীত প্ৰিমগে ।”

মৱটোত বৰ বেয়া লাগিল । কিয়নো মিছাকৈয়ে নাৱত উঠিছিলোঁ !

আন উপায় নাই, শেহত মেয়ে ঠিক হ'ল । বৰ ভয় লাগিল—দুৰত আকো কেবাথনো নাও চাকনৈয়াত সোমাল আৰু কেবাথনো শিলত লাগি ভাগিল, কোনো খতে সেই ডোখৰ পাৰ হৰলৈ চেষ্টা কৰিলোঁ—কোনেকৈ পাৰ হলোঁ, কৰ নোৱাৰোঁ—মাগোন দেখিলোঁ ছয়ো আকো নাওৰ বুকুত—পানীৰ মাজত । যেনিয়ে চোৱা, তেনিয়ে পানী, পাৰ নাই—অসীম, অনন্ত !

আমাৰ আগৰ আৰু পাছৰ নাওবোৰ ক'লৈ গ'ল—কতো অলপো চিন নাই—সেই ইঁহি বং-ধেমালি ক'ত, কেনিও কাৰো এষাৰি মাত শুনিবলৈ নাই—নিমাত, নিতাল, শুন্ত, এক মহৎ নীৰৱতা, একেো বুজিৰ পৰা নাই । হায় ! এই অনন্ত অসীম নীৰৱতাৰ মাজত আমি কোন, কেনি যাম, কোনে বুজাৰ ?.....

কথা করিত।

হঠাতে চক্ষুই উঠিলোঁ,—আমি আগৰ দৰেই দৱেয়া বালিক
ওপৰতে—তুমি ঘোৰ কোলাত মূৰ দি ওপৰলৈ চাই আছা,—সমুখত
ব্ৰহ্মপুত্ৰ আগৰ দৰেই বৈ গৈছে—ওপৰত অনন্ত আশাৰ—পুণিমাৰ
জোনাকত জগত জিলিকি উঠিছে।

অতিয়াও গীত মাৰ যেৱা নাই। তাৰ সুৰ দূৰৰপৰা বিশিকি
বিশিকি কাণত পৰিছেহি।

কাৰো মুখত এটও মাত নাই। বহুত পৰ এনে দৰে বহি আছিলোঁ।
বাতি বহুত হৈ গ'ল—লাহে লাহে দৱেয়া যাবলৈ ঘৰমুৰা হলোঁ।

গীত শেয হ'ল, তাৰ ককণ সুৰ অতিয়াও বতাহৰ বুকুত উট উট
ফুৰিছে। বতাহে যেন বিনাই বিনাই গাইছে—“ম'বিলেও লগতে
যায়, অ' মনাই ভাই, ম'বিলেও লগতে যায়।”

মৰম-ফুলনি

বৰ স্বন্দৰ বাতি, মুকলি আকাশৰপৰা কণহ জোনৰ কপালী কিৰণে
ধৰণীক সাদৰেবে চুমা যাচিছে। নৌৰ জগত—কাৰো কাৰো ক'ভো
সাৰ স্বৰ নাট—সকলো আজি টোপনিৰ কোলাত অচেতন। এনে
নময়তে মই মোৰ পঁজাৰপৰা ওলাই, কাৰৰ পৰ্বতীয়া জুৰিটোৱা দাতিতে
বহিলোঁগৈ। জুৰিটয়ে কুলু কুলু সুৰে অঙ্গুট ভাষাৰে জগতৰ কোনো
অতীত বাজ্যৰ সপোন কাহিনী বৰ্ণাইছে, আজি এই স্বন্দৰ বাতি মুকলি
মনেৰে, মুকলি পৰাণ লৈ, মুকলি আকাশ-তলত বহি, মই তাক কি বুজিব
পাৰিয়—মাথেঁ। নিজৰ ভাৱতে নিজে ভোল গৈ এই অসীম সৌন্দৰ্যৰ
ফালে ব'লাগি একে থৰে চাই ইয়াৰ অধীখৰ সেই মহানু প্ৰকৃষ্টলৈ ভক্তি
ভাৱে মূৰ দোৱালোঁ—নিজৰ জৈন্মন ধন্ত কৰিলোঁ।

কত পৰ যে এনে দৰে আছিলোঁ কব মোৱাৰেঁ, হঠাতে যেন
কোনোবাই আহি মোৰ গাত হাত দিলেহি—দেখিলোঁ। চকুৰ আগতে
এটি ঘোহিনী মুক্তি যেন সৰগৰপৰা নামি আহিছে—দেৱী মে মানৱী
কব মোৱাৰেঁ। কেওঁ হাতৰ ঠাবৰে মোক পাছে পাছে যাবলৈ কলে, মই
যাবলৈ ধৰিলোঁ—অলপ দূৰ গৈয়ে দেখিলোঁ—এখনি স্বন্দৰ ফুলনি,
নানা তৰহৰ স্বগন্ধি ফুলে ব্রহ্ম জমকুকৈ ফুলনিৰ জেউতি চৰাইছে—
বতাহ গোক্ষেৰেই ডৰ্য, তাৰ চাৰিও কাৰে পকা স্বৰদি ফলেৰে ভবা
গচ্ছ শাৰী—ফলৰ ভৰতে গচ দো খাই' আছে—এনে ধূমীয়া ঠাই!
এয়ে নে কি স্বৰ্গৰাজ্য ?

আহি আহি এখনি দুৱাৰৰ ওচৰ পালোঁহি। আমি থিয় হলতে দুৱাৰ-

কথা কণিতা

খন মুকলি হৈ গ'ল—চৰো ভিতৰলৈ সোমাই গলোঁ, অলপ পৰ আহিয়েই আমি ধূনীয়া ধূনীয়া বস্তুৰে সজোৱা এখন দোকানৰ ওচৰ পালোঁহি। এটি অস্বৰাই সেই দোকানতে বহি বস্তু বেচিছে। দোকানৰ বস্তুবোৰ একোখনি চপচপীয়া বগা কাপোৰেৰে বাঞ্চি একে একোটি টোপোলা কৰি তাৰ ওপৰত নাম লেখি সজাই গৈছে। বস্তুবোৰৰ নাম—চেনেহ, মৰম, দয়া, শ্ৰীতি, ধন্দা ইত্যাদি। দোকানৰ ওপৰত বৰ ডাঙৰ ডাঙৰ আখৰেৰ লেখা আছে—“ইয়াবিপৰা নিয়া বস্তুখনিৰ সম্বাদহাৰ নকৰিলে, তাৰপৰা আকো ওভোভাই অৱা ইয়।” দোকানত মানুছৰ বৰ ভিৰ নাই। বোধ হয় কেতিয়াবাহে এটি বা দুটি আহে। বস্তুবোৰৰ দাম নাই, মাথোন নিজ ইচ্ছা মতে বাছি নি সম্বাদহাৰ কৰিব পাৰিলৈই হ'ল। আমি তাত থাক্কোতেই এজন মানুছ আচি তাৰপৰা বাছি বাছি এটি “মৰমৰ” টোপোলা লৈ গ'ল ; আমিও তেওঁৰ পাছে পাছে গলোঁ।

অলপ পৰ গৈয়ে দেখিলোঁ, আৰু এপনি দোকান আৰু কিনোতা অলেখ। দোকানত এজন ডেকা মানুছ বহি অৱগল চিঞ্চিৰি চিঞ্চিৰি তাৰ নিজৰ বস্তুবোৰ গুণ বখানি মানুছৰ মন ভুগাইছে। মানুছবোৰেও যেয়ে ষিহকে পাইছে, তাকে লৈ লৰালৰিকে নোপোৱাই পোৱাৰ দৰে পাই দিহাদিহি লৰ মাৰিছে। কোনো মতে মানুছৰ মাজেদি সোমাই দোকান পালোঁগৈ। ইয়াৰ বস্তুবোৰৰ নাম—ধন, বল, কাম, ক্রোধ, লোভ, মোহ ইত্যাদি। বস্তুবোৰ ধূনীয়া ধূনীয়া বঙ্গীন কাপোৰেৰে বাঞ্চি সজাই খোৱা হৈছে। আমাৰ আগৰ চিনাকী মানুহটিকো ইয়াতে দেখিলোঁ। তেওঁৰ হাতৰ টোপোলাটো দেখি এই দোকানীটোৱে সেইবোৰ যে বেয়া অসাৰ বস্তু—ঠাৰে চিৰাৰে তেওঁক বুজাবলৈ ধৰিলে আৰু তেওঁক ইয়াৰ

বস্তুরে যাচি দিবলৈ ধৰিলে । তেওঁ আগৰ টোপোলাট এৰি ইয়াৰ
বস্তুখনি লব খোজোতেই, কোনোবাই যেন গহীনাই কলে “বাটৰুৱা,
মাৰধান ! মাণিকৰ সলনি কাচ মেৰেহোব ।” তেতিয়া মাঞ্ছটোৱে চক
খাই আগৰ টোপোলাটকে হাতত লৈ লবালবিকে দোকানৰপৰা শুচি
আহিল । বাটত আহোতে ফুলনিৰ ফুলবোৱে বতাহত হালি জালি
তে শুঁৰ আগত ধেমালি কৰিবলৈ ধৰিলে । তেওঁ বব হেঁপাহেৰে এপাহি
গোলাপ ফুলত হাত দিলে ততালিকে ফুলপাহি এটি সুন্দৰ দিপ্ লিপ্
কগ্না হৈ তেওঁৰ আগত গিয় দিলে । তেওঁ সুধিলে “তোমাক কি লাগে ?”
ছোৱালীটিয়ে উভৰ দিলে “তোমাব টোপোলাটিৰ বহুব বাহিৰে মোক
একোকে নালাগে ।” তেওঁ তেতিয়া ছোৱালীটিক লগত লৈ ঘৰ
পালেহি । দুয়ো বৰং মনেৰে একে লগে থাকিল ।

মাঞ্ছটিয়ে টোপোলাবপৰা ঢাঁটামান বস্ত উলিয়াই ঘৰৰ চাৰিও কামে
ছটিয়াই দিলে । চকুৰ আগতে তেওঁৰ ঘৰৰ চাৰিও ফালে ধূমীয়া সুগন্ধি
ফুলেৰে ভৰা এখনি ফুলনি হৈ পাৰিল । ফুলনিখনিৰ নাম হ'ল “মৰম-
ফুলনি ।” মেই ফুলনি খনিলৈ আহিলেই কোনো মাঞ্ছহেই বেজাৰ মনেৰে
বিমুখ হৈ যাবলৈ নাপায় । মেতিয়াই তেওঁ তাৰপৰা এটি ফুল চিঞ্চি
আনক দিয়ে, তেতিয়াই এপাহিৰ ঠাহত তিনি চাৰি পাহি ফুল ভাঙ্গ
কুলি উঠে । মৰম-ফুলনিৰ ফুল কেতিয়াও অস্ত নহয় ।

চকুৰ আগতে যৈন কেৰা বছৰো পাৰ হৈ গ'ল । এদিন মাঞ্ছজনে
টোপোলাট অমাৰধান ভাৱে ঝঠাইত এৰি হৈ ক'ববালৈ গৈছিল ।
এনেতে ছেগ চাই ক'ববাৰ এজনী জাটলি বুটী আহি তাৰপৰা কিছুমান
বস্ত উলিয়াই লৈ তাৰ ঠাইত অইন বস্ত ভৰাই দি গ'ল.....

কথা করিতা

তেওঁবিলাকৰ মুখৰ সংসাৰত ক'লা ডাৰৰ বেখাই দেখা দিলে.....
মুখৰ ঘৰত অশাস্ত্ৰিয়ে বাঁহ ললে। ফুলনিৰ ফুলবোৰ লেৰেলিবলৈ ধৰিলে।
চল পাই অইন এটা চোৰে গোটেই টোপোলাটো লৈ আন কিবা কিছুমান
তাৰ ঠাইত পেলাই হৈ গ'ল।.....

অশাস্ত্ৰিয়ে পূৰ্ণ মাত্রাই তেওঁৰ ঘৰত ৰাজত্ব কৰিবলৈ ধৰিলে।
ফুল লেৰেলি মৰহি শুকাই গ'ল। ফুলনিলৈ অহা মাঝুহবিলাকে
গৰাকীৰ কেটেৰা মাত শুনি বেজাৰ মনেৰে উভতিব লগা হ'ল।
তেওঁ এতিয়া নিজৰ বাহিৰে কাকো চিনি নোপোৱা হ'ল। বেজাৰত
তেওঁৰ লগৰীট শুকাই থীণাই যাবলৈ ধৰিলে। তেওঁৰ মুখৰ মাত
নাইকিয়া হ'ল। তেওঁ উঠিব নোৱাৰা হ'ল। মাঝুহট এতিয়া
বিমোৰ—কি কৰিব, কেনি যাৰ, উপাৰ নাপাই বেজাৰত তলমূৰ কৰি
থাকিবলৈ ধৰিলে—শোকে তেওঁৰ হিয়া দহি নিছে। এনেতে যেন
কোনোৰাই এদিন তেওঁৰ কাণে—“তোমাৰ টোপোলাত থকা
বস্তুৰ বাহিৰে আন একোৱে তেওঁক ভাল কৰিব নোৱাৰে।” কিন্তু
হায় ! তেওঁৰ টোপোলা ক'ত ? ইফালে তেওঁৰ লগৰী মৃত্যু-শয্যাত !...

তেওঁ টোপোলা বিচাৰ বাটে বাটে বলিয়াৰ দৰে লৰি যাবলৈ
ধৰিলে। বাটত যাকে পায়, তাকে স্মৃধিবলৈ ধৰিলে, কিন্তু কোনোৰে
তেওঁক সঠিক বাতৰি দিব নোৱাৰিলে। মাথোন বলিয়া দুলি ওচৰৰপৰা
দূৰ কৰি দিলে। হায় ! হায় !! তেওঁ এতিয়া ক'লৈ যাৰ, কি কৰিব ?

আহি আহি আকৌ মেই আগৰ দুৱাৰৰ ওচৰ পালেহি ; কিন্তু
দুৱাৰ বক—সোমাৰ নোৱাৰিলে—বেজাৰত তাতে বহি কান্দি-
বলৈ ধৰিলে। বতাহে তেওঁৰ কাণে কাণে কবলৈ ধৰিলে “ইয়াৰ

পৰা নিয়া বস্তুবিলাকৰ যি সজ ব্যৱহাৰ নকৰে, সেইবোৰ তেওঁৰপৰা
আকো ওভোতাই অনা হয়।” অলপ পৰৰ পিছতে ক’বৰাৰপৰা
এটি কেঁচুৱা ল’বঁ আহি কান্দি কান্দি তেওঁক, খোৱলৈ কিবা
খুজিলে—তেওঁৰ কি আছে, কি দিব? তেওঁৰ শোক দুগুণে উথলি
উঠিল। ল’বাটি মুদ্রুত লৈ তেওঁ উচুপি উচুপি কান্দিবলৈ ধৰিলে।
বহুত পৰৰ মৰত তেওঁ মৰ তুলিলে, কিন্তু ল’বাটি তেওঁৰ বুকুত নাই,
মাথোন বুকুৰ মাজত তেওঁৰ সেই হেৰোৱা টোপোলাটি! তেওঁ
হেৰোৱা বতম পুনৰ পাটি নিমিষতে লৱি ঘৰ পালেছি। ঘৰৰ
সমৃথত তেওঁ আকো শুনিলে “মাবধান! এইবাৰ নেডেকৰ্বাৰা।” তেওঁৰ
ঘৰৰ দুলনি আকো আগৰ দৰে দুলি উঠিল—আকো আগৰ দৰে
জেউতি চৰিল—মানুহৰ মন ভুলালৈ। তেওঁৰ লগৰীৰ শুষ্ঠত
আগৰ দৰে আনন্দৰ হাহি জিলিকি উঠিল, শান্তিৰ পৰিত্ৰ কিৰণেৰে দুনাই
তেওঁৰ ঘৰ উজলি উঠিল। চাৰিফোলৈ সুখ, শান্তি, আনন্দৰ
কিৰণেৰে জগত উড়াসিত।

মই উভতি চালো—মোৰ লগৰীটি নাই, কেনি গ’ল ক’ব
মোৱাৰোঁ। বিচাৰিবলৈ যাওতেই চক থাই সাৰ পাই উঠিলোঁ।
দেখিলোঁ—মই আগৰ দৰেই সেই মোৰ পেঁজাৰ কাবৰ জুৰিটিৰ
দাঙিতেই বহি আছোঁ। ওপৰত অসীম অনন্ত জোনালী আকাশ,
তলত বহল মুকলি সুন্দৰ জগতখনি। সুবিমল জোনৰ জেউতিয়ে
জগতত এটি আনন্দৰ সৌত বোৱাই দিছে—সমৃথৰ জুৰিটিয়ে
অবিবাম গতি ধৰি কুলুকুলু সুবে বৈ ঘাৰ লাগিছে।

କବ ନୋରାବେଁ ।

ନାନା ତରହବ ଧୂନୀୟା ସେଉଜୀୟା ଗଛ-ଲତାରେ ଭବି ଥକା ପର୍ବତଟିର
ଦ୍ଵାତିତେ ସକ ଗାଁଥିନି । ସେଇ ପର୍ବତରେପରା ଜୁବିଟି ଓଳାଇ ଏକା-ବେଁକା
ହେ ଗାଁଥିନିବ କାଷେଦି ବୈ ଗୈଛେ । ଜୁବିଟି ସକ, ପାନୀ ଫଟଫଟୀୟା ଆକ
ବୁକୁତ କେବା ବବଣୀୟା ସକ ସକ ଶିଳଗୁଡ଼ିବୋର ପରି ପରି ଜିଲିକି ଆଛେ ।
ଗାରଁବ ମାଞ୍ଚରେ ସେଇ ଜୁବିଟିକ “ସକ ନୈ” ବୋଲେ, କିଯ ଯେ ବୋଲେ କବ
ନୋରାବେଁ ।

ଆବେଲିବଗବା ବାତି ନୋହୋରାଲେକେ ସକନୈବ ପାରତ ବହି ପାନୀବ-
ପରା ଶିଳଗୁଡ଼ିବୋର ଡୁଲି ଏକେ ଠାଇତେ ଗୋଟ ଖୁରାଇ ଆକୋ ଏଟି ଛୁଟିକେ
ପାନୀବ ବୁକୁଲେ ପେଲୋରାଇ ମଇନୀବ ଜୀରନର ଦୈନିକ କାମ । ମଇନୀ
ବାପେକ ମାକବ ଏକେଟି ଛୋରାଲୀ,—ବବ ଆଲନ୍ତରା ଆକ ଗାରଁବ ମାଞ୍ଚରେ
ଏଟ ବବ ମରମର ବସ୍ତ । ଛୋରାଲୀଟି ଧୂନୀୟା ଦେଖିଲେଇ ମୋହ ଲଗା ।
କେତିଯାବା କେତିଯାବା ମଇନୀଯେ ସକନୈବ ପାରବ ହାବିବ ଲତା ଆକ ପାତ
ଆନି ହାତତ ଘେରାଇ ଲୈ ଅକଲେ ଅକଲେ ହାହି ଅନ୍ତୁ ଭାବାରେ ବତାହବ
ଲଗତ କି କଥା ପାତେ ଆମି କବ ନୋରାବେଁ ।

ଗାରଁବ ଭିତବର ଭଗା ଦ'ଲଟିବ କାଷତେ ଏଟ ଜୁପୁରି ସରତ ବାପେକ
ଆକ ପୁତେକ ହୁଯୋ ଥାକେ । ସିଇତ ଗାରଁବ ଆଗର ଆମୁହ ନହୟ, ଚାବି ପାଚ
ବଚବ ମାନ ହ'ଲ, କ'ବବାବଗବା ଉଠି ଆହି ସେଇ ଗାରଁତେ ଆଛେହି । ବାପେକ
ଦିନର ଦିନଟୋ ମୁଖତ ବାହିଟୋ ଲୈ ଗାରଁବ ଭିତବତ ଖୁଜି ମାଗି ଯି ଦୟାଟି
ଏମୁଠି ପାଯ, ତାବେ ହୁଯୋ କୋମୋ ମତେ ପେଟ ପ୍ରରତ୍ତାଇ ଥାକେ । ଦରାଚଲତେ

কবলৈ গলে সিইতৰ আকালো নাই, ভৰালো নাই। পোনতে সিইতক গাৰ'ৰ মাঝহৰোৰে বৰ লগ সঙ্গ নিদিছিল, কিন্তু শেহত গঞ্জাইতে সিইতক তেওঁবিলাকৰ লগৰে যে এঘৰ বুলি নথৰিছিল, মেইটো আমি ডাঠি কৰ নোৱাৰেঁ।

চাঞ্চল্যে চাঞ্চল্যে এদিন বাপেকে মোহনক একেবাৰে দলনিৰ্বাচন পোণা মেলা দি চিৰকাললৈ এৰি ধৈ গ'ল। গঞ্জাইতৰ বৃক্ষিমতে মোহনেও বাপেকৰ বৃক্ষিটোকে ধৰি কাল নিৰাম বুলি থিৰ কৰিলে। মোহনেও বাপেকৰ দৰে টালি-টোপোলা ধৰত ধৈ, দিনৰ দিনটো বাঁহীটো লৈ ঘূৰি ফুৰাৰ পিছত সকনৈৰ পাৰত মুকলি মনেৰে মুকলি আকাশৰ তলত সকিয়া বেলিকা এবাৰ বাঁহীটো বাহি নাহিলে মনত সুখ নালাগিছিল, এইটো মোহনৰ কি বোগ আমি কৰ নোৱাৰেঁ।

দিনৰ পিছত দিন, খাহৰ পিছত খাহ গৈ বছৰত সোমাই কেইবা বছৰো অতৌত হ'ল। মইনীও লাহে লাহে ডাঙৰ হ'ল। কিন্তু তাই ল'ৰাকালৰ ধেমালি একেবাৰে পাহৰা নাছিল। মাজে মাজে সকিয়া বেলিকা মইনীক সকনৈৰ পাৰত দেখা যায়। বাপেক মাকৰ একেটি ছোৱালী—দূৰৈত বিয়া দিবৰ মন নাই। কাজে কাজেই ওচৰৰ গাঁও এখনৰ এটি ডেকাবে সৈতে তেওঁলোকে মইনীৰ বিয়াৰ ঠিক কৰিলে। জোৰোগৰ দিনা মইনীক কেক-মণি পিঙ্কাঞ্চলে সখীয়েক তৰাই মাত্ত লগালে “সখি, পৰহিলৈ তোমাৰ বিয়া, তুমি আৰু আমাৰ এৰি ধৈ গ'লা।” মইনীয়ে কলে “মই কলৈকো নাযাওঁ, তোমালোকে কি কৰিছা, মই কৰ নোৱাৰেঁ।”

বিয়াৰ দিনাখন মোহনে বাতিপুৱাই গা ধূই যি দুড়োখৰ এডোখৰ

কথা করিত।

ভাল কানি-কাপোৰ আছিল, তাকে পিঙ্কি কোচত কিছুমান ফুল আৰু
গচ-পাত লৈল মইনোইতৰ ঘৰৰ ফালে আহোতে বাটতে সকমন শুৱালে
লগ পাই স্বধিলে “কি অ' মোহন, ৰাতিপুৱাই ক'লৈ যাব ?” মোহনে
এটা টাচি মাৰি কলে “কিয়, মোৰ নিষালে।” সকমন শুৱালে একো
বুজিব মোৱাবি মনে মনে ভাবিলে, ইয়াৰ কি হ'ল কেৰাদিনৰপৰা ইয়াৰ
অবস্থা ভাল দেখা নাই,—এই বুলি আকৌ এটা কথা স্বধিবৰ কাৰণে
উদ্বালে উভতি চাঁওতেট দেখিলে যে মোহন তাৰপৰা টোপা-কাঢ় ঘোৱা
দি শুচি গ'ল। সি নো ডাবপৰা ইয়ান বেগেৰে কিয় গ'ল বা ক'লৈ
গ'ল, আমি কৰ নোৱাৰেঁ।

সেইদিনা দাতি হোমৰ গুৰিত কইনা বছৱাওঁতে কেনিবার্দি বাহীৰ
মাত্ আহি মইনোৰ কাণত পৰে তে মইনী চক খাই উঠিল। তাকে শুনি
বড়াৰ তলত বচি থকা মঙ্গলা গাঞ্জুচাই ৰাতিয়া মেধিৰ ফালে চাই কলে
“শনাচোন তে, বাপেকতকৈ পুতেকহে চাৰ, ইয়াকনো এই মাজ ৰাতি
বাটী বাবলৈ কিছে পাইচে ?” ৰাতিয়া মেধিয়ে কলে “এং, কিনো বৰ
কণাটো ত'ল, গাৰত বিয়াখন চৈছে, তাৰ মনত জানো বং লাগিব
ন'পায় ৎ” তাত বচি থকা গঞ্জাইতৰপৰা লগে লগে ইয়াৰ ওপৰত
নানা বকমব মন্তব্য বাচিব ত'ল। তেওঁবিলাকৰ যাৰ বি ইচ্ছা, কৈ থ'ক,
আমি ত'লে এই বিষয়ে একোকে কৰ নোৱাৰেঁ।

ফুল শুকাল। সংসাৰত বনি ধন-বস্ত থাকিলৈট মানুহ স্বৰ্যী হয় তেন্তে
মইনীৰ এনে অৱস্থা কিয় ত'ল ? মুখ সদায় কিয় বিষাদেৰে ভৰা ?
শচৰেকৰ ঘৰলৈ আহিবৰ দিনাৰপৰা মইনীৰ মুখৰ ইাহিটি কোনে হৰি
নিলে ? পোনতে ঘৰৰ মানুছে এই বিষয়ে বৰ মন নকৰিছিল। শেহত

কথা করিতা

দিনে দিনে মইনীক শুকাই-খীগাই ঘোরা দেখি তেঙ্গবিলাকে দৰব-পাতিৰ ব্যৱস্থা কৰিলে। কিন্তু একেতে একো নহ'ল, গিৰিয়েকে মইনীৰ এনে অবস্থা দেখি এদিন কি হৈছে বুলি সোধাত মইনীয়ে কলে “মোৰ কি হৈছে মই মিজেই কৰ নোৱাৰেঁ।।”

তাত কোনোৱে একোকে বুজিব নোৱাৰি মইনীক বাপেক মাকৰ ঘৰলৈ পঠাই দিলে। দৰ পালত মইনী অলপ আগব দৰে টৱকিধাল হ'ল আৰু প্ৰায়েষ ইাহি মাতি ফুৰিবলৈ দৰিলে। এদিন আকো আগব দৰেই সকিয়া বেলিক। সকনৈৰ পাঁৰত অলপ পৰ ফুৰি আহিল। সেই দিনা খনেই বাতি মইনীৰ বৰ টান জৰ হ'ল। নানা বকম চিকিৎসাৰপৰা একো ফল দেখা নগ'ল, জৰব শেহ দিনা গিৰিয়েক আহি চাৰলৈ ষাণ্ডতে মইনীয়ে দেখি মূৰটো অলপম্যাম দোৱাই সেদা কৰিলে, মুগেৰে একোকে মাতিৰ নোৱাৰিলে, কেৱল দুধাৰি চকুলো বৈ গ'ল, কিয় যে তেনে হ'ল কৰ নোৱাৰেঁ।।

কিছুমান দিনৰ পিছত এদিন সকিয়া বেলিকা তৰাৰ মাক আৰু আহিনী বাই দুঃখো একেলগে পানী নিবলৈ আহোতে ঘাটতে এটা বলিয়া বহি থকা দেখা পালে। তাৰ কোঁচত কিছুমান শুকান ফুল আৰু গচৰ পাত। সি অকলে তাতে কিবাৰোৰ বিংবিং-বাংবাংকৈ বকি আছিল, তেঙ্গবিলাকক দেখি সি তাৰপৰা উঠি গুচি গ'ল। তেঙ্গবিলাকে দেখিয়েই ভয় খাই'ছল, কিন্তু সি উঠি ঘোৱা দেখি নিশ্চিন্ত মানবে পানী আনিবলৈ ঘাটলৈ নামি গ'ল। কিন্তু উভতি আহোতে তাক আকো মইনীইতৰ নঙলা-মুখত ঘৰকিটালৈ চাই থিয় হৈ থকা দেখা পালে। তৰাৰ মাকে ঘাৰলৈ অলপ হোহোকা পিছলা কৰোতেই আহিনী বায়ে মাত লগালে

কথা করিত।

“কিনো ভয় কৰাহে, সৌটে গ'লেই দেখোন।” তেন্তে তবাৰ মাকে
সুধিলে “সিনো ইয়াত কি কৰিছিল ?” আহিনীয়ে মাত লগালে “জানো
কি কৰিছিল, কব নোৱাৰেঁ।”

এদিন সকমন গুৱালে বৈৰ কাষেদি অ'হ চৰাবলৈ যাওঁতে মইনীৰ
মৰিশালিৰ ওচৰতে এটা মৰা শ পৰি থকা দেখা পালে। মৰণত শৰণ
দি ওচৰলৈ গৈ সকমনে দেখে যে সেইটো মোহনৰ মৰা শ। তাৰ
কোচত কিছুমান শুকান ফুল আৰু গছৰ পাত। ইয়াকে দেখি সকমন
গুৱালে কি ভাবিলে বা কি ঠারৰ কৰিলে কব নোৱাৰেঁ।

ঝালি পাৰ

মই পৰ্যতটোৱ ওপৰৰ হেলনীয়া ঠাই ডোখৰতে বহি আছো।
ওপৰত অনন্ত আকাশ, সমুগত অনন্ত সাগৰ। এতিয়া মাথোন আবেলি।
—সূক্ষ্যৰ পোহৰ পৰি সাগৰৰ পানী সোণালী হৈ জকমকাৰ লাগিছে।

কিন্তু সাগৰত ঢো নাই—একে বাবে স্থিৰ। অইন কি বতাহ অকণো
বলি পানী কঁপোৱা নাই। গুৰিত এডোখৰ ক'লা ডারৰ উটি লাহে
লাহে গোটেই আকাশখনি ছাটিবলৈ আহিছে—অলপতে এটা বৰ ভীষণ
ধূমুহা হব। লাহে লাহে বেলিটোক এটা বঙা ঘূৰণীয়া বস্তুৰ দৰে দেখা
গ'ল। চাৰিওফালে নিমাত। অকৃতি নিস্তুক। কাৰো ক'ভো মাত
বোল নাই। অইন কি সক সক টিপচি চৰাইবোৰেও কেনিবাদি পলাই
ফাট মাৰিলে। সকলোৱেই যেন এটা ভাৰী বিপদৰ আশঙ্কাত উদ্বিগ্ন
হৈ আছে। মই আকো এবাৰ পছিমলৈ চালেঁ—দেখিলৈঁ, সেই ক'লা
মেঘ চপৰাই গোটেই আকাশখনিকে ঢাকি পেলালে—সূক্ষ্যৰ শেষ
কিৰণ-ৰেখা ও নাইকিয়া হ'ল।

এনে উদ্বিগ্ন হৈ থকাত বৰ আমনি লাগিল। আপোনা আপুনি
কবলৈ ধৰিলৈঁ। “ধূমুহা, ভীষণ কোবেৰে আছি পৃথিবী ঢোৱাই নিয়াহি—
পৃথিবী উটি য'ক। সাগৰে উভাল তৰঙমালা তুলি খলয়ৰ ভয়ঙ্কৰ মূল্তি
ধৰক। বজ্জ, তুমি ভীষণ শবদেৰে পৃথিবী চূৰ্ণ বিচূৰ্ণ কৰা। যি হয় এটা
মোনকালে হৈ যাওক। এনেকৈ থাকিব নোৱাৰি।” কিন্তু ধূমুহা নাহিল,
মাথোন ক'লা ডারৰে ঘনকৈ আকাশখন ঢাকি আৰু ক'লা কৰি পেলালে

কথা করিত।

কিন্তু এই ক'লা ডারবৰ মাজেদি এটা চপচপীয়া বগা পাৰ কাড় অহা দি গাৰৰ ফালৰপৰা উৰি আহিল—যেন বগা উৰ্মাল এখনহে বতাহত উৰছে। সি উৰি উৰি গৈ দূৰৰ হাবি পালেগৈ, আৰু তাৰ মাজতে অদৃশ্য হ'ল।...প্ৰকৃতি এতিয়াও ভাবী বিপদৰ আশঙ্কাত ব্যাকুল। অলপ সময়ৰ পিছতে আকো দুখনি বগা উৰ্মালৰ দৰে দুটা পাৰ তাৰিৰ ফালৰপৰা ঘৰমুৱা হৈ উৰি আহিল।.. অৱশ্যেত প্ৰবল বেগেৰে ধূমুহা আৰস্ত হ'ল। মই কথমপিহে ঘৰ পালোঁগৈ। বতাহ বৰ বেগেৰে বৈ গছ-গছনি তাঙি উভালি পেলাবলৈ ধৰিলে। দৰ্বৃণ আৰস্ত হ'ল। বতাহৰ হো-হোৱনিয়ে, গছ-গছনিৰ হৰ-হৰণিয়ে গোটেই প্ৰকৃতি খলক লগালে। চুৰুৰ আগতে প্ৰলয়ৰ ভৌষণ মূৰতি।

কিন্তু মোৰ ঘৰৰ আওলাৰ তলত ওলোমাই থোৱা পেৰাটোৰ ওপৰত পাৰহালিয়ে ইটিয়ে সিটিৰ পাখিত মূৰ সুমুৱাই নিভাল মাবি বহি আছে। পোনতে উৰি বোৱা পাৰটোৰ মনত কি স্থখ—সি তাৰ লগৰীক এই ধূমুহাৰপৰা—সন্তুৱতঃ মৃত্যুৰ হাতৰপৰা বক্ষা কৰিব পাৰিলে। এতিয়া দুঘো আনন্দতে পাখিত পাখি লগাই কেনে ৰং মনে বহি আছে।— বাস্তৱিকতে সিইত এতিয়া কেনে সুখী—সিইতৰ স্থখতে মঘো সুখী— ষদিও মই অকলশৰীয়া—চিৰকালেই অকলশৰীয়া।

এখনি মেলা

এদিন অসীম সৌন্দর্যৰ অধীখৰে, তেওঁৰ অনন্ত সৌন্দর্যৰ বাজ্যতঃ
এখনি মেলাৰ আয়োজন কৰিলে ।

সেই মেলালৈ তেওঁ সকলো গুণৰ দেৱীসকলক নিমন্ত্ৰণ কৰিলে ।
মাঝোন তেওঁলোকলৈহে এইখন মেলা, আমলৈ রহয় ।

তাত সকলোবিলাক উপস্থিত হ'ল । ডাওৰ সক—সকলোবিলাকেই
খন্তেকলৈ আপোন পাহৰি মেলাত বোগ দিলে । সকলোৱেই বাই-
ভনীৰ দৰে যিজা-প্ৰীতিৰে ঘন খুলি আমোদত মন্ত হ'ল ।

কিন্তু মেলাৰ গৰাকীয়ে সেই সকলৰ ভিতৰৰ দুজনক একেবাৰে
আচছৱা হৈ থকা দেখি ইজনৰ লগত সিজনৰ চিনাকী নথকা যেন ভাৰি
তেওঁবিলাক দুইকো চিনাকী কৰিবলৈ আগ বাঢ়ি গ'ল । তেওঁবিলাকৰ
ওচৰলৈ গৈ ‘দয়া’ আৰু ‘কৃতজ্ঞতা’ এই বুলি তেওঁলোক দুয়োকো চিনাকী
কৰি দিলে । তেতিয়া দুয়ো দুইকো চিনি পাই বৰ আচৰিত হ'ল—
মুখেৰে নামাতি দুয়ো দুইবো ফালে ৰ’ লাগি চাই থাকিবলৈ ধৰিলে ।

স্থষ্টিৰ আদি পাতনিৰেপৰা বোধ কৰোঁ এওঁলোকৰ পৰম্পৰৰ চিনি-
পৰিচয় মাছিল ।

কেতিয়ামো ভালৈকৈ হব, হায় ! কোমে কৈ দিব ?

শক্তি আৰু মিত্ৰ

সি এটা পোতাশালৰ বন্দী ।

তাৰ আজীৱন পোতাশালত্তেই কটাৰ লাগিব। গ্ৰামৰ কাতৰতাৰে লৰ
মাৰি পলাইছে—মুকলি আকাশ তলত, মুকলি বতাহত খন্তেকলৈ দেহি
উশাহ লৈছে। ইফালে তাক বিচাৰি তাৰ পাছে পাছে মাঝুহ আহিব
লাগিছে।

সমুখত এখন নৈ। নৈখন সক কিষ্ট বৰ দ আৰু সোঁত বৰ বেছি।
দুয়োফালে ওখ ওখ গৰা, পাৰ হবৰ আন একো উপায় নাই, মাঠোন
ডোল কাঠৰ সাঁকো, সি ও পচা—মাঝুহৰ ভব সহিব নোৱাৰে, নৈৰ
সিপাৰে আকো দৃঢ়ন মাঝুহ বহি আছে—এজন তাৰ মিত্ৰ, আনজন ঘোৰ
শক্তি।

নৈখন পাৰ হবই লাগিব—নহলেই তাৰ মৰণ। সি সেই সাঁকো-
চালৰ ওপৰত উঠিল। তাৰ বন্ধুজনে চিঞ্চিৰি চিঞ্চিৰি কথলৈ ধৰিলে
“সৰ্বনাশ ! কি কৰা ? নামা, নামা—জুটিবা। এনে বলিয়ালি নকৰিবা।
দেখা নাইনে সাঁকোডাল পচা, তুমি উঠিলেই ভাগি থাকিব।” শক্তজনে
এগোকে মতা নাই, মাঠোন তলমূৰ কৰি মনে মনে আছে। বন্ধীটোৱে
বেজাৰতে কান্দি কান্দি কৰলে “কি কৰিম, উপায় নাই বন্ধু. শুনা নাইনে ?
ধোৰাৰ খুৰাৰ শক—ঘোক পাছে পাছে খেদি আহিছে, যাৰই লাগিব।”
এই বুলি সাঁকোডালেনি যাবলৈ ধৰিলে। “নাই, সেইটো হব নোৱাৰে,
মই জীয়াই ধাক্কাতে কোনোমতেই তোমাক মৰিবলৈ এৰি দিব

নোঁৰাবেঁ।” বুলি বঙ্গজনে সঁকোডাল টানি দিলে আৰু মাঝুহটো
ততালিকে পানীত পৰি সোতব লগত কেনিবাদি উটি গ’ল। কিন্তু
বঙ্গজনে পাৰত বহি দুর্কপলীয়া বঙ্গজনৰ কাৰণে হিয়া-মূৰ ভুকুৱাই
কান্দিবলৈ ধৰিলে—তাৰ মৃত্যুৰ কাৰণে নিজকে দূষিবলৈ খস্তকোঁ। তেওঁৰ
মনত ভাৱ নহ’ল।

“মই কি কৰিম—তেওঁ মোৰ কথা মুশুনিলৈ।” মাথোন ইয়াকে কৈ
উচুপি উচুপি কান্দিবলৈ ধৰিলে। শেহত কলে “পোতাশালৰ যন্ত্ৰণা
ভোগ ক’ব আজীৱন যৰাতকৈ এইটোৱেই বোধ হয় ভাল হ’ল;
সি এতিয়া সকলো জালা যন্ত্ৰণাৰ অতীত। এয়ে কিজানি তাৰ কপালত
লিখা আছিল !”

“অস্মি ! কি দুর্কপাল—হায় ! কি ঘটনাটো হৈ গ’ল—খস্তেকৰ
ভোজ খাওতা নাই।”

বেজাৰতে তেওঁ তেওঁৰ মেই দুর্ভীয়া বঙ্গজনৰ কাৰণে বহুত পৰ
তাতে বহি উচুপি উচুপি কান্দি আছিল।

ଶିଳ୍ପେ

୧

ତେଣୁ ଏଜନ ଶିଳ୍ପୀ ପର୍ବତର ଓଥ ଟିକ୍ରିର ଓପରର ନିବନ୍ଧାତ ତେଣୁର
ପଂଜା । ତେଣୁ ତାତେହ ଅକଳେ ପୁରୀ-ଗଧୂଲି ପ୍ରକଳ୍ପିତର ବେହ-କପ ଚାଟି
ନିଜର ଭାବରେଇ କଟାଇ ଦିଯେ । ଆଜୀରନ ମୌଳିକ୍ୟ ସାଧନାଇ ତେଣୁର
ଜୀରନର ଲକ୍ଷ୍ୟ । ନିତେ ନିତେ ମୁହଁରେ ମୁହଁରେ ଜଗତର ସତ ମୌଳିକ୍ୟର ଖେଳା
ଚଲିଛେ, ସକଳୋରେଇ ତେଣୁର ମନର ମାଜତ ଏଟି ଆନନ୍ଦର ବେଥ ବହରାଇ
ଯାଉ । ଆକାର ପୋହରର କୁକୁ-ଭା ଖେଳା, ବତାହ-ଡାରର ଧେମାଳି, ବାବିବାର
କ'ଳା ଡାରର ବୁକୁତ ବିଜୁଲୀର ଚିକ୍ମିକ ହାତି, ପୃଣିମାର କପର ଜୋନାକ—
ସକଳୋରେଇ ତେଣୁର ହନ୍ଦୟତ ଆନନ୍ଦର ଟୋ ତୋଲେ । ଜଗତର ଏଟି
ସକଳୋରୁମି ମୌଳିକ୍ୟକେଇ, ଯିଥିର ଏହି ସକଳୋରୁମି ଯନ୍ମାହା ଛବିକେଇ
ଦୁଟି-ଏଟି ବନ୍ଦର ଦାଗେବେ ବା ଶିଳର ବୁକୁତେଇ ମଞ୍ଚର କବି ଥିବର ଚେଷ୍ଟାଇ
ତେଣୁର ଜୀରନର ପ୍ରଧାନ କାମ । ହବ ପାବେ ଅସାଧ୍ୟ-ସାଧନ, କିମ୍ବୁ ଭାବୁକ
ଶିଳ୍ପୀର ଅସାଧ୍ୟ-ସାଧନେଇ ତେଣୁର ଜୀରନର ତ୍ରତ ।

ପର୍ବତର ନାମନିତ ସଫ ଜୁବିଟ ବୈ ଗୈଛେ, ଥବାଲି ଇ ଏଟି ନିଛିଗା
ଫଟିବର ଧାର, ବାବିଯା ଫେନେ-ଫୋଟୋକାରେ ଦୁକୁଳ ଡକା ଭରପୂର ଯୌବନର
ପ୍ରତିମୂଳି । ପ୍ରାୟେ ଆବେଲ୍ଲି ଖେଲିକା ବେଳି ମାର ଯୋରାର ସମୟତ ଶିଳ୍ପୀ ଆହି
ତାର ପାବର ଶିଳଟୋର ଓପରତ ବହି ପଛିମର ହେଙ୍ଗୁଲୀ ବହଣ ମନା ଆକାଶଟେଲେ
ଚାଇ ତମୟ ହୈ ବହି ଥାକେ । ମାଜେ ମାଜେ ଜୁବିର ସିପାବବପରା ଅହା ହାତ-
ଚାପବି ଆକ ହାହିବ କିବିଲିତହେ ତେଣୁ ସାବ ପାଇ ଉଠାବ ଦରେ ଚକ୍ର

থাই উঠে। এটি শুরু ছোরালীয়ে লগত এটি পছ-পোরালী লৈ ধেমাণি
কবি থাক্কোতে কেতিয়াবা পাবৰ কাইটাত কাপোৰ লাগি পিছলি পৰিলে
বা হাতবপৰা পছ-পোরালীটো লৰ মাৰি দূৰলৈ গলে ছোরালীটিয়ে
উলাহতে হাত চাপৰি মাৰি ইঁচিবলৈ ধৰে। শিল্পীয়ে তেতিয়া এই এটা
মতুন সৌন্দৰ্যৰ আভাস পাই বহুত পৰলৈ ব' লাগি তাকে চাই থাকে।
কেতিয়াবা তেওঁ বহুত পৰলৈকে অকলশৰীয়া হৈ জুৰিৰ পাৰতে বহি
থাকে বা কেতিয়াবা সন্ধা লগাৰ অলপ পিছতে উঠি নিজৰ পঁজালৈ
খোজ লয়। এয়ে তেওঁৰ জীৱন। আৰু এনে দৰে সৌন্দৰ্যৰ নীৰৰ
সাধনাতেই তেওঁৰ জীৱন ঢালি দিছে :

কত দিন এনে দৰে পাৰ হৈ গ'ল, কত বসন্ত, জহ, জাৰি শিল্পীৰ
জীৱনৰ ওপৰেদি গ'ল কিন্তু শিল্পীৰ জীৱনৰ খেলা সমান ভাৱেই চলি
আছে। নিজৰ পঁজাৰ মুখত পুৱা গধুলি সৌন্দৰ্য-বিভোল তন্ময় ভাৱ
বা কেতিয়াবা মাজে মাজে জুৰিৰ ইপাৰৰ শিলৰ ওপৰত ধ্যান-মগ্ন
সৌন্দৰ্যোপাসনৰ প্ৰতিমৃতি। সময়ে সকলোৰে ওপৰতে চৰণৰ চাব
বহুৱাই যায়, কিন্তু আমাৰ শিল্পীয়ে সময়ৰ চাবলৈ মন নকৰি নিজৰ
অন্তৰৰ সেউজীয়া ভাৱ সজীৱ কবি থব পাৰিছে—তেওঁৰ একোলৈকে
ক্ষেপ নাই—সময়েও যেন তেওঁৰ কাষত হাব মানিলে।

সেইদিনাও তেওঁ শিলৰ ওপৰত বহুত 'পৰলৈকে বহি আছে।
পছিমত বেলি মাৰ গ'ল। মাথোন মাৰ ঘোৱা স্তৰ্যৰ কিৰণ-বেধায়
পছিমৰ আকাশ এতিয়াও হেঙুলী কবি ধৈছে। ইফালে লাহে লাহে

কথা করিত।

পূর্ণিমার জোনেও আকাশত দেখা দিছেহি। তেওঁ আগৰ দৰেই বহি
ধাক্কাতে হঠাতে সিপাৰৰ হাত-চাপৰি আৰু ইঁহি শুনি চক্ খাই
দেখিলে যে তেওঁৰ আগৰ সেই সকল ছোৱালীটি নাই। তেওঁৰ ঠাইত
এটি মাত্ৰ সুন্দৰী তৰী, তেওঁৰ হাততো মেই পছ-পোৱালীটি। তাকে
লৈ তেওঁ ধেমালি কৰি আছে। তেওঁ আচৰিত হ'ল—ই কি!—জীৱন্ত
সৌন্দৰ্যৰ পূৰ্ণ প্রতিমূৰ্তি। ইমান দিন ক'ত লুকাই আছিল—তেওঁতো
কৰ নোৱাৰে। তেওঁৰ হিয়া আনন্দত নাচিবলৈ ধৰিলে—যেন কিবা
এটা নোপোৱাই পোৱা বস্তু পোলে। তেওঁ ভাৱত বিভোল। ওপৰত
পূর্ণিমার জোনে কপহ জোনাকেৰে জগত ঢোৱাই দি সৌন্দৰ্যৰ পূৰ্ণ
বিকাশ কৰিছে। জুবিয়েও উলাহতে দুই পাৰ উপচি পৰি হৃদয়ৰ
পূৰ্ণ বেগেৰে নৈব ফালে লৰি গৈছে—নৈয়েও সেই বেগেৰে গৈ সাগৰত
মিহলি হৈছেগৈ। এই মুহূৰ্তত জগতত যেন সকলোৱাই পূৰ্ণ—মন
আনন্দেৰে, জগত সৌন্দৰ্যেৰে।

এই দৰে মাহৰ পিছত মাহ গৈ বছৰত পৰিল আকো এদিন
শিল্পীয়ে আবেলি শিলৰ ওপৰত বহি সিপাৰলৈ চাওতে দেখা পালে যে
মেই তৰীৰ ওচৰত আৰু এটি নতুন তৰুণ মূৰ্তি লগ লাগিছেহি—এইবাৰ
তৰীয়ে অকলে আগৰ দৰে পছ-পোৱালী লৈ ধেমালি কৰা নাই,
ছয়ো মেই ধেমালিত’ ষোগ দিছে। কিঞ্চিৎ শিল্পীৰ মনত হ'ল,
মেই আগৰ আনন্দৰ পূৰ্ণ প্রতিমূৰ্তি যেন লুকাবলৈ ষো-যা কৰিছে।
.শিল্পীৰ মনত আচষ্টিতে এটি বিষাদৰ বেখা পৰিল—তেওঁ ভাৰিলৈ

ষে এই আনন্দৰ প্রতিমূর্তি ধৰণ হৰলৈ এবি দিব নোৱাৰি—ধৰি
ৰাখিবই লাগিব। তাত সময়ৰ চিন চাৰ থাকিব নোৱাৰে। যি শুন্দৰ
মি চিৰ শুন্দৰ—সদায় একেৰাহে অটুট থাকিব লাগিব—সদায় সজীৱ
আৰু নতুন। কি উপায়েৰে তেনে কৰা যাব, এই ভাৱেই শিল্পীৰ
মূৰত খেলাৰলৈ ধৰিলৈ আৰু—সেই ভাৱ লৈয়েই বেজাৰ মনেৰে
শিল্পীয়ে সেইদিন। লাহে লাহে তেওঁৰ পঁজালৈ উলটি গ'ল—লগে লগে
ইফালেও এডোখৰ ক'লা ডারৰ আহি আকাশৰ জোনটিক ঢাকি
পেলালেহি।

৪

তাৰ পিছত বছত দিন, আগৰ দৰে শিল্পীৰ আৰু দেখা-সাক্ষাত নাই।
তেওঁ অচলে ঘৰৰ ভিতৰত সোমাই থাকে, মাথোন কাচিংহে বাহিবলৈ
আহে। তলৈলৈ তো জুৰিব কায়লৈ নানামেহি। মুখত সদায় এটা
উৰেগ আৰু উৎকঠাৰ ভাৱ—যেন কিবা এটি বিশেষ কাৰ্যত ব্যস্ত।
পঁজাৰ ভিতৰত সদায় এটা শব্দ শুনা যায়, যেন শিলৰ ওপৰত কিবা এটা
কাটিছে...সঁচা কথা। শিল্পীয়ে এটি শিলৰ প্রতিমূর্তি তেওঁৰ সৌন্দৰ্যৰ
ভাৱৰালি ঢালি দি আনন্দৰ পূৰ্ণ বিকাশ সজীৱ কৰি ৰাখিব খুজিছে—
মনে মনে ভাৱিছে, এই আনন্দৰ প্রতিমাত প্রাণ প্রতিষ্ঠা কৰি জগতৰ
সকলো সৌন্দৰ্যকে বন্দী কৰি চিৰকাললৈ এই মোহিনী-মূৰ্তি চিৰ শুলৰ,
চিৰ-নতুন, চিৰ সজীৱ কৰি ৰাখিব। কোনৈ জানে শিল্পীৰ এই আশা
কেতিয়াৰা সফল হব নে?—সেই বিষয়ে ভাৱিবলৈ শিল্পীৰ অলপো সময়
নাই—সৌন্দৰ্যই আকাৰে-ইঙিতে তেওঁক মহা-সমুদ্ৰৰ তীৰলৈ মাতিছে—

কথা করিত।

সৌন্দর্যৰ সাধক তেওঁ ঘাবই লাগিব—পাছলৈ চাবব তেওঁৰ আৱশ্যক নাই। মাথোন তেওঁ বেগেবে সৌন্দর্যৰ পাছে পাছে লৰি গৈছে—এই ঘচা-সমন্বয়ত জাপ দিব লগীয়াও হব পাৰে, একেো কথা নাই—তেওঁৰ “সন্দৰ্বৰ আৰাধনা জীৱনৰ খেল”—তাত কাৰো হানি-বিঘিৰি নাই।

প্ৰতিমা শেষ হ'ল। লগে লগে শিল্পীৰ মুখৰ উদ্বিগ্ন আৰু উৎকৰ্ষৰ ভাৰো ঝাঁতৰিল। তেওঁ তেওঁৰ পঁজাৰ একাৰেদি এই মূৰ্তিৰ প্ৰতিষ্ঠা কৰিলে। পুৱা-গধুলি তেওঁ মূৰ্তিৰ আৰাধনাতে বিভোল। এই মূৰ্তিৰ প্ৰাণ প্ৰতিষ্ঠা কৰাটোৱেই তেওঁৰ এতিয়া একমাত্ৰ ধৰ্মাতি। তেওঁ ভাবিছে, এই মূৰ্তি সকলো সৌন্দৰ্যৰ আধাৰ যেতিয়া, এদিন নহয় এদিন ঈয়াৰ প্ৰাণ প্ৰতিষ্ঠা হবই। মাথোন লাগে হৃদয়ৰ আৰাধনা আৰু নীৰৰ সাধনা। কত দিন কত বাতি উজাগবে ধাকি তেওঁ এই প্ৰতিমাৰ পৃজাতেই নিজৰ মন-প্ৰাণ ঢালি দিছে কোনে জানে? তেওঁৰ এতিয়া একমাত্ৰ লক্ষ্য—প্ৰতিমাৰ প্ৰাণ প্ৰতিষ্ঠা। কেৰা বছৰো এই দৰেই গ'ল। শিল্পীৰ সাধনা এতিয়ালৈকে সফল হোৱা নাই। কত গধুলি তেওঁ হেঁপাহেবে গৈ প্ৰতিমাক সাৱট ধৰে, কিন্তু শিল্পীৰ শীতল স্পৰ্শই তেওঁৰ প্ৰাণত স্পন্দন তুলিব নোৱাৰে—সেই শীতল আলিঙ্গনত তেওঁৰ প্ৰাণত আনন্দৰ টেই হৃষ্টে—বেজাৰত তেওঁ ঝাঁতৰি আহে। হায়! তেওঁৰ জানো সাধনা সফল নহব? এই কথা ভাবিবলৈকে বেয়া লাগে।

দিন ঘোৱাৰ লগে লগে তেওঁৰ সাহো কমি আহিছে, তেওঁৰ মুখৰ হাঁহি লাহে লাহে নাইকিয়া, হইছে তেওঁৰ চকুত সদাই এটা শুন্ধ উদাস

দৃষ্টি। এতিয়াও মাজে মাজে তেওঁ ছুবিৰ পাৰত বহে গৈ, এতিয়াও তেওঁ আগৰ দৰে পঞ্চম আকাশলৈ চাই থাকে, এতিয়াও মাজে মাজে তেওঁ সিপাৰব হাহি-খলকনিত চক্ খাই উঠে, কিন্তু আগৰ মেই অদয় উৎসাহ, আগৰ ভাৱ আক নাই। এতিয়া তেওঁ সিপাৰলৈ চাই দেখে যে মেই তকণ-তকণীৰ ঠাইত আন এটি সক ছোৱালীয়ে পহ-পোৱালী লৈ ধেমালি কৰে—তকণ-তকণী লগত থাকে, কিন্তু খেলাত যোগ মিদিয়ে, মাথোন সক ছোৱালীটিৰ ধেমালি দেখি মিচিকি মিচিকি ইাহে, তেওঁ-বিলাকৰ চকুত আনন্দৰ জেউতি বিৰিতি উঠে—হব পাৰে তেওঁবিলাকৰ হৃদয়ত অভীতৰ ঘটনাৰ হৰি পৰেছি। শিলীয়ে সকলো শুনে, কিন্তু আগৰ মেই প্ৰাণৰ অমুচ্ছৃতি ক'ত ?

८

শিলৰ পৃতলা—মানুহৰ প্ৰাণত কি স্পন্দন দিব ? পায়াগ প্ৰতিমা—মানুহৰ প্ৰেমৰ প্ৰতিদান দিলে যে প্ৰতিমাৰ গৌৰৱ কমিব—দেৱী মানৱীৰ শাৰীৱলৈ নামিব। শিলীৰ সকলো আনন্দৰ আবেগ, প্ৰাণৰ পৰশ আওকাণ কৰি পায়াগ প্ৰতিমাই নিজৰ প্ৰতিমাৰ দাবীৰ অকুশ্ণ ৰাখিছে। শিলীয়ে নিতো আৱেগতে সাৱটি ধৰে, নিতো শিলৰ শীতল পৰশে তেওঁক টেলি দিয়ে। লাহে লাহে শিলীৰ প্ৰাণৰ সকলো উৎসাহ কমি আহিবলৈ ধৰিলো। শিলীয়ে বুজিবলৈ ধৰিলে, সকলো সৌন্দৰ্যৰ আধাৰেই হ'ক বা আন বিহেই হ'ক—শিল—শিলেই, পায়াগ প্ৰতিমা পায়াগ প্ৰতিমাই। এতিয়াও অভ্যাসত পুৱা-গধুলি সাৱটি ধৰেইগে, আকো বিফল মনোৰথ হৈ উভিতি আহে।

কথা করিতা

সেই দিনাও শিল্পী তগলৈ আহি জুবিৰ পাৰত বহিছিল—সেই দিনাও সিপাৰৰ ধেমালি চাইছিল আৰু লগে লগে ভাবিছিল, কেনেকৈ প্ৰতিমাৰ আণ প্ৰতিষ্ঠা কৰিব পাৰিব, ই জাৰো সন্তু ?—সেইদিনা কেবাড়োখৰমান ক'লা ডারবে পছিম আকাশক হেঙুলী হবলৈ নিদিলে, বোধ হয় ধূমুহাৰ পূৰ্ব লক্ষণ। লাহে লাহে বতাহ বেগেৰে ববলৈ ধৰিলে, শিল্পীও ঘৰলৈ উভতি আহিল, ভাৰিলে যেনেকৈয়ে হ'ক, আন কি হৃদয়ৰ বক্তৃবেই হ'ক, প্ৰতিমাৰ আণ প্ৰতিষ্ঠা কৰিব লাগিব...আকাশত বিজুলীয়ে হাঁহিলে আৰু ঘেঘে গাজিলে—ধূমুহাৰ আৰস্ত হ'ল। শিল্পীৰ মন এক নতুন ভাৰেৰে পূৰ্ণ—হৃদয়-বক্তৃবে প্ৰতিমাৰ আণ প্ৰতিষ্ঠা কৰিব। ধূমুহাৰ কোৰ লাহে লাহে চৰিবলৈ ধৰিলে, শিল্পীয়ে আণৰ নতুন আনন্দেৰে প্ৰতিমাক সাৱট ধৰিলে। ধূমুহাৰ বেগ বৰ বেছি হ'ল। ই কি ! প্ৰতিমা লবিছে—শিল্পীৰ মন উলাহত নাচি উঠিল—শিল্পীয়ে যেন দেখিবলৈ পালে, প্ৰতিমাই হাঁহিছে আৰু আঙুলিয়াই যেন তেওঁক অনস্ত সৌন্দৰ্যৰ ফালে মাতিছে। শিল্পী জানো আৰু থিৰ থাকিব পাৰে ? উলাহেৰে প্ৰতিমাক ছনাই সাৱট ধৰিলে, ভাৰিলে আণ প্ৰতিষ্ঠা কৰিব—হৃদয়-বক্তৃবে আণ প্ৰতিষ্ঠা। প্ৰতিমা আকেই এবাৰ লবি যেন তেওঁৰ মনৰ ভাৱৰ সফলতাত যোগ দিলে। ভীষণ ধূমুহা আৰস্ত হ'ল, বতাহত পঁঁজা লবিলৈ ধৰিলে—এটা ভীষণ শব্দ—তাৰ পিছত শেষ—সকলো শেষ।

৭

বাতি পুৱাও পুৱাও হউতেই কাষৰ গাঁওৰ মানুহবোৰে ধূমুহাত কাৰ ক'ত কি হানি হ'ল চাৰলৈ আহিল। ধূমুহা কেতিয়াবাই শেষ হ'ল—

কিন্তু তার চিন গছ-গছনিত এতিয়াও জিলিকি আছে। বর্তৰ আকে
মুকলি হ'ল। গঙ্গাবিলাকে আহোতে আহোতে বাটত দেখিবলৈ পালে
যে পর্বতৰ টিং খহি পৰিল, আৰু তলত শিলৰ প্ৰতিমা এখন বুকুত লৈ
এজন মাঝুহ পৰি আছে—চাৰিওফালে তেজৰ চিন—বুকুৰ তেজ—আৰু
ওপৰৰপৰা পানী বাগৰি বাগৰি সেই তেজৰ দাগবোৰ অলপ অলপটৈক
ধূৱাই নিছে। মাঝুহ জনৰ মুগত-এতিয়াও এটি শাস্ত হ্লান হাহিব চিন
আছে—যেন কৈছে হৃদয়-ৰক্তেৰে আগ প্ৰতিষ্ঠা হ'ল—প্ৰকৃতি নীৰার ব'
লাগি চাই আছে—আকাশৰপৰা কৃষ্ণপক্ষৰ সপ্তমীৰ জোনৰ শ্ৰেণি কিবল
বেথায়ে সেই হ্লান হাহিটিক আৰু-হ্লান কৰিছে।...

গঙ্গাবিলাকে আগ বাঢ়ি গৈ গৈ সেই জুৰিটিৰ কাৰ পালে গৈ।
জুৰিটিৰ পানী হই পাৰলৈকে উপচি পৰিছে—সিপাৰত সেই সক
ছোৱালীটিয়ে পুৱাই পছ-পোৱালীটি লৈ ধেমালি কৰিবলৈ আহিছে—
লগতে সেই তকণ-তকণীও পছ-পোৱালীটি এব'ৰ হাতৰপৰা লৰ মাৰি
দূৰলৈ যাওতে ছোৱালীটিয়ে ধৰিবলৈ গৈ পিছল থাই বনৰ ওপৰত পৰি
হাত-চাপৰি মাৰি হাহিবলৈ ধৰিলে। লগতে তকণ-তকণীয়েও হাহিলে।
—জুৰিটিয়েও উলাহতে কুলু কুলু কৰি সেই হাহিতে যোগ দিলে—পুৱাৰ
হৃকষৰ কণক ফিৰণেও সেই উলাহৰ হাহিটিক আৰু উজ্জল কৰি
দিলে।

প্রলয়

ইও এটা সম্পোন। এখন মুকলি পথাবৰ মাজত টিলা এটাৰ ওপৰত
থকা ঘৰ এটাৰ ভিতৰত যেন মই আছো। ঘৰটো বেচ আহল-বহল
আৰু মুকলি, তলৈল চালে মাথোন চাৰিগু ফালে সেউজীয়া পথাৰ।
ওপৰত অনন্ত আকাশ ডারৱে ক'লাকৈ দৈছে, বতাহ অলপো বলা
নাই। প্ৰকৃতি স্থিৰ আৰু গন্তীৰ।

ঘৰটোত মই—আৰু দহ বাৰ জনমান ঘোৰ লগতে আছে; তেওঁলোক
মোৰ লগৰে নিচেই সাধাৰণ তৰপৰ সৰল প্ৰকৃতিৰ মাঝুহ, তেওঁবিলাকে
কিন্তু কোনোৱে কাৰো লগত কথা পতা নাই, মাথোন ঘৰৰ ভিতৰতে
অহা-যোৱা কৰি ফুবিছে।...ভয় আৰু বেজাৰেৰে ইটোৱে সিটোৱে
চোৱা-চুই কৰিছে।

তেওঁলোকে কোনোৱে কাকো চিনি নাপায়; আৰু কবও নোৱাৰে
কিয়নো ইয়ালৈ আহিছে। কিন্তু সকলোৱে মুখত একোটি নিৰাশাৰ
ছা।...সকলোটিয়ে একো একোবাৰ খিড়কি দুৱাৰৰ মুখলৈ গৈ
কিবা এটা যেন চাই চাই আহিছেগৈ। আৰু প্ৰত্যেক মুহূৰ্ততেই যেন
কিবা এটা বিপদ আহি তেওঁলোকৰ গাত পৰিবহি, সেই ভয়তে যেন
সকলো অস্থিৰ।

আমাৰ ভিতৰত এটা সক ল'বাও আছে। সি মাজে মাজে কাঞ্জি
কাঞ্জি কৈছে “মোৰ বৰ ভয় লাগিছে, মোৰ বৰ ভয় লাগিছে।” তাৰ
কান্দোন শুনি মোৰ নিজৰ বুকুখন চক খাই গ'ল আৰু মোৰো ভয়

লাগিবলৈ ধৰিলে—কিন্তু কিছু কাৰণে, যই নিজেই কৰ মোৱাৰেঁ, মাথোন বুজিছো, কিবা এটা যেন বৰ ডাঙৰ বিপদ লাহে লাহে ওচৰ চাপি আহিছে।

ল'বাটোৰে ভৱত উচুপি উচুপি কান্দি আছে। হায় ! এই ঠাইৰ-পৰা যদি এবাৰ পলাৰ পৰা হ'লাহিতেন—কি বেজাৰৰ কথা ! এই বিপদৰ হাত সাৰিবৰ উপায় নাই মে ?

নাই, একোৱেই নাই... উপায় ?—অসন্তৰ !

আকাশ ডারবে ওন্দোলাই দৈছে, বতাহ কেনিও অকণিও বলা নাই—এটা যেন ভীষণ ভয়ৰ ভাৱে গোটেইখন জগত আৱৰি দৈছে।

আমাৰ লগৰ মেই সৰু ল'বাটোৰে লৰি গৈ খিড়িকি দুৱাৰেদি চাই “পানী, পানী” বুলি চিঞ্চিৰি উঠিল—আমিও ভয়তে উচপ থাই উঠিলোঁ। আমাৰ ঘৰটোও কঁপিবলৈ ধৰিলে—ভুঁইকঁপ আহিল। পৃথিবীৰ কঁপনিত থোকি-বাধোকি লাগিল। আমিও ভাবিলোঁ, এয়ে শেষ।

কঁপনি মাৰ গ'ল। আমি বাহিৰলৈ চাই দেখিলোঁ। আমাৰ সমুখৰ পথাৰৰ আধাডোখৰ কেনিবা গ'ল—তাৰ ঠাইত মাথোন পানী—চাৰিও ফালে পানী দেখিছোঁ।

“সাগৰ, সাগৰ” বুলি আমি আটায়ে চিঞ্চিৰি উঠিলোঁ—ডাঙৰ ডাঙৰ ক'লা চৌৱেৰে মৈতে সাগৰে আমাক গ্রাম কৰিবলৈ আহিছে—এঙ্গে মহাপ্রলয়—পৃথিবীৰ ইয়ানতে শেষ।

সৌৱা আকাশে পৃথিবীয়ে মিলি গ'ল ; চাৰিও ফালে ক'লা ধোঁৱা ; কেনিও একোকে দেখা নায়াৰ। পানী ওফন্দি উঠিল। *নাই—আক আশা নাই। আমাৰ সমুখৰ পথাৰ নাইকিয়া হ'ল।

কথ

এক ভাষণ শব্দ—মেঘৰ গাজানভকেও শত-সহস্র গুণে ডাওৰ,
পৃথিবীয়ে যেন ভয়ত চিঞ্চিৰিবলৈ ধৰিছে।

কেনিও একোকে মুশুনা হ'ল—মাথোন প্ৰলয়ৰ ভৌধণ গাজনি।

সাগৰ টিলাৰ ওচৰ চাপিলহি। আকেৰি এবাৰ কংপিবলৈ ধৰিলে।
ল'বাটোৱে শেহবাৰ ভয়ত চিঞ্চিৰ মাৰি উঠিল। আমিও কুষ্ট
ইটোৱে সিটোৱে সাৱটি ধৰিবলৈ বিচাৰিছিলোঁ। কিন্তু টো আহি
ওপবত্তে পৰিলহি। শেষ, সকলো শেষ। কি হ'ল—কোন কেনি গ'ল
একোকে কৰ নোৱাৰিলোঁ। আঙ্কাৰ, চাৰিও ফালে আঙ্কাৰ, অনন্ত
আঙ্কাৰ।...চক্ষ খাই সাৰ পাই উঠিলোঁ।—ভয়তে গোটেই গাটো
ঘামিবলৈ ধৰিলে।

ব্যর্থতা

ছ'।-জুইৰ পাছে পাছে কুৰি মানুহে মাথোন লাভ কৰে ব্যৰ্থতা। ছ'।-জুয়েতো মানুহক পাছে পাছে কুৰাবলৈ ইচ্ছা নকৰে। মানুহে নিজেই আপোন ইচ্ছাৰে তাৰ পাছ লৈ ব্যৰ্থতাৰ দুখক মাথোন মাতি আনে। চাকিৰ হয়তো ইচ্ছা নহৰ যে জাকে জাকে চগাই আহি তাৰ কপৰ জুইত আস্ত বলিদান কৰেহি—কিস্ত চগাই এই আস্তদানকেই জীৱনৰ ধৰ সত্য বুলি মানি লৈছে।

ছ'।-জুয়ে যেনেকৈ আস্কাৰত মানুহক বাট হেকৰায়, চাকিৱেও তেনেকৈ চগাক পুৰি মাৰে।

প্ৰেমেও ঠিক তেনেকৈয়ে প্ৰেমিকৰ আস্তদান বিচাৰে—ইয়াত কাৰ লাভ লোকচান তাক ঝুঝুজে—প্ৰেমিকৰ নে প্ৰেমাস্পদৰ, মাই প্ৰেমৰ? প্ৰেমিকে কয়, তোমাক দেখিলে মোৰ প্ৰাণ জুৰায়—মনত বং লাগে—মোৰ শিৰে শিৰে তেজ বেগেৰে বৈ যায়, মোৰ হিয়া কোন অজান পুলকত স্পন্দিত হৈ নাচি উঠে। জানিব নৈথোজেঁ। কিম্ব ভাল পাওঁ, কাৰণ ইয়াৰ উত্তৰ নাই। মোৰ এই পুলক যদি পুলকিত অন্তৰেৰে গ্ৰহণ কৰিব পাৰা, মোৰ সৌভাগ্য। নহলে যি দুৰ্ভাগ্য, সিও মোৰ পক্ষে তোমাক ভাল নোপোৱাতকৈ শ্ৰেষ্ঠঃ।

প্ৰেমাস্পদে কয়, মোক দেখিলে যে তুমি—ভাল পোৱা, তাক মই তোমাৰ উলাহ-ভৰা চকুত, উপাসনা-বিভোৰ তম্মঁয় ভাৰত, তোমাৰ আবেগ-ভৰা হিয়াত, তলমূৰ কৰি লাঙ্গত কঙ্গ কঙ্গ বুলি কৰ

কথা করিত।

নোঁৰাৰা কথাত,— বুঝেঁ ; কিন্তু যি মনৰ শুকঙ্গাইদি ঈশান বেগেৰে
আহি মোৰ অন্তৰ পোহৰাই দিয়ে, অহুভূতিৰ নিহৃত গোপন মন্দিৰত
তাক যদি নাপাণঁ—মেই দোষ জানো মাথেঁ। মোৰ ? তোমাৰ পূজাই
মোক গৰিবত কৰে, কিন্তু নত্ৰ নকৰে—মোৰ বিজয়-বার্তা ঘোষণ কৰে,
কিন্তু আঞ্চলিক নকৰে।

তেওঞ্জানো প্ৰেমিকৰ প্ৰেম ব্যৰ্থ ? যি সৃষ্ট্যমূখী ফুলে গোটেই দিন
ওপৰলৈ মুখ কৰি সৃষ্ট্যৰ উপাসনাৰ তাপ-কেশ সহ কৰি শাস্ত
সন্ধিয়াৰ নীৰৱ আকাশৰ কোলাত শাস্তিময় মৰনক আনন্দেৰে আলিঙ্গন
কৰে সিও জানো ব্যৰ্থ ? প্ৰেমৰ শ্ৰেষ্ঠ দান জানো ব্যৰ্থতা ?

চোৰ

তুমি কোন ?

মই ।

মই মানে ? তুমি কি কৰিবলৈ আহিছা ?

চুৰ কৰিবলৈ ।

আচৰিত কথা ! কোন চোৰে এনেকৈ চুৰ কৰিবলৈ নাহে
তুমি ডকাইত নে কি ?

হব পাৰে ।

তোমাক কি লাগে ?

মোক ?

হয়, তোমাকেই লাগে ।

কিন্তু মোকতো কোনোৱে নিবিচাৰে—সকলোৱে মাথোন মোৰ ধন
সোণ ঘণি-মুকুতা লৈ যায়—সকলোৱে মোৰ সকলোখিনি বিচাৰে, কিন্তু
ক'তা ? কোনোৱেতো মোৰ ফালে উভতি নাচায় ; তুমি মিছা কথা
কৈছা ।

নহয়, সঁচাকৈয়ে 'মোক তোমাক লাগে ।

ইমান দিনে মোক কোনোৱে বিচৰা নাই, আন কি মোৰ নিজৰ
মাঞ্ছুহেও মোক নিবিচাৰে ।

গেই দেখিহে মই বিচাৰিষ্ঠো ।

কথা করিণ।

কিয় ?

আপোন কবি লবলৈ ।

এৰি দিয়া । মোক আপোন কবিব নোৱাৰা । যিমান দুৰে
দুৰে থাকো, সিমান ভাল । যিমান দিন মই তোমাৰ ওচকত হুবুজা
হৈ থাকিম, সিমান দিন মোৰপৰা কাম পাবা, কিঞ্চ যিদিনাখনেই
মোক বুজিবা, সেই দিনাই মোক এডোখৰ কটাকানিৰ দৰে পেলাই
দিবা । নাই, মোক কাষলৈ নাটানিবা—মোক বৃজিলৈ নিবিচাবিবা ।
মোক আপোন অকবিৰিবা ।

তেন্তে পৰ কবিবলৈ

তাত তোমাৰ লাভ ?

তোমাৰ বা শোকছান ? ওলোৱা । মিছাতে কিছি বেলি কবিছা ?

কেনি ষাম ?

কিয় ? সমুখৰ পিনে—

সমুখ যে তেনেই আক্ষাৰ—চাৰিও পিনে আক্ষাৰ ।

কিঞ্চ সৌ যে আক্ষাৰ বুকু ফালি যি পোহৰৰ বেখাটি আহি
পৰিছে, সেয়ে আমাৰ বাট ।

অকলে অকলে এই আক্ষাৰৰ মাজৰ অকণমাল পোহৰৰ বেখ ধৰি—
অকলে কিয় ? মোৰ লগত ।

যদি নাযাঁও ?

নোযোৱাকৈ মোৱাৰা—যাবই লাগিব । ধৰা, মোৰ হাতত ধৰা ।

ক'ভা ? মই তোমাৰ হাত দেখা নাই ।

দেখিবৰ আৱশ্যক নাই । মাথোন ধৰা, ব'লা যাঁও—

ନିଯା, ଏହି ମୋର ହାତ—

ଯାଏଇ ଲାଗିଛେ—ଓପରେ ଆକ୍ରାବ, ତଳେ ଆକ୍ରାବ, ଚାବିଓ ପିନେ
ଆକ୍ରାବ—କୋନୋରେ କାକୋ ଦେଖା ନାହିଁ—ମାଠୋନ ବୁଜିଛେ, ହସ୍ତେ
ଏକେଲଗେ ବାଟ ବୁଲିଛେ—ଆକ୍ରାବର ବୁକୁ ଫାଲି ଓଲୋରା ସେଇ ଅକଣମାନ
ପୋହରର ବେଥା ଧରି ଯାଏଇ ଲାଗିଛେ—କ'ତ, କେତିଯା ଶେଷ ହବ ?

ମୋଣ ବରଣୀଯା ଦେଶ

ଆବେଲି ଫୁଲନିବ ମାଜେ ମାଜେ କୋରବ ଆକ କୁଁବ୍ବୀୟେ ବଂ ମନେବେ
କୁରିଛେ । ପଛିମମୁଖୀୟା ସ୍ଵର୍ଗବ ସୋଗୋରାଳୀ, ଆଭାବେ ଫୁଲନି ଜକମକାବ
ଲାଗିଛେ । ନାନା ବରଣୀୟା ନାନା ତରହବ ଫୁଲ ଫୁଲି ଫୁଲନି ଜାତିଙ୍କାବ ହୈ
ପରିଛେ । ମାଜେ ମାଜେ ଏକୋଟା ପୁଖୁରୀ । ତାବ ଦାଟ ଆକ ପାବ-
ବୋବ ବଗା ଶିଳେବେ ବନ୍ଦୋରା ଆକ ପାନୀ ଫଟ୍ଟକ୍ଟାଇଯା—ପଦ୍ମମ ଫୁଲ ଫୁଲି
ଫୁଲ ପୁଖୁରୀ ଶୁରାଇ ପରିଛେ । ବତାହତ ନାଚି ଥକା ପାନୀ ଶ୍ରଦ୍ଧବ କିବଣତ
ଚିକମିକାବ ଲାଗିଛେ । ବିବରିବିକୈ ବତାହ ବୈଚେ,—ଫୁଲବ ଗୋକ୍ର ଚୁବ କବି
ଚାବିଓଫାଲେ ବିଲାଇ ଦିଛେ । ଦଶୋଦିଶ ଗୋକ୍ରତେ ଆମୋଲମୋଲ । ବଞ୍ଜତେ
ଫୁଲନିତ ଫୁଲେ ନାଚିଛେ, ପାନୀତ ପଦ୍ମମେ ନାଚିଛେ, ଲଗେ ଲଗେ ଝାବୋବେ ନାଚି
ନାଚି ଜଗତତ ଏଟି ଆନନ୍ଦବ ଟୋ ବୋରାଇ ଦିଛେ । ଚାବିଓଫାଲେ ସୁଥ,
ଚାବିଓଫାଲେ ଶାନ୍ତି ।

ମୋଣ ବରଣୀଯା ଦେଶ—ବୋଗ, ଶୋକ, ତଥ, ବେଜାବ ଇୟାତ ନାହି—ଇୟାତ
ସଦାୟ ଆନନ୍ଦ । ଇୟାତ ଆନ୍ଦାବ ନାହି । ବେଲି ମାବ ଗଲେଓ ମୋଣ ବରଣୀଯା
ପୋହବବ ଜିଲ୍ଲିକନିତ ଆନ୍ଦାବେ ଭୁମ୍ଭକି ମାବିବଲୈ ମାହ ନକବେ—ଇୟାତ ଜାବ
ନାହି, ଘାମ ନାହି । ସଦାୟ ବସନ୍ତବ ବତାହ ବଲିବ ଲାଗିଛେ—ଅନ୍ତର ସୁଥ ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟବ
ଆଧାବ ସମୋନ ପୁରୀବ ଦରେ ଏହି ମୋଣ ବରଣୀଯା ଦେଶ ।

କୋରବ କୁଁବ୍ବୀୟେ ବଂ ମନେବେ ଫୁରୋଁତେ କୁଠୋତେ କତ ଚେନେହବ, କତ
ହେପାହବ କତ କଥା ପାତିଛେ—ଭାଗବ ଲାଗିଲେ ମାଜେ ମାଜେ ବନ୍ଦୋରା ଘାଟିତ

বহিছে আৰু অলপ পৰ জিবাই আকৌ কুবিছে। কুলনিবপৰা এগাহ
ধূমীয়া ডাঙৰ গোলাপ ফুল আনি কুঁৱৰীয়ে কঁোৱৰক দিলেহি—কঁোৱৰে
ফুলপাহি হাতত লৈ চুমা থাট হাহি হাহি কলে “প্ৰেম অনন্ত, অজ্ঞেষ—
চিৰমিলনত বিচ্ছেদ নাই, ঘন্টক ডারৰে ঢাকিলেও আকাশ স্মৰণ অনন্ত
কালবেপৰা আছে আৰু থাকিবও।”

কুঁৱৰীয়ে হাহি হাহি মাত লগালে “সদায় ঘেন মনত থাকে—”
কঁোৱৰে কলে “প্ৰেমৰ পৱিত্ৰ কুঁজল পাহৰণিৰ প্ৰবেশ নাই।”

এনে দৰে কথা পাতি গৈ ধ'কোতে ক'বৰাবপৰা পকা পাত এখিলা
বতাহত উৰি কুঁৱৰীৰ গাত পৰিলহি। কুঁৱৰীয়ে আচৰিত হৈ কলে
“এইটো কি ? যই এনে বস্ত কেতিয়াও দেখা নাই।” কঁোৱৰে তেওঁৰ
গাৰপৰা পাতখিলা শুচাই দি বলে “এই খিলা পকা পাত। সিপাৰৰ
পৃথিবীৰপৰা আহিছে,” কুঁৱৰীয়ে কলে “অ”, তৃষি যে মোক কৈছিলা,
মেই দেশখন—য'ত মানুহ ওপজে, বুঢ়া হয় আৰু মৰে,—আৰু য'ত ভাল
পায় আৰু পাহৰে—”হঠাতে কুঁৱৰীৰ মুখখন ভয়ত ক'লা পৰি গ'ল।
এনেতে আৰু এখিলা পকা পাত আহি তেওঁৰ গাত পৰিলহি। কঁোৱৰে
মেই খিলা শুচাই দিঞ্চতে হাহি হাহি কলে “বোধ হয় পৃথিবীয়ে তোমাক
মাতিছে।” কিন্তু কুঁৱৰীৰ মুখৰ ফালে চাই তেওঁ ভয় খোৱা যেন দেখি
কলে “ই কি ? যিছাকৈযে ইমান ভয় থাইছা কিয় ?” কুঁৱৰীৰ ঝঠ দুখন
অলপ ক'পি উঠিল আৰু কঁোৱৰক সাৱট মাৰি ধৰি কলে “কোৱাৰ্ই, কোৱাৰ্ই,
আমাৰ মৰম চিৰকলীয়া—সদায় অন্তুট থাকিব।” কঁোৱৰে
মিচিকিয়াই হাহি হাহি কলে “যই আগেয়ে কৈছো নহয়, প্ৰেম
অনন্ত—”

କଥା କବିତା

୮

ବଜାର ଅନାଥ ଆଶ୍ରମର ଚିକିଂସାଲୟତ ଏଜନ୍ମୀ ବନ୍ଧୁରା ବୁଢ଼ୀ ଯବେଁ ମରୋଇ
ହେ ପରି ଆଛେ । ତାହି ବବ ବୁଢ଼ୀ, ଦାତ ଏଟାଓ ନାହିଁ, ମୂରବ ଚୁଲି ସବି ସବି
ନାଇକିଯା ହ'ଲ । ମାଥୋନ କେଇଡାଳମାନହେ ପକା ଚୁଲି ଅବଶେଷ ଆଛେ ।
ଗାତ ମଞ୍ଚ ନାହିଁ, ଛାଲ ସୋତୋବା-ସୋତୋବ—କୋନୋମତେହେ ହାଡ଼ କେଇ-
ଡାଳକ ଜୋବା ଦି ଢାକି ଥୈଛେ । ଚକୁବ ଜେଉଠି ଏକେବାବେ ନାଇକିଯା
ହ'ଲ । ଉଶାହ ସନେ ସମେ ଲୈଛେ... । ସେମାରୀବୋବକ ଯବମ କବି ଫୁଲ ଦିବଲୈ
ଆହା କୋନୋବା ମାହୁହେ ଦିଯା ଏପାହ ଗୋଲାପ ଫୁଲ ତାଇବ କାଷତେ ପରି
ଆଛେ ।

ଆବେଲି ସେମାରୀ ଚାବଲୈ ଅହା ଚିକିଂସକଜନେ ତାଇକ ପରୀକ୍ଷା କରି,
ବେମାରୀର ଆଳ-ପୈଚାନ ଧରା ଓଚବତ ଥକା ତିବୋତା ଗରାକୀର ଫାଳ
ଚାଇ କଲେ “ଆକ ସବହ ସମୟ ନାହିଁ ।” ତିବୋତା ଗରାକୀୟେ ଉନ୍ନତ ଦିଲେ
—“ଏବା, ଆଜି ଦିନର ଦିନଟୋ ଭର ବକିଛେ । ମେହି ଫୁଲପାହ ହାତର ମାଜତ
ଲୈ “ସୋଣ ବରଣୀୟା ଦେଶ” “ସୋଣ ବରଣୀୟା ଦେଶ” ବୁଲି କିବାବୋବ ସବିବ
ଲାଗିଛେ ।” ଚିକିଂସକେ ବେଜାବ ମନେବେ କଲେ, “ବେହେବୀୟେ ଦେହି ଜୀବନତ
ବହତ ଠାଇ ଦେଖିଛିଲ ହବଲା ।” ଏହି ବୁଲି ଅଳପ ପର ନିତାଳ ମାରି ତାଙ୍କେ
ଥିଯି ହେ ଥାକି ଶୁଧିଲେ “ଆ, ’ମେହି ବୁଢ଼ାଟୋ କେନେ ଆଛେ ?” “ସି ଅଳପ
ଆଗତେ ମରିଲ ।” ତାବପରା ଛରୋ ମେହି ମାହୁହଟୋ ଥକା ଚୁକଲେ ଗ'ଲ ।
ତାବପରା ଉଭତି ଆହୋତେ ଦେଖିଲେ ଯେ ବୁଢ଼ୀର ଶେଷ ହ'ଲ... । ପୁହ ମାହ,
ବବ ଜାବ ଆକ ମାଜେ ମାଜେ ଫେରଫେରୀୟା ବତାହ ବଲି ଜାବବ କୋବ ଦୁଗୁଣେ
ଚବାଇଛେ । ଗଛର ପାତ ସବି ନାଇକିଯା ହ'ଲ—ବାଟ ପଦ୍ମଲି ପକା-ପାତେବେହି

ଭବି ପରିଛେ ।...ମେହି ଦିନା ଗଢ଼ିଲି ଅନାଥ ଆଶ୍ରମବପରା ଦୁଟୀ ଖାଲୀରେ
କରିବିଲେ ବାହିବିଲେ ପାଠିଯାଇ ନିଯା ହ'ଲ ।

...ପୁରା । ସୂର୍ଯ୍ୟର ସୋଗାଳୀ କିବଣେ ଜଗତକ ନତୁନ ଚେତନା ଦିଛେ ।
ଉଲାହତେ ଗଛର ଚାରେ ନାନା ଶୁଦ୍ଧ ଧରି ନତୁନ ପୋହରକ ସାଦର-ସନ୍ତୋଷପଣ
ଜମାଇଛେ । ନତୁନ ନତୁନ ଫୁଲ ଫୁଲନିର ଜେଉତି ଦୁଃଖେ ଚରାଇଛେ ।
ଶୀତଳ ମଲ୍ଲୀ ବିବ-ବିବ କରିକରି ବୈ ଗୈଛେ । ଆକାଶ ବତାହ,
ସକଳୋତେ ନତୁନ ଚେତନାର ଲଙ୍ଘାର ହୈଛେ—ଡଗତେ ସେନ ନତୁନ
ଜୀବନ ଲାଭ କରିଛେ । କୌରବ କୁର୍ବାୟରେ ପୁରା ଫୁରିବିଲେ ଓଲାଇ ପର୍ବତର
ଦ୍ୱାତିଯେଦି ବୈ ଘୋରା ମୈଥନିର ପାବତେ ବହିଛେହି । ପର୍ବତର ଟିଂ ପୁରାକ
କିବଣତ ଜିଲ୍ଲିକ ଉଠିଛେ ଆକ ତେଞ୍ଚିଲୋକେ ଦୟୋ ଏକେଥିବେ ବ' ଲାଗି
ମେହି ଫାଲିଲୈକେ ଚାଇ ଆଛେ । କାବୋମୁଖତ ଏଟିଓ କଥା ନାହି—ଦୟୋ ସେନ
ଏକେଟି କଥାତେ ବିଭୋବ—ଚକ୍ର ଟୋପନି ଏତିଯାଓ ଆତରି ନାହି...ଅଲପ
ପରବ ପିଛତ କୁର୍ବାୟେ ଲାହେ କୌରବର ଫାଲେ ଚାଇ ହାହି ମୁଖେରେ କଲେ,
“ଆମି ବହତ ପର ଶୁଲେଁ, ନହଯ ନେ ?” କୌରବେ ମିଚକିଯାଇ କୁର୍ବାୟିକ
ନିଜର ସୁକୁଲେ ଟାନି ଚେନେହେବେ ମାରଟି କଲେ “ଏବା ବହତ ପର ଶୁଲେଁ
ହସା”

ମନ୍ଦିର

ବହୁଦିନର ଆଗେଯେ ଏଜନ ବାଟକରାଇ ଭୈଯାମର ମାଜେଦି ବାଟ ବୁଲି ଗୈଛିଲ । ଦୂରର ଓଥ ଓଥ ପର୍ବତ ଶାବୀର ମାଜର ଆଟାଇତାକେ ଓଥ ପର୍ବତର ଟିଙ୍କତ ଥକା ମନ୍ଦିରଟୀଯେଇ ଆଛିଲ ତେଣୁର ଲକ୍ଷ୍ୟ । କତ ଦିନ ସବୀରେ ତେଣୁ ବାଟ ବୁଲିଛିଲ, କତ ଜହ, ଜାବ, ବାବିଷା ସେ ତେଣୁର ମୂରର ଓପରେଦି ବୈଛିଲ, ତାବ କୋନୋ ଖବରେଇ ତେଣୁ ନାବାଧିଛିଲ । ଓଥ ପର୍ବତ ବଗୋବା ସେ କିମାନ ଟାନ କାମ, ତାକ ତେଣୁ ବେଚ୍‌କୈଯେ ବୁଜିଛିଲ; ତଡାଚ ତେଣୁ ଆହିଛିଲ, ଜୟନ୍ତର ଅନ୍ଦମ୍ୟ ଉତ୍ସାହ ଦମାବ ନୋରାବି ତେଣୁ ମେହି ଫାଲେଇ ବାଟ ବୁଲିଛିଲ । ତେଣୁ ଭାବିଛିଲ ସେ ମରଣର ଆଗେଯେ ଅନ୍ତତଃ ତେଣୁ ଏବାର ହନ୍ଦୟର ଓଥ ଓଥ ଆଦର୍ଶ ଶ୍ରେଣୀର ଦରେ ମେହି ଓଥ ଓଥ ପର୍ବତ ଶାବୀଯେ ବେଢ଼ି ଥକା ଓଥ ପର୍ବତର ଟିଙ୍କର ମନ୍ଦିରଟିର କାହ ଚାପିବାଗେ । ଏଥେଇ ତେଣୁର ଜୀବନର ଧାଉତି ଆଛିଲ । ତେଣୁ ସମୟର ସୀମା ପାହବି ପେଲାଇଛିଲ । ମାଥୋନ ନାପାହବି-ଛିଲ ହନ୍ଦୟର ଅନ୍ଦମ୍ୟ ଉତ୍ସାହ ଆକ ଅନ୍ତରର ଅନ୍ତ ଆଶା । “ହବା ପାବେ, ମହି ବାଟତେ ମୁହଁ-କଞ୍ଚ ବାବତ ପାବେଁ, ବା ମେହି ମନ୍ଦିରର କାଷ ନାପାବାଗେ ଓ ପାବେଁ, କିନ୍ତୁ ଓଥ ଆଦର୍ଶର ବାଟେଦି ଯୋରାଇ ଏଟା ଗୌରବର କାମ ।” ଏହି ବୁଲି ତେଣୁ ନିଜେଇ ନିଜକ ପ୍ରବୋଧ ଦିଛିଲ । ଏହିନ ସଂଚାକେସେ ପର୍ବତ ବଗାଇ ବଗାଇ ଭାଗବି-ଜ୍ଞାନର କୋନୋମତେ ମେହି ମନ୍ଦିରର କାଷ ଚାପିଲାଗେ ଆକ ଦୁରାବ ମୁଖତ ଝାବି ଥୋରା କାହିଁନ ବଜାବଲେ ଧରିଲେ ।

ତେଣୁର ଚକ୍ରତ ଏଟି ଅପୂର୍ବ ଜେଉତି ଆକ ମୁଖତ ଏଟି ଉଲାହର ଭାବ ଜିଲ୍ଲିକି ଉଠିଛିଲ । ମେହି ଶକ ଶୁଣି ଏଜନ ସୌମ୍ୟ-ମୁଣ୍ଡି

ବୁଢା ମନ୍ଦ୍ୟାସୀରେ ହରାବ ଘେଲି ଖଲାଇ ଆହି ତେଣୁକ ଦେଖି ଆପୋନା ଆପୁନି କବଳେ ଧରିଲେ “ହରାବ ମାନେ କି ? ଆକ ଏତନ ଓଳାଳହି ।” ବାଟକରାଇ କିନ୍ତୁ ତେଣୁର କଥା ଶୁଣିବାଲେ ନାପାଲେ, ଆକ ମନ୍ଦ୍ୟାସୀର ଫାଲେ ଚାଇ ମାତ ଲଗାଲେ “ମନ୍ଦ୍ୟାସୀ, ଯଇ ଆହିଛେ ।—ବହଦିନ ଧରି ବହୁତ ବାଟ ବୁଲି ଶେହତ ଏହି ଓଥ ଓଥ ଆଦର୍ଶ ଦରେ ଓଥ ଓଥ ପର୍ବତ ଶାବୀରେ ବେଢା ଓଥ ଟିଙ୍ଗିତ ଥକା ଏହି ପରିତ୍ର ଜ୍ଞାନର ମନ୍ଦିରର କାଷ ଚାପିଲେ ।” ମୋର ଆଜ୍ଞାରିନ ସାଧନା ଆଜି ସଫଳ ହ'ଲ, ମୋର ହୃଦ କଷ ସାର୍ଥକ ହ'ଲ । ମନ୍ଦ୍ୟାସୀ, କିମାନ କଷ୍ଟର ମାଜେନ୍ଦି ଯେ ଆହିଛେ, କୋନେ ବୁଝିବ ?”

ମନ୍ଦ୍ୟାସୀର ମୁଖତ ବିଷାଦର ବେଥ ବିବିଞ୍ଚି ଉଠିଲ । ତେଣୁ ବାଟକରାବ ଗାତ ହାତ ଦି ବେଜାବେବେ କଲେ “ଇ ଜ୍ଞାନର ମନ୍ଦିର ନହମ ଆକ ଓଥ ପର୍ବତର ଶାବୀ ଉଚ୍ଚ ଆଦର୍ଶ ନହୟ । ଉଚ୍ଚ ଆଦର୍ଶ ଭୈସାମତ ଆକ ତାର ମାଜିତେଇ ପରିତ୍ର ଜ୍ଞାନର ମନ୍ଦିର । ବାଟକରା, ତୁମି ତୁମ ବାଟେନି ଆହିଲା ।

ନିମିଷତେ ବାଟକରାବ ଚକୁର ଜେଉତି ଖାନ ହ'ଲ । ତେଣୁର ଅନ୍ତରର ଆଶା ହୁମାଲ । ତେଣୁର ମୁଖ କ'ଳା ପରିଲ—ତେଣୁ ଏକେବାବେ ବୁଢା ହେ ଗ'ଲ ଆକ ଗା ଓ ସୋତୋରା-ଶୋତୋର ହ'ଲ । ଭାଗବତେ ତେଣୁ ଲାଖୁଟି ଡାଳତ ଆଟିଲି ବେଜାବେବେ ଶ୍ଵରିଲେ “କୋନୋବାଇ ଇଯାତ ଭୂରାବ ପାବେ ନେ ?

“ମୋରାବେ ।”

“ପର୍ବତର ଲିପିନେନ୍ଦି ନାହି ସାବଟେଲ କୋନୋ ବାଟ ନାହି ନେ ?”

“ନାହି ।”

“ଏହି ପର୍ବତ ଶାବୀର ନାମ କି ?”

“ଏକୋ ନାମ ନାହି ।”

“ଏହି ମନ୍ଦିରର ନୋ ନାମ କି ?”

কথা করিত।

“ইয়াৰো একেৰ নাম নাই।”

“তেন্তে মই ইয়াক ‘হিয়া ভগা নিবাশাৰ মন্দিৰ’ নাম দিলোঁ।।”

তাৰপৰা তেওঁ উলটি আহিল আৰু সন্ধ্যাসীও তেওঁৰ পাছে পাছে
আহিল। সন্ধ্যাসীয়ে মাত লগালে, “বাটকুৱা, কুনা—তুমিয়েই ইয়ালৈ
প্ৰথমে অহা নাই। তোমাৰ আগেয়েও কেবা জনো আহিছিল আৰু
পিছতো হয়তো অইন আহিছে বা আহিবলৈ ঘো-ষা কৰিছে।
যোৱা, ভৈয়ামলৈ নামি যোৱা আৰু তাৰ মাঝুহক কোৱাগৈ যে প্ৰকৃত]

‘জ্ঞানৰ মন্দিৰ তেওঁলোৱ ব মাজতেই—যাৰে মন বায় সেয়ে সোমাৰ পাৰে।
তাৰ দুৰ্বাৰো জপোৱা নহয়। এই মন্দিৰ সদায় ভৈয়ামতে—মাঝুহৰ
জীৱনৰ মাজত—ক'ৰ'ব মাজত—ভাৰ'ব মাজত—জীৱনৰ সাধাৰণ বাট'ৰ
কাষতেই এই প্ৰকৃত জ্ঞানৰ মন্দিৰ। জ্ঞানী দার্শনিকলৈ এই মন্দিৰৰ
দুৱাৰ যেনে মুকলি, সাধাৰণ শিলাকুটীয়া এটালৈকো তেনে দৰেই
মুকলি। তোমাৰ জীৱনৰ প্ৰতি দিনেই ইয়াৰ কাৰেদি বাট বুলিছিলা—
ই এটি সাধাৰণ গহীন মন্দিৰ মাথোন—কোনো চকুৰ চমক লগোৱা
আড়ম্বৰপূৰ্ণ শূন্য মন্দিৰ নহয়।”

বাটকুৱাই মাত লগালে “মই সক সক ল'বাৰোৰে তাৰ কাষত খেমালি
কৰা দেখিছিলোঁ। আৰু সকতে যয়ে তাৰ কাষতেই খেমালি
কৰিছিলোঁ। হায়! তেতিয়াই যদি মই বুজিলোহেঁতেন !! অতীত
অতীত হ'ল প্ৰাণৰ মাজত—” তেওঁ কাষৰ শিল এডোখৰতে বহি
অলপ পৰ জিবাৰ খুজিছিল; কিন্তু সন্ধ্যাসীয়ে বাধা দি কলে,
“ইয়াত নবহিবা। যদি এবাৰ তুমি ইয়াত বহা, তেন্তে ভাগৰত লাল
কাল হৈ আৰু উঠিব নোৱাৰিব।”

বাটকরাঙ্গনে আকেৰী কলে “মোৰ আৰু বাট বুলিবৰ ঘন নাই।
মোৰ মাত্ৰা শেষ হ'ল। হব পাৰে, তুল বাটেলি আহিলৈঁ। এবাৰ
ষেতিলা আহিলৈঁ। আৰু আহিলৈঁৰেই। মোৰ পুনৰ নামিবৰ শকতি
নাই।

সন্ধ্যাসীয়ে কলে “নহয়, তুমি ইয়াত অলপো নববা। যদিও নিৰাশাত
তোমাৰ বুকু ভাগি গৈছে, বেজাৰত অস্তৰ দেই পুৰি গৈছে, তত্ত্বাচ তুমি
আনক এনে নিৰাশা আৰু কঠিন আঘাতবপৰা বক্ষ। কৰিব পাৰিবা।
ষিবিলাক এই পিনে আহিছে তেঙ্গবিলাকক ওভোতাই লৈ থাৰ পাৰিবা।
আৰু যি আহিবলৈ যো-যা কৰিছে তেঙ্গকো জন-প্ৰাণীহীন, বিপদজনক,
—মাঝুহে উঠিব নোৱাৰা এটা ওখ-পৰ্বতৰ টিঙ্গত জ্ঞানৰ মন্দিৰ থকা
কঠোটো যে এটা বলিয়াৰ সমোন মাথেঁ।, অস্ততঃ ইয়াকে বৃজাৰ
পাৰিবা। তেঙ্গবিলাকক কোৱা গৈ, ঈশ্বৰক পোনতে বিশান টান বা
কঠোৰ বুলি মনে ধৰে, প্ৰকৃত পক্ষে তেঙ্গ তেনে নহয় আৰু তেঙ্গৰ
বিধানো তেনেকুৱা নহয়। আৰু কোৱা গৈ যে ওখ পৰ্বতৰ শাৰী উচ্চ
আদৰ্শ নহয়—উচ্চ আদৰ্শ ভৈয়ামত—মুকলি পথাৰৰ সেউজীয়া ধাননিৰ
ল'বাৰ ধেৰালি আৰু চৰাইৰ গানত—জহ-জাৰ-বাৰিয়াৰ মাজেদি সুখে-
হুখে জীৱনৰ বাট খোলা মাঝুহৰ সংসাৰত,”

“মই আকেৰী উলটি যাম।” এই বুলি বাটকরাই বাট বুলিবলৈ ধৰিলে।
সমুখত পৰ্বতৰ গাহিদি তেঙ্গ এৰি অহা পুৰণি দীঘল বাট তললৈ নামি
গৈছে। কিন্তু সেই বাটেলি আকেৰী নামি যোৱা যে কিমান টান ! তাতে
তেঙ্গ বৃঢ়া হ'ল, তেঙ্গৰ ভাগৰ লাগিছে। আৰু বেলিও পৰেঁ পৰেঁ
হৈছে—জীৱনৰ নতুন উৎসাহ অৱৰ নতুন আশা লৈ পোনতেই সেই

কথা করিতা

বাটেদি উঠা টান আছিল। আক এতিয়া নিৰাপ অস্তৰে—ঘনৰ শক্তি
হেকৱাই সেষ্ট বাটে নমা যে একেবাৰে অস্তৰৰ দৰেই। ভৰাচ তেওঁ
লাহে লাহে তললৈ নামিছিল—কোনে কৰ তেওঁ আকো বৈয়াম
পালেহি নে নাই—! পাওকেই বা নাপাওকেই তেওঁ সেই বাটেদিৰেই
নামিবলৈ চেষ্টা কৰিছিল—বহতে আকো তাকো কৰিব নোবাৰে।

ମୋର ଶେଷ ପାଠ

ମେହି ଦିନୀ ପୁରୀ ମୋର ପଡ଼ାଶାଲିଟେ ଘୋରାତ ବର ପଳମ ହ'ଲ । ପଡ଼ା-ଶାଲିଟେ ସାବର ମନ ଏନେହେ ମୋର ବର ନାହିଲ, ତାତେ ଆକୋ ଅଧ୍ୟାପକେ ବ୍ୟାକବଣର ବିଭକ୍ତି ସ୍ଵର୍ଥିବ ବୋଲାତ ବର ଭର ଲାଗିଛିଲ । କାବଣ, ମହି ବିଭକ୍ତିର ‘ବ’ଟୋ ଓ ନାଜାନୋ । ପଡ଼ାଶାଲିତ ଯେ ମେହି ଦିନୀ ମୋର ଦୁର୍ଦ୍ଦଶାବ ମୌମା ନୋହୋରା ହବ, ତାକ ମହି ବଢ଼ିଯାକେ ବୁଝି ପାଇଛିଲେଁ । ମେହି କାବଣେ ପୋନତେ ପଡ଼ାଶାଲିଟେ ନାୟାଙ୍କ ବୁଲି. ଭାବି ବାହିବତେ ଧେମାଳି-ଧୂମଳା କବି ପୂରାଟୋ କଟାଇ ଦିବର ମନ କବିଛିଲେଁ । ଗୋଟେଇ ବାତି ବରମୁଗର ପିଛତ ବେଲିର ପୋହବତ ଗଛର ପାତବୋର ତିରବିବାବ ଲାଗିଛେ । ଉଚବବ ହାବିବପରା ଚବାଇବୋବେ ଆନନ୍ଦ ଆବାର କବିଛେ । ମକଳୋରେ ଯେନ ମୁକଳି ବତାହତ ଉଶାହ ଲୈଛେ । ପୃଥିରୀୟେ ଯେନ ଗା ଧୂଇ ବ’ନ-କାଚଲିତ ବହି ଚୁଲି ଯେଲାଇଛେ । ଦୂରବ କଳ ଘରତ କାମ ଆବଞ୍ଜ ହେ ଗ’ଲ । ତାବ କାବର ପଥାବତ ଫ୍ରିଛିଯାନ ମେନାବିଲାକେ କାବାଜ କବିଛେ । ଚାରିଓଫାଲେ ଯେନ ଏଟା ମୁକଳି ଭାବ । ଏଇବୋର ଦେଖି ଶୁଣି ମୋରୋ ପଡ଼ାଶାଲିର ଭିତବତ ବନ୍ଦ ହେ ଧକାତକେ ବାହିବର ବ’ନ କାଚଲିତହେ ଧାକିବର ମନ ଗୈଛିଲ । କିନ୍ତୁ କୋନୋ ବକମେ ମନକ ଦୟାଇ ପଡ଼ାଶାଲିଟେ ବେଗାବେଗିକେ ଖୋଜ ଲାଲେଁ ।

ବେତିଆ ମହି ବାଜହରା ଯେଳ-ସବର କାରେଦି ସାର୍ତ୍ତ, ତାତ ତାବ ବେବତ ଆଁବି ହିସା ବାତବି କାକତ ବହତ ମାନୁହେ ପଢ଼ି. ଧ୍ରକା ଦେଖିଲେଁ । ମୋରା ହୁବଚବବପରା ଦେଶର ମକଳୋ ବେଯା ଖବର—ବେନେ, ସୁଜତ ହବା, ମେନାପତ୍ରି କିଷା ଜକବୀ ହକୁମ ବା ମେନାବୋବେ ବୁଝତ ପିଛ ହଇକି ଅହ—ଇଭାଦି

কথা করিতা

সকলোবোৰ বাতৰি তাত্ত্বেই পোৱা যায়। এতিয়া আটাইবোৰ মাঝহে
তাত জুম খাই থকা দেখি ভাবিলোঁ। “আকো নো কি খবৰচো
ওলালহি ?”

সেইবোৰ কথালৈ বৰ কাণ নিদি তেঙ্গলোকৰ কাষেদি মোক বেগা-
বেগিকৈ যোৱা দেখি আমাৰ গাঁওৰ বাটৈজনে মাত লগালে “ইয়ান নো
খবৰচোকে কেলৈ গৈছ, মোৰ বোপাই ? পঢ়াশালি ঠিক সময়তে পাৰিগৈ,
কোৰো ভৱ নাই।” তেঙ্গ মোক ঠাট্টা কৰিছে বুলি ভাৰি বেগাবেগিকৈ
গৈ পঢ়াশালিৰ দাতিৰ ফুলনি বাৰাখন পালেঁ গৈ।

সাধাৰণতে পঢ়াশালি বহিলে লৰাই চিঞ্চি চিঞ্চি পঢ়াৰ শব্দ,
মাজে মাজে অধ্যাপকৰ ডাবি, দুৱাৰ যেলা। আৰু জপোৱাৰ কেৰকেৰীয়া
মাত—ইত্যাদিয়ে পঢ়াশালিত ঘমঘন্ট লগাই দিয়ে। কিন্তু কৰ নোৱাৰেঁ।
কিৱ আজি পঢ়াশালিথন এনে নিমাত !” ভাবিছিলোঁ। যে হাই-উকচিৰ
মাজেদি কোনোৱে নেদেখাকৈ মই মোৰ ঠাইত বহিম গৈ, কিন্তু আজি
দেখোন পঢ়াশালিত দেওবাৰৰ পুৱাৰ দৰে সাবস্ব নাই। খিড়কিয়েদি
মই মোৰ লগৰীয়াবিলাকক নিজৰ ঠাইত বহি থকা আৰু অধ্যাপকৰ
সিইতৰ মাজে মাজে চেকনি লৈ ফুৰা দেখিলোঁ। কি কৰিম ? উপাৰ
নাপাই দুৱাৰ যেলি তেঙ্গলোকৰ মাজেদি লাজত বঙা পৰি আৰু ভৱতে
কঁপি কঁপি মোৰ ঠাইত বহিলোঁ। গৈ। ক'তা, আজি অধ্যাপকে মোক
ডাবি নিহিলে ? মাথোন মোৰ ফালে চাই মৰামেৰে কলে “যা মোৰ
বোপাই, সোনকালে নিজৰ ঠাইত বহ গৈ, আমি পঢ়া আৰম্ভ
কৰিলোঁ বৈই, তোৰহে পলম হ’ল।”

নিজৰ ঠাইত বহি ভয় ভগাৰ পিছত চাঁও ষে আজি অধ্যাপকে পূজা।

পার্বত বা কোনো ডাঙুর ম্যামুহে পঢ়াশালি চাবলে আহিলে বা কোনো সভাসমিতি হলে পিঙ্কা তেঙ্গুর ধূনীয়া পোছাকটি পিঙ্কি আহিছে। আজি পঢ়াশালির সকলোথিনিয়েই মোৰ মনত আচরিত ষেন লাগিছে। সকলোতকৈ আচরিত এয়ে যে এনেই খালি হৈ পৰি থকা শেহৰ বেঁক বোৰত গাঁওৰ বুঢ়া-মেঠা, হালোৱা-চহা—সকলোৱেই হাতত একোখনি কিতাপ লৈ বহিছেহি। তেঙ্গুলোকৰ সকলোৱে মুখ গন্তীৰ আৰু মনত বেজাৰ। আন কি আমাৰ গাঁওৰ কোড়া বুঢ়াটোৱেও কোনোমতে তাৰ হাত দুখনেৰে কিতাপখন মেলি আঠুৰ ওপৰত ধৈ বিতচকুজোৰ লগাই পাতবোৰলৈ একেথিৰে চাই আছে।

এইবোৰ নো কি হৈছে মই বুজিব নোৱাৰি পেপুৰা লাগি চাই থাকোতেই আমাৰ অধ্যাপকে তেঙ্গুৰ বহা ঠাইলৈ গৈ ধিৰ হৈ কৰলৈ থৰিলে “মোৰ বোপাইইত, আজি মই তোমালোকক শেষ পাঠ পঢ়াম। বালিনৰপৰা ছকুম আহিছে যে আলছেছ আৰু লোৱেইনৰ পঢ়াশালি-বিলাকত ফ্ৰেঞ্চ ভাষাৰ সলনি জাৰ্মাণ ভাষা শিকাৰ লাগিব আৰু তোমালোকৰ নতুন শিক্ষক কাহিলৈ পাবহি। এয়ে তোমালোকৰ ফ্ৰেঞ্চ ভাষাৰ শেষ পাঠ। সেইকাৰণে আজি মন দি শুনিবাইক।

হৰি ! হৰি ! মই কি কথা শুনিবলৈ পালোঁ ! মোৰ মাতৃভাষাৰ শেষ পাঠ ! ক'তা, মই দেখোন ফ্ৰেঞ্চ ভাষাটকে লিখিবলৈকে নিশিকিলোঁ ! হায় ! হায় ! মই আৰু মোৰ মাতৃভাষা শিকিব নোৱাৰিলোঁ—মোৰ এইথিনিতে সুকলো শেষ হ'ল। কিৱ মই আগেয়ে পঢ়াৰ সময়ত পঢ়াশালিলৈ নাহি চৰাইৰ কণী বিচাৰি বাহিবত ধেমালি কৰি সময় কঢ়াইছিলোঁ ? মোৰ শিক্ষাই সম্পূৰ্ণ

କଥା କରିବା

ନହ'ଲ ! ସିବୋର କିତାପ ମୋର ଆଗେୟେ ଆପଦ ଯେନ ଲାଗିଛିଲ—
ବ୍ୟାକବଣ, ବୁବଜୀ,—ସିବୋର ଦେଖିଲେ ମୋର ଗାତ ଅବ ଉଠିଛିଲ, ଏତିଯାଇ
ସେଇବୋରେଇ ମୋର ବର ଆପୁର୍କଗୀୟା ବସ୍ତୁ ହ'ଲ ! ଯେନ ମୋର ପ୍ରାଣରେ
ଆଣ ! ଆମାର ଅଧ୍ୟାପକକ ଧେ ଆକ ଦେଖିବଲେ ନାପାଞ୍ଚ ! ତେଣୁ
ଆମାର କାସବପରା ଏକେବାବେ ଶାବ ଗୈ, ତେଣୁର କାସତ ଆକ ପଢ଼ିବଲୈ
ନାପାଞ୍ଚ—ଏହି ଭାବେଇ ମୋକ ତେଣୁର ଡାବି-ଛକି, ଚେକନିବ କୋବ—
ସକଳେ ପାହବାଇ ଦିଲେ ।

ଦେହି ଐ ! ସେଇଦେଖିଲେ ତେଣୁ ଆଜି ଶେଷବାବଲୈ ପଡ଼ୁରାବ ବୁଲି
ତେଣୁର ଧୂମିଆ ପୋଢାକଟି ପିଙ୍କି ଆହିଛେ । ଏତିଯାହେ ବୁଜିଲୋଁ, କିନ୍ତୁ
ପାଞ୍ଚର ବୁଜା-ଶେଷ୍ଟୀ ସକଳୋରେ ହାତତ ଏକୋ ଏକୋଥିନି କିତାପ ଲୈ
ଶେହବ ବେଞ୍ଚତ ବହି ଆଛେହି । ଆଗେୟେ ପଢାଶାଲିଲୈ ଆହି ଭାଲୁକୈ
ନିଶିକାବ କାବଣେ ତେଣୁଲୋକର ଯନ୍ତ ଦେହି ବେଜାବ ଲାଗିଛେ । ଏମେ-
ଦବେଇ ତେଣୁବିଳାକେ ତେଣୁବିଳାକର ମାଜତେ ହକୁବି ବଛବ କାମ କରା
ଅଧ୍ୟାପକର ଶଳାଗ ଲୈଛେ ଆକ ନିଜର ହେବୋରା ଦେଶର ପ୍ରତି ସମ୍ମାନ
ଦେଖୁରାଇଛେହି । ତେଣୁଲୋକର ଦେଶ ଗ'ଲ ! ଲଗେ ଲଗେ ମାତୃଭାଷା ଓ ଶାବ
ଲଗିଯାତ ପରିଛେ !

ଏହିବୋର ଭାବି ଧାକୋତେଇ ପଡ଼ା ଶ୍ରୁଦ୍ଧିବଲୈ ମୋର ନାମଟୋ ମତା
ତୁମିଲୋଁ । ଯଇ କବଲେ ଥିଯ ହଲୋଁ, କିନ୍ତୁ ମୋର ଯନ୍ତ ବେମେଜାଲି ଲାଗିଲ,
ଯଇ ଏକୋକେ କବ ନୋରାବି ଲାଜତ ତଳମୂର କବିଲୋଁ, ସେଇ ଦିନାଥନର ପାଠକ
କାବଣେ ଯଇ ସକଳୋଥିନି କୁବି ଦିବଲୈ ସାଜୁ ଆଛିଲୋଁ । ଏନେତେ
ଅଧ୍ୟାପକେ ମାତ ଲଗାଲେ “ଯଇ ତୋମାକ ଆଜି ଏକୋକେ ନକୁଁ । ତୁମି
ନିଜେଇ ଭାବି ଚୋରା, ତୋମାର ଯନ୍ତ କିମାନ ବେଜାବ ଲାଗିଛେ । ଶୁମ୍ଭ ଆଛେ,

সময় আছে বুলি আমি শিক্ষিক জগীয়াখিনি সদাই পিছদিনাথন শিকিয় বুলি পেলাই ধং। এতিয়া চোৱা আমি ক'ত পৰিলোঁহি। এই-টোবেই এই দেশৰ বৰ ডাঙৰ দোষ—সকলোখিনিকে কাইলৈ কৰিয় বুলি পেলাই ধয়। সো বাহিৰত ধকা মাঝুহবোৰে আমাক হাহিব আৰু কৰ “তোমালোক আনো ফ্রাঙ্গৰ মাঝুহ নহয়! ; ক'ভা, দেখোন নিজৰ মাতৃভাষাকে লিখিবও নাজানা, কৰও নাজানা।” যই কে অকল তোমাকেই দিছো এনে নহয়। আমাৰ সকলোৰে দোষ আছে। তোমাৰ পিতৃমাতৃৰে তোমাৰ শিক্ষাৰ কাৰণে সিমান হেঁপাহ বেদেধুৱায়। তোমালোকক খেতিৰ কামত লগাই বা কলঘৰৰ কামত শুমুৱাই কোনোমতে দৃশইচ। ঘৰলৈ অনাতহে তেঙ্গলোকৰ ধাউতি সৰহ। মোৰ গাতো ষে দোষ নাই এনে নহয়; পঢ়ুৱাৰ সলনি কত বাৰ মই তোমালোকক মোৰ ফুলনিত পাণী দিবলৈ লগাইছিলোঁ! কত বাৰ যই মাছ মাৰিবলৈ যাওঁতে পঢ়াশালি বক্ষ দিছিলোঁ! ”

এই দৰে তেঙ্গ ইটোৰ পিছত সিটো—কত কথা কৰলৈ ধৰিলৈ। তাৰ পিছত তেঙ্গ—ফ্ৰেঞ্চ ভাষা পৃথিবীৰ সকলো ভাষাতকৈ শৱলা আৰু মনমোহা। ইয়াক আমি চাৰিঙ্গফালে বেঢ়ি সারাটি ধকা উচিত। কাৰণ, কোনো এটা আইনৰ তত্তীয়া জ্ঞাতিয়ে যেতিয়ালৈকে নিজৰ মাতৃভাষাক বুকুৰে আকোৰালি ধৰি ধাকে, তেতিয়ালৈকে শক্তহে বল্লীশালৰ দুৰ্বাৰৰ সঁচাৰ-কাঠিটি তেঙ্গলোকৰ হাতৰপৰা নাপায়— এই কথাৰাৰ কেতিয়াও পাহৰা উচিত নহয়—ইত্যাহি বছতো সজ উপদেশ দিলৈ। তাৰ পিছত তেঙ্গ ব্যাকৰণ মেলি আমাক পঢ়াবলৈ

ধরিলে। কি আচরিত! আজি তেওঁ পচুৰা সকলোধিনি বিষয় স্মূলবৈক বুজিলোঁ! আগেয়ে কেতিয়াও যই ইমান মন দি শুনা নাছিলোঁ, আৰু তেৱেঁ। ইমান হেঁপাহেৰে কেতিয়াও পচুৰা নাছিল। আজি—তেওঁ যাৰ দিমা তেওঁ জৰা সকলোধিনি বুজাই আমাৰ অনন্ত যেন একেবাৰে স্মাই দি যাৰ খুজিছে!

তাৰ পিছত আখৰ লিখিবৰ পাল আহিল।

তেওঁ একো একোখনি সক কাকতত নতুনকৈ “আলছেছ আৰু লোৱেইম” এই কথা কেই আবাৰ লিখি আমাৰ লিখিবলৈ দিলে। আমি সেই কাকতবোৰ আমাৰ আগত প্ৰেসিলত আঙজাই লেখিবলৈ ধৰিলোঁ। বভাহত সেইবোৰ একো একোখনি নিছানৰ দৰে দেখিবলৈ ৰাইছিল। পঢ়াশালি একেবাৰে নিজম, মধোন কলমৰ খচ খচনিৰ বাহিৰে একো শৰ্কই কাণত নপৰিছিল। ছটা এটা ভোমোৰা ফুলনিৰপৰা উৰি ঘৰত সোমাইছিলহি, কিন্তু তালৈ কোনোৰে, আন কি আটাইতকৈ সক ল'বাটিয়েও যন কৰা নাছিল। ঘৰৰ ছালত কপৌৰে কুকলিয়াইছিল, আৰু যই যনে যনে ভাৰিছিলোঁ—“ইইতকো জাৰ্মাণ ভাষাত কুকলিয়াবলৈ শিকাৰ নে কি?”

যেতিয়াই যই লিখাৰপৰা মূৰ দাঙি চাওঁ, আমাৰ অধ্যাপকক চকীখনত একেধিৰে বহি এবাৰ ইফালে এবাৰ সিফালে—এনেকৈৱে পঢ়াশালিটোৰ চাৰিওফালে চোৱা দেখোঁ। আজি চলিশ বছৰ তেওঁ এই একে ঠাইতে একে দৰেই আছিল। বাহিৰত ফুলনিৰন। সমুখত পঢ়াশালিটো। পঢ়াশালিৰ গ্ৰাম্যক বস্তৱেই যেৰ তেওঁৰ আগেৰে সৈতে গোধোঁ। চলিশ বছৰ—সকলোৱেই যেন একে আহে,

ମଧ୍ୟେମ ଗଛବୋର ଡାଙ୍କର ହଳ ଆକ ପଢାଶାଲିର ଚକ୍ର-ମେଜବୋର ପୁରୁଣି
ହ'ଲ ଆକ ଏହି ସବମର ଠାଇଥନ, ଏହି ସବମର ସଞ୍ଚବୋର ଏବି ସାବଲୈ ଦେହି
ତେଣୁର ବୁକୁ ଭାଗି ଗୈଛେ ! ତେଣୁର ମନତ କି ଭୟ ଖେଳାଇଛେ—କୋନେ ବୁଝିବ !

କିନ୍ତୁ ମନବ ଭାବ ଲୁକାଇ ତେଣୁ ସକଳୋକେ ପଡ଼ା ଶୁଣିଲେ ଆକ ଯାବ
ସ'ତ ଯି ଭୁଲ ହେଛିଲ, ଶୁଦ୍ଧବାବଲୈ ଦିଲେ । ଲିଖାବ ପାହତ ଆଖବ ଜେଣ୍ଟନିର
ପାଲ ଆହିଲ । ସକ ସକ ଲ'ବାବୋରେ ଏଟା ଏଟାକେ ଆଖବ ଜେଣ୍ଟାଇ
ଚିଞ୍ଚିବି ଚିଞ୍ଚିବି ପଢ଼ିବଲୈ ଧରିଲେ । ଶେଷବ ବେଶବ ମେହି କୋଡ଼ା ବୁଢାଙ୍ଗୋ
ବିତଚକୁ ଲଗାଇ ଗଲଗଲୌୟା ମାତେବେ ଲ'ବାବ ଲଗତେ ଆଖବ ଜେଣ୍ଟାଇ
ପଢ଼ିବଲୈ ଲାଗି ଗ'ଲ । ତାବ' ଦୁଧାବେ ଚକୁବ ପାନୀ ବୈ ଗୈଛେ, ବେଜାବତେ
ଆତ ଧୋକା-ଧୋକି ହୈଛେ । 'ଆମି ସକଳୋରେଇ ହାହିବଲୈ ଚେଷ୍ଟା
କରିଛିଲେ' । କିନ୍ତୁ ହାହିବ ଠାଇତ ଆମାବ ଚକୁବ ପାନୀହେ ସବହକୈ
ବସଲୈ ଧରିଲେ ! ହାୟ ! ଆଜି ମୋର ଶେଷ ପାଠବ ଦିନ—ମୋର ମାନତ
ବାକକେ ସାଚ ବହରାଇ ତୈ ଗ'ଲ ।

ତେବେତେ ଦୁଃଖୀୟାବ ସଂଟା ପରିଲ ଆକ ଲଗେ ଲଗେ ଫ୍ରିଜ୍‌ଯାନ ମେନାବ
ବେଣୁ ବାଜନାବ ମୁବ ଆମାବ ଧିଡ଼ିକି ଦ୍ରବାବର କାସ ପାଲେହି । ଅଧ୍ୟାପକେ
ଚକୀଥନବପବା ଧିଯ ହୈ କଲେ “ମୋର ଚେନେହବ ଲ'ବାଇତ, ଯଇ—ଯଇ—”
ଆକ ତେଣୁର ମୁଖବ କଥା ମୋଲାଲ । ଚକୁ ଛଲଛଲୀଯା ହୈ ଗ'ଲ, ଆମାବ
ଫାଲେ ପିଣ୍ଡ ଦି ବୋର୍ଡତ ଲିଖି ଦିଲେ “ଫ୍ରାନ୍ସର ଜୟ ହ'କ ।” ତାବ ପିଛତ
ବେବତ ଆଉଜି ତଳ୍ମୁର କବି ହାତବେ ଆମାକ ବୁଜାଇ ଦିଲେ—
“କୁଳ ବନ୍ଦ ହ'ଲ । ତୋମାଲୋକ ମୋରାଗୈ—”

ଏହି ପଢାଶାଲିତ ଆଜି ମୋର ପାଠ ଶେଷ—ହାୟ ! ଚେନେହବ ମୋର
ମାତୃଭାଷା !

এটি সকলৰা

প্ৰাৰ্জন বতাহত কলা চুলি তাৰ মেলি মুকলি খিড়কিয়েছি তেওঁ
তালৈ চাই আছে। কাষতে জীৱনে টোপনিয়াই আছে। জানে ঘৰৰ
চূক্ত থচ্মচ্কৰি কিবা এটা কৰি ছুবিছে, এনেতে তেওঁ হঠাৎ জীৱনৰ
ফালে চাই কলে “হেৱা, চোৱাচোন সৌ দুৱাৰ মুখত থকা অকণমান
লৰাটি কেনে ধূনীয়া”! “মই দেখোন সদায় তাৰ লগতে থাকো, বুজিব
মোৰাবোঁ, ভাৰিবৰ মন নাই আক আৱশ্যক যেনো নেদেৰো” বলেৰে চকু
ছুটা মেলি ইয়াকে কৈ জীৱনে আকো টোপনিয়াবলৈ ধৰিলে। জানে
ঘৰৰ চূক্ত পৰা মাত লগালে “অ” লি মৰম, তাক তেনেকৈয়ে থাকিবলৈ
দিয়া বাঢ়িবলৈ নিদিবা, সি অকণমান সক লৰাটি হৈয়ে থাকক”।
“কিয়” বুলি তেওঁ তলৈল চাই দেখিলে যে লৰাটি সঁচাকৈয়ে মোহলগা,
দেখিলেই বুকুত স্থাই আপোন কৰি লৰৰ মন যায়। তাৰ ধূনীয়া
কলা কলা কেঁকোৰা চুলিবিলাক বতাহত নাচি নাচি তাৰ মুখৰ জেউতি
ছগনে চৰাইছে। জানৰ উত্তৰলৈ বাট নেচাই একেবাৰে দুৱাৰ মুখলৈ
গৈ তাক সাবটি ধৰিলে। সি মাথোন এটি মন হৰি নিয়া ধূনীয়া ইঁহি
মাৰি নিমিষতে তেওঁৰ অস্তৰ উজলাই তুলিলে। কুলৰ সুগাঞ্জিবে ঘৰতো
ভৰাই সমীৰে মৃছ পৰশেৰে তেওঁক জনালে “বলা আমি বাহিৰলৈ যাও”
নাচি নাচি কুঁহি পাত্তৰোৰে মাতিলে আহা, আহা আমি ধেমালী
কৰেঁগৈ, বসন্তয়ো শুবনী সন্তাবেৰে তেওঁক লগৰী হৰলৈ মাতিলে।
অকণমান লৰাটিয়ে তাৰ মনমোহা চাৰমেৰে তেওঁক কলে “আহা মোৰ

‘লগত ধোলী কৰাই’। তেওঁ স্বধিলে “কেনি ষাঠ” ? “হাবিয়ে
বননিয়ে” বুলি পি উত্তর দিলে, “কি কবিবলৈ” ? সমীরে ক’লে। “মোৰ
লগত নাচি নাচি গাত পুৱাৰ কিৰণ সানি কুলে কুলে উবিফুৰা নানা তৰহৰ
ধূনীয়া পখিলাবোৰ চাই কুবিবলৈ,” সক লৰাটোৰে মিচিকীয়া হাহিবে
তেওঁৰ ফালে চাই কলে “নহয় ব’লা” মোৰ লগত ব’লা”। তেওঁ ‘মৰমৰ’
লগত ওলাল—গাত মেউজীয়া বোল সানি হাবিয়ে বননীয়ে নাচি
কুবিবলৈ—পি চুলি জোকাৰি নাচি নাচি গৈ আছে, তেৰে। তাৰ লগতে
গৈছে। অগত সুক্ষৰ সোণালী কিৰণত—এওঁৰ অস্তৰ মৰমৰ মধুৰ
পৰশ্পত উজলি উঠিছে। “কি অকঁৰা” বুলি সমীৰে আপোন মনেৰে কৈ
বৈ গ’ল। “একোকে ঝুঁজে একোকে নেজানে” বুলি শালিকা কেই
জনীয়েও গচৰ পাতৰ আগত চেকচেকাৰলৈ ধৰিলে। চকু ঢটা মেলি
হাত দুখন মোহাৰি মোহাৰি জীৱনে কলে “মই আগেৱে কৈছিলোঁ
দেখোন”। জ্ঞানে কিন্তু একোকে নেমাতিলে কাৰণ তেওঁ তাৰ
নাছিলেই।

“মই গোটেই জীৱনটো কি মুৰ্খৰ দৰে কঢ়ালোঁ” বুলি এটি জীৱল
হৃষুনিয়াহ কাঢ়ি তেওঁ মাত লগালে। মই তোমাক মেইটো আগেয়ে ক’ব
পাৰিলোঁ হেতেন” বুলি জীৱনে সমিধান দিলে। “চাঁও খিড়কিখন
জপাই দিয়া, চেচা বতাহ যাৰিছে—এভিয়া আৰ কালিহে—বস্তু
কেতিয়াবাই গ’ল। তোমাৰ গাৰো তেজ কমি আহিছে। আগেয়ে

କଥା କରିତା

ସେନେ ଆଛିଲା ଏତିଆ ଆକ୍ତ ତେଣେ ନାହିଁ” । କଥା କେଇଥାର ଜୀରନେ ସବ ନିକକଣ ଭାବେଇ କ’ଲେ । ତେଣୁ ଉଠି ଗିଏ ଓଳୋମାଇ ଧୋରା ଆଚୀଖନ ଚାଇ କବିଲେ ଧରିଲେ “ଇମାନ ଦିମର ମୂର୍ତ୍ତ ଯହି କି ପାଲେଁ । ? ମୁଖତ ବସନ୍ତ ଚାପ, ଚକୁତ ଚକୁଲୋ, ଅନ୍ତରତ ଆଘାତ—ସମୟର ଲଗେ ଲଗେ ଦାଗବୋର କ’ଲା ପରି ଗୈଛେ । ଜୀରନେ ଟୋପନିଯାଇ ଟୋପନିଯାଇ ମାତ ଲଗାଲେ “ଏଯେ ପରିଗତି” । ତେଣୁ ଶୁଦ୍ଧିଲେ “କିହବ” ? “ଶୂନ୍ୟ ସମୋନର ପାଇଁ ଘୁରି ଫୁରା ବାର୍ଥତାର ଆକ୍ରମିତାର” ? “ଦୋଷ କାବ” ? ବୁଲି କ’ବବାର ପରା ଜ୍ଞାନେ ହଠାତେ ଆହି ଶୁଦ୍ଧିଲେହି “ଯହି ଆଗେୟେ ସାରଥାନ କରା ନାହିଁଲେଁ । ନେ ? ତାକ ବାଢ଼ିଲେ ନିଦି ଡାଙ୍କର ନକବି ଅକଗମାନ ସକ୍ତ ଲବାଟି କବି ଥବିଲେ କୈଛିଲେଁ । ଅହୟ” ? “ଇମାନ ମୂରମ ଲଗା ଧୂନୀଆ ଲବାଟି । ଭାବିଛିଲୋ ଡାଙ୍କର ହଲେ ଆକ୍ରମିତ ମୋହଳଗା ହବ ! ସମୟର ଲଗେ ଲଗେ ଡାଙ୍କର ହୈ, ମୋର ସକଳୋ ଧିନିଲେ ମୋକ ଏବି କେନିବା ଶୁଚି ଗଲ ! ମୋର ଏତିଆ ଏକୋରେଇ ନାହିଁ” ! ଜୀରନେ ସାବ ପାଇ କ’ଲେ “ବେଚ କବିଲେ ; ଚୋର୍ବାଚୋନ ମୋର ସମୟଧିନି ତୁମି କେନେକେ ଅନାହକତେ ନଷ୍ଟ କବିଲା” । ଏହି ବୁଲି ଆକେ ଚକ୍ର ମୁଦିଲେ । ଜ୍ଞାନେ କ’ଲେ “ଧିବିକି ଥନର ଫାଲେ ଚୋର୍ବାଚୋନ” । ତେଣୁ ଚାଇ ଦେଖିଲେ ମେହି ଧୂନୀଆ ସକ୍ତ ଲବାଟି ଆକେ ଆନ ଏଜନର ଲଗେ ଲଗେ ଗୈଛେ” । ତେଣୁକ ଡିଜିତ ଏଧାବି ଶବ୍ଦର ଶେରାଲୀର ମାଳା, ବୁକୁତ ଏପାହି ଧୂନୀଆ ଗୋଲାପ ଫୁଲ, ମାଜେ ମାଜେ ତେଣୁ ଚେନେହର ଚକୁରେ ତାଇଲ ଚାଇ କେତିଆବା ଗାଲେ ମୁବେ ହାତ ଫୁରାଇଛେ । ସିଓ ତେଣୁର ଲଗେ ଲଗେ ଇହି ଇହି ନାଚି ନାଚି ଗୈ ଆଛେ । ଜ୍ଞାନେ କ’ଲେ “ତେବେହି ଟିକ କବିଛେ । ତେଣୁ ଯବମକ ଅନାଦର କବା ନାହିଁ କିନ୍ତୁ ଗୋଟେଇ ଜୀରନ ତେଣୁ ତାକ ନିଜର ଠାଇତେ ଥବ । ସି ମନ୍ଦାୟ ତେଣୁର ଉଚବତ ମେହି ଅକନ୍ଧାନ ଧୂନୀଆ ଲବାଟି ହୈଯେଇ ଥାକିବ—ମାଜେ ମାଜେ-

କଥା କହିତା:

ତେଣୁ ତାକ ଆଦର କରିବ, କେତିଆବା ତାବେ ମୈତେ ଧେମାଳୀଓ କରିବ, ଲଗତ କୁବାବଲୈକେ। ଲୈ ଯାବ କିନ୍ତୁ କେତିଆଓ ତାକ ବାଢ଼ି ଡାଙ୍କର ହସଲେ ନିଦିରେ” । ତେଣୁ ହୟୁନୀଙ୍କା କାହିଁ କଲେ “ହାୟ, ମହି ଆଗେଯେ ସଦି ଜାନିଲୋଛେତେନ” ! “ମହି ତୋମାକ ଦେଖୋନ ଆଗେଯେ କୈଛିଲୋଁ” ବୁଲି ଲଗେ ଲଗେଇଁଜୀରନେ ମାଙ୍କ ଲଗାଲେ,—କିନ୍ତୁ ଜାନ ଜାନୀ ବୁଲିଯେଇ ଏବେ । ନକୈ ଦିବରେ ଥାବିଲ !

আচরিত দেশ

নিজ নিজ কামৰ পিছত জীৱনৰ সংক্ষিয়া পৰত জয়-পৰাজয়—ছয়ো
পৃথিবীৰপৰা আতিৰি গৈ সাত সাগৰ তেৰ বৈৰে সিপাবে দূৰ দূৰণ্ত ধকা
কোনোৰা এখন দেশ পালেইগ । জয়ৰ মুখ সফলতাৰ আনন্দৰ গৌৰৱেৰে
পৰিপূৰ্ণ, চকুত অপকণ শুল্কৰ জ্যোতি আৰু ডিঙিত অপৰাজিতাৰ জয়-
মালাধাৰি মাজে মাজে একো একোটি মিচিকীয়া হাঁহি মাৰি আছে—
ষেন নিজে কৰা কামৰ ঘোল বৃজি নিজকে এই সকলোখিলি সম্মানৰ
উপযোগী বুলি ভাবিছে ।

পৰাজয়ে মুখ আমোলাই ব্যৰ্থতাৰ ব্যথা বুকুত লৈ বেজাৰত তলমুৰ
কৰি ধিয় হৈ আছে । তেওঁৰ শেঁতা চকুত এটা শৃঙ্খ উদাস দৃষ্টি ।
মালা দূৰত থাওক, খোপাত ফুল এপাহিঞ্চ নাই । কিন্তু তেওঁ সদাৰু
এনে নাছিল । এসময়ত, জীৱনৰ প্ৰথম পুৱাত তেওঁৰো মুখত আনন্দৰ
হাঁহি জিলিকিছিল, আশাৰে বুকু বাক্ষি ঘনত অদয় উৎসাহ লৈ বং
মনেৰে বাট বুলিছিল । কিন্তু বছত দিন হ'ল, সেই আশা আৰু উৎসাহ
কেনিবাদি আতিৰিল, মুখৰ হাঁহিটি লুকাল, চকুৰ জ্যোতি কমিল—
শেহত আহি এই দেশ পালেহি ।

এই দেশৰ বজাৰ লগত দেখা কৰিব বুলি ছয়ো একে লগে বাজ-
কাৰেঙৰ সমুখৰ ফুলনিতে ধিয় দি আছে । অলপ পৰৰ পিছত এজন
পকা-চূলীয়া বৃত্তা কাষলৈ আহি তেওঁলোকৰ নাম স্মধিলেহি ।

মিচিকীয়া হাঁহি মাৰি নিজৰ মূৰৰ মালাধাৰিলৈ আঙুলিয়াই জয়ে

ଅଲପ ଆଗ ବାଟି ଗୈ ନିଜକ ଜୟ ବୁଲି ପରିଚୟ ଦିଲେ । ବୁଢା ଜନେ ମୁବ୍ରଜୋକାବି କଲେ, “ବବା ମୋର ଆହି, ବବ ଆଶା କବି ବେଛିକେ ଆଗ ନାବାଟିବା । ଏହିଥିନ ଆଚବିତ ଦେଶ, ଇଯାବ ସଟମାବିଲାକେଇ ବିପରୀତ । ଯାକ ତୋମାଲୋକେ ପୃଥିବୀତ ଜୟ ବୁଲି, ମଫଳତାବ ଆନନ୍ଦତ ମତଲୀଯା ହୈ ନାଚି ଫୁବା, ଆମି ତାକ ଇଯାତ ପରାଜୟ ବୋଲେଁ । ଯାକ ତୋମାଲୋକେ ପରାଜୟ ବୁଲି, ବ୍ୟର୍ଥତାବ ଲାଜ ଆକ ବେଜାବିତ କାହବପରା ଦୂର କବିବିଲେ ଚେଷ୍ଟା କରି, ତାକ ଆମି ଇଯାତ ଜୟ ବୁଲି ଆନନ୍ଦେବେ ଆକୋରାଲି ଧରେଁ । ତୋମାର ସମ୍ମତ ଫାଲେ ଚୋର୍ବୀ, ମୌ ଦୁର୍ଜନ ମାନୁହ ଥିଯି ହୈ ଆଛେ । ତାବେ ଏଜନ ପୃଥିବୀତ ଭାଲ ବୁଲି ଜନାଜାତ ଆଛିଲ ଆକ ଇଜନକ ମକଳୋରେ ବେଯା ବୁଲି-ଛିନ, କିନ୍ତୁ ଇଯାତ ଠିକ ତାବ ବିପରୀତ ହ'ଲ ; ବେଯା ଜନଙ୍କ ଆମି ଭାଲ ବୁଲି ଧରିଲୋଁ, ଆକ ଭାଲ ଜନକ ବେଯା ବୁଲି ଧରିଲୋଁ । ଏହିବିଲାକ ଦେଖି ତୋମାର ଚାଁଗେ ବବ ଆଚବିତ ଲାଗିଛେ—ଇହାତ ଏନେକୁବା ସଟନୀ ପ୍ରାୟେଇ ହୟ ; କାବଣ ଇଯାବ ନାମ ଆଚବିତ ଦେଶ । ଆକ ମୌ ଯେ ମାନୁହଙ୍ଗନ ଦେଖିଛା, ତେଣୁକ ତୋମାଲୋକେ ପୃଥିବୀତ ଆଶାଶ୍ଵଧୀଯା ତାରେ ଦେଶର ଆକ ଦହବ ଉପକାବ କବା ବୁଲ ଭାବିଛିଲା, କିନ୍ତୁ ଆମି ଇଯାତ ତାବ ବିପରୀତ-ଟୋହେ ଭାବେଁ ! ଆକ ମୌଜନ ମାନୁହର କାମ ବା ତେଣୁବ କଥା ବା ଲିଖା,—ତୋମାଲୋକେ ତାକ ଏକେବାବେ ବେଯା ଆକ କୋନୋ କାମର ନହୟ ବୁଲି ତେଣୁକ ଘଣାଇଛିଲା ; ଇହାତ କିନ୍ତୁ ତେଣୁକେହେ ଆଟାଇତକେ ଓଥ ଆସନ ଦିଛେଁ । ଆକ ଚୋର୍ବୀ, ମୌ ଧୂନୀଯା ମକ ଫୁଲବୋବ କେନେ ଗୋକ୍ରାଇଛେ, ଆକ ଆମି-କ୍ରିମାନ ସଙ୍ଗେରେ ତାକ କାବନ ବାଖିଛୋଁ । ପୃଥିବୀତ ମେହି ଫୁଲବୋବ ଆଲିଯେ ପଦ୍ମଲିଯେ ଫୁଲି ଉପଚି ପରି ଗୋକ୍ରାଇ ଥାକେ ; ତାକ ସତ୍ତ କବା ଦୂରତ ଥାଓକ, ତୋମାଲୋକେ ତାବ

কথা করিত।

কাষ্টলৈকে মোহোরা। সেই দেখিহে কৈছে, এইখন আচরিত দেশ
আৰু ইয়াৰ কামবিলাকে। আচরিত।”

তাৰ পিছত তেওঁ বেজাৰত তলমূৰ কৰি থকা পৰাজয়ৰ ফালে চাই
মাত লগালে, “তোমাৰ নাম কি, মোৰ আই?” পৰাজয়ে কোনোমতে
তেওঁৰ পৰিচয় দি একেবাৰে নিমাত হৈ থাকিল। বুঢ়াজনে
তেতিয়া তেওঁৰ মূৰত হাত ফুৰাই কলে,—“তুমিয়েই জয়, মোৰ আই—
তুমিয়েই জয়—তোমাতেই জয়ৰ বীজ লুকাই আছে। কিয় বেজাৰ
কৰিছো? ব'লা, আমাৰ বজাৰ কাষ্টলৈ লৈ থাওঁ।”

পৰাজয়ে তেতিয়া নিজৰ নতুন নাম শুনি আচরিত হৈ এবাৰ উপৰ্যুলৈ
মূৰ তুলি চাই এটি মিচিকীয়া হাঁহি মাৰিলে—লগে লগে তেওঁৰ হেৰোৱা
সৌন্দৰ্য উভতি আহিল, তেওঁৰ বুকু আকো আশাৰে ভৰি উঠিল।
আশাৰ লগে লগে তেওঁৰ আগৰ শক্তি সামৰ্থ্যই দৃনাই দেখা দিলে—
তেওঁৰ মন উৎসাহেৰে পৰিপূৰ্ণ হ'ল; চকুৰ জেউতি আকো চৰি উঠিল।

তেওঁ তেতিয়া বুঢ়া জনক বেজাৰেৰে সুধিলে, “সো তেওঁৰ অৱস্থা
কি হৰ? তেওঁ বাহিৰতে থাকিব নে কি?” বুঢ়াজনে তেওঁৰ কাণে
কাণে কলে—“তেওঁ আনন্দত উত্তোলন হৈছিল, অলপ ব'ক, বুজক আৰু
শিকক—সোৱা, তেওঁ অলপ অলপ শিকিছেই—।”

এইদৰে তেওঁ নতুন নামেৰে বজাৰ বাষ পালে গৈ। বজাই
তেওঁৰ ফালে চাই এটি মধুৰ হাঁহি মাৰি মৰমেৰে মাত লগালে “আহা,
মোৰ আই, পৰাজয়তেই, আমাৰ জয়। পৃথিবীত তোমাৰ আৱশ্যক
হৈছে, এবাৰ আবো পৃথিবীলৈ যোৱঁ।। তুমি এতিয়া তোমাৰ
নতুন নাম আনিলা, কাজে কাজেই আনৰ কথালৈ কাণ নিদিবা।

কথা করিতা

যোৱঁ।, পৃথিবীলৈ ঘোৱঁ।গে—নিজ মনেৰে নিষ্ঠাৰ বাটেদি কাম কৰি গৈ
থাকিবা। তোমাৰ লগত এইবাৰ এই অঙ্গুৰস্ত আশাৰ ডৰালটিও
দিলেঁ।, লৈ ঘোৱা।”

তেওঁ পৃথিবীলৈ উভতি আহিল। সেই অঙ্গুৰস্ত আশাৰ ডৰালটি লৈ
মতুন উৎসাহেৰে জনাই কাম কৰিবলৈ ধৰিলে—বজাৰ সেই মধুৰ আঢ়াস-
বাণী আৰু মৰমৰ ইাছিটিয়ে তেওঁৰ জীৱনৰ বাট পোহৰাই গৈছে—
নিজৰ মতুন নামৰ মধুৰ ধৰনিটি এতিয়াও কণ্ঠত পৰি আছে।

ବାଟକରା

ନିଚେଇ ପୁରାତେ ବାଟକରା ବାଟେଦି ସାବଲେ ଓଳାଳ । କତ ହଥ ଶୁଖର
ସ୍ମୃତି ବୁଝୁତ ଲୈ ସମ୍ମତ ଦୀଘଳ ବାଟ ପରି ଆଛେ । ଦ'ଲଟୋକ ବାଞ୍ଛହାତେଦି
ଏବି ଧୈ ଗାରଂ ଭିତରେଦି ଗୈ, ନାମଘରର ଦୀତିଯେଦି ଓଳାଇ ଆକୋ
ପଥାରର ମାଜେଦି ଗୈ ଏହି ବାଟ ଯେ କତ ଦୂରତ ଶେଷ ହେଛେ ଗୈ, କୋମେ
ଜାନେ ! ବାଟକରାଇ ଏହି ବାଟେଦିରେଇ ବାଟ ଲଲେ ।...ତେତିଯାଓ ଭାଲଟିକ
ପୋହର ଓଳୋରା ନାଇ । ଏଥୁଜି ଦୁଖୁଜିକେ ବାଟକରାଇ ଆପୋନମନେ ବାଟେଦି
ଆଗ ବାଢ଼ିବଲେ ଧରିଲେ । ଲାହେ ଲାହେ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ପୋଂବ ହଙ୍ଲ । ଗର୍ବ
ପାତର ଆଗତ ପୁରାବ ବେଲିର ପୋହର ଜିକମିକାବ ଲାଗିଛେ । ଧୀରେ ଧୀରେ
ପୁରାବ ବତାହ ବବଲେ ଧରିଛେ । ଗୋଟେଇ ବାତିବ କ୍ଳାନ୍ତି ଅବସାଦ ଦୂର
କବି ଜଗତ ନତୁନ ପୁରାତ ସଜୀର ହେ ଉଠିଛେ । ବାଟକରାଇ ଗୈ ଗୈ
ଏଥିନି ଜୁବିର ପାବ ପାଲେ ଗୈ । ଜୁବିର ପାବତେ ଏଟି ଅକଣମାନ ଧୂମୀଯା
ଲ'ବାଇ କିଛୁମାନ ଫୁଲପାତ ଲୈ ଧେମାଲି କବି ଥକା ଦେଖା ପାଲେ । ସି
ତାର ଥୁରୁକୁ-ଥାନାକ୍ ଯାତରେ ବାଟକରାକ ତାର ଧେମାଲିତ ଯୋଗ ଦିବଲୈ
ମାତିଲେ । ବାଟକରାଇଯୋ ଖଣ୍ଡେକଲେ ନିଜକ ପାହବି ମନ ପ୍ରାଣ ଢାଲି ଦି
ତାର ଲଗତ ଉମଲିବଲେ ଧରିଲେ । ଲାହେ ଲାହେ ବେଲିର ପୋହର ଅଳପ
ଚବା ହଙ୍ଲ । ଧେମାଲି କବି ଥାକୋତେଇ ବାଟକରାଇ ହଠାତ ଦେଖିଲେ ସେ
ତେଣୁବ କାସତ ସେଇ ସକ ଲ'ବାଟି ନାଇ । ତେଣୁ ତାକ ଚାରିଓଫାଲେ
ବିଚାରିବଲେ ଧରିଲେ କିନ୍ତୁ ଫ'ତୋ ତାର ଅକଣୋ ଚିନ ଚାବ ନାପାଲେ ।
ତେଣୁବ ବବ ବେଜାବ ଲାଗିଲ । ଆକ ବେଜାବ ମନେବେ ବାଟେଦି ଆଗ ବାଢ଼ିବଲେ
ଧରିଲେ ।

বেলিৰ তেজ লাহে লাহে চৰি আহিছে। অলপ পৰি গৈঘোষ্য
বাটকৱাই ছটামান গৰখীয়া ল'বাক দেখা পালো। সিঁহতে পথাৰত
গক মেলি দি বিলৰপৰা ভেঁটফুল তুলি মালা গাধি ডিঙ্গি পিঙ্কি লৈ,
গছৰ তলত ধানৰ নৰাৰ পেঁপা বজাই ধেমালি কৰি আছে। সিঁহতে
বাটকৱাক দেখি হাত চাপৰি মাৰি তেঙ্ক সিঁহতৰ লগলৈ মাতিলৈ।
আপোন-পাহৰা বাটকৱাই ততালিকে সিঁহতৰ লগত বহি সিঁহতৰে
এজন হৈ পৰিল। এনেদেৰে বংধেমালি কৰি থাকোতেই হৃপৰ হ'ল।
এনেতে বাটকৱাই দেখিলৈ যে তেওঁৰ লগৰ সেই ল'বাবোৰ
তাত নাই। মাঝো তেওঁ অঁকলে গছৰ তলত বহি আছে।...
সিঁহত কেনি গ'ল বা ক'লৈ গ'ল তেওঁ তাৰ একো গমকে
নাপালৈ।

তেওঁ লাহে লাহে তাৰ পৰা উঠি দুনাই আগ বাঢ়িবলৈ ধৰিলৈ।
অলপ দূৰ গৈঘোষ্য বাটক এজন বেচ সুন্দৰ সুস্থ সৱল ডেকা হালোৱাৰ
লগত দেখা হ'ল। তেওঁ পথাৰৰপৰা কাম কৰি ঘৰলৈ উভতিছে।
তেওঁৰ লগত কথা পাতি পাতি আহি ধাকোতে হঠাতে তেৰে। চৰুৰ
আগৰপৰা কেনিবা আতবি গ'ল।... বাটকৱাই আকে বেজাৰ
মনেৰে বাট বুলিবলৈ ধৰিলৈ। অলপ দূৰ গৈঘোষ্য কেনিবাদি বংধেমালি
আৰু হাহিৰ খিলখিলনি আহি তেওঁৰ কাণত পৰিল। তেওঁ দেখিলৈ
যে সেই বাটেদি এটি তকল আৰু এগৰাকী তকলী বং মনেৰে বাট
বুলিবলৈ লাগিছে। বাটকৱাইয়ো তেওঁজ্ঞোকৰ লগতে বংধেমালি
কৰি আগ বাঢ়িবলৈ ধৰিলৈ। লাহে লাহে হৃপৰ পাৰ হৈ গ'ল।
আবেলিৰ কাষ চাপো চাপো হ'লহি। তেওঁৰ সমুখত আৰু

কথা করিতা

সেই তরুণ তরুণী নাই। ..তাৰ ঠাইত অসম পৰ গৈয়ে দেখিলে যে এটি পৰিয়াল সেই বাটেদি আগ বাঢ়িবলৈ ধৰিছে। গিৰিহিতজন আদহীয়া—লগত তেওঁৰ পৰিয়াল আৰু ল'বা ছোৱালী তিনট। তেওঁ-বিলাকে বেচ গহীনভাৱে লাহে লাহে বাটেদি খোজ কাঢ়ি গৈ আছে। বাটকৰাইয়ো তেওঁলোকৰ লগতে খোজ ললে। যাওঁত যাওঁত হঠাতে সেই পৰিয়ালৰ সৰু ল'বাটি বাটে দাঁতিত পৰিল আৰু অসম পৰ ছটফটায়ে মুখৰ মাত নাইকিয়া হ'ল। তেওঁবিলাকে অসম পৰ তাতে বৈ ল'বাটিৰ ফালে চাবলৈ ধৰিলে কিন্তু বেচি সময় তাত বৰ নে রাখিলে। বাটকৰাব লগতে দুনাই খোজ ললে।...

লাহে লাহে আবেলি হ'ল। বেলিৰ তেজ কমি আহিল। অসম পৰ গৈঘেই আলিৰ কেকুৰিটো পাৰ হওঁত মৌ হওঁতেই বিৰিণি-জোপাৰ কাষতে ল'বাছোৱালী ছুটিৰ মাকো হঠাতে অচেতন হ'ল—আৰু মুঠিল। গিৰিহিত আৰু ল'বাছোৱালী ছুটিয়ে তাতে বৈ বৰ বেছিকৈ বেজাৰ কৰিবলৈ ধৰিলে। কিন্তু সৰহ পৰ বৰ মোৱাৰিলে। বাটে তেওঁলোকক মাতিছে—আকো আগুৱাৰলৈ ধৰিলে। আবেলি পাৰ হৈ গ'ল, এনেতে তেওঁলাকো বাটকৰাব চকুৰপৰা। অঁতৰিল—বেজাৰ মনেৰে বাটকৰাই অকলে অকলে এই দীঘল নিজান বাটেদি আগ বাঢ়িবলৈ—দূৰ দূৰণিৰ এটি মধুৰ সুৰে বতাহত উটি আহি লাহে লাহে যেন তেওঁক আৰু কাষলৈ টাবিলে।

বেলি মাৰ গ'ল। সন্ধিয়া লাগো লাগো হৈছে। বাটকৰাই উভতি চাই দেখে যে তেওঁৰ পাছ ফালে তেওঁ অহা বাটটো লাহে লাহে

আঙ্কাবে ঢাকি আনিলে ।১০০সমুখত এতিয়াও পোহৰৰ জিলিঙ্গনি
আছে।—বাটকৰাই গৈ গৈ শেহত এখন নৈব পাৰ পালে গৈ। সন্ধিয়া
লাগি পাৰ হ'ল। নৈব পাৰত কেবাঙ্গোপাৰ ডাঙৰ আহত গচ আছে।
তাৰে এজোপাৰ শুৰিত বহি এটা বুঢ়া মাঝুহে নৈব পিপাৰলৈ একে
থিৰে চাই থকা বাটকৰাই দেখা পালে। তেওঁ যে কি ভাবিছে বা
কি চাইছে বাটকৰাই বুজিব মোৰাবিলে। বাটকৰাইয়ো ওৰে দিনটো
বাট কুৰি বাই ভাগৰ লগাত আন এজোপা আহত গচৰ তলতে বহিলহি।
তেওঁ ইমান ক্লান্ত হৈ পৰিচল যে তেওঁ মনে মনে ভাবিলে—
তেওঁৰ আক উঠিবলৈ শকতি মাই।...অঙ্কাৰ মামি আহিল। অহা
বাটটো আক চকুৰে নমনা হ'লহি। তেওঁ নৈব ফালে একেথিৰে
চাই আপোন মনেৰে কিবা কিবি ভাবিবলৈ ধৰিলে। দূৰ দূৰণিৰ
মেই স্মৰটি যেন আক কাষ চাপি আহিল।

ৰাতি হোৱা দেখি নাওবোৰ কাষলৈ চপাই বাক্সি ধৈ নাৰুৰীয়া-
বিলাকে খোৰা-লোৱা দিহা-পোহা কৰিছে। দূৰৰ নাওবোৰে লাহে
লাহে আহি নৈব পাৰত চাপিল। বাটকৰাই দেখিলে—এখন নতুন নাৰে
আন এখন পুৰণি ভগা নাৱক লগতে টানি আনি নৈব পাৰত তুলি
ধৈ গ'ল।...মেই নাওখনিৰ বোধ কৰোঁ, কাম শেষ হ'ল। নতুন
খনিয়ে তাক তাতে এৰি অলপ দূৰ গৈ কাষত লাগিল। পুৱা হলেই
এই নাওবোৰ দুমাই নিজৰ কাষত লাগি যাব। কিঞ্চি মেই ভগা
নাওখনি হয়তো তাতেই পৰি থাকিব। দুৰ্বোধ কৰোঁ জগতৰ কোনো
কামতেই ই নালাগিব। বাটকৰাই বহি বহি ভাবিবলৈ ধৰিলে।
দিন গ'ল, ৰাতি আহিল। আকেৰি ৰাতি পুৱাৰ—নতুন দিন আহিব।

কথা করিত।

নতুন উচ্ছাহেবে নতুন পুরাত সকলোৱে আকে জগতৰ কামত লাগিযাব। এই দৰে দিনৰ পিছত দিন আৰু ৰাতিৰ পিছত ৰাতি আহি জগত চলি ধাকিব। একে সক্ষ্যাতেই বা একে পুৱাতেই জগত শেষ হৈ নাথায়—অকণোদয় জীৱনৰ এটি শুকতৰা মাধোন।

“সীমায়ো দিয়েছি ধৰা”

কি নো অমাতবে মাতে হৰিনাম কি নো অমাতবে মাত ।

কাঠৰ টোকাৰীয়ে লয় হৰিনাম মনিচে নাপাই তাক ।

অহকালি দুপৰীয়া খাইলৈ উঠি দৰৰ পিবালিত দীঘল চকীখন পাৰি
অকলে অকলে জুৰণি গৈছে । বাহিৰত বৰ গৰম । মাজে মাজে
একো একো বৰ বতাহ বৈ আছে—সিও চেচা নহয় । বাটত মাঝুহ-
ছহুহ এটিও দেখিবলৈ নাই । গৰ ছাগলী ইত্যাদি পোহমীয়া জন্মবোৰেও
গচৰ হঁাৰ তলত জুম পাতি আছেছি, আৰু চৰাইবোৰেও নিজকে গচৰ
পাতৰ আৰত লুকাই ধৈছে—মাণেন নিজৰ মাতৰপৰাহে সিঁত তাত
ধকাটো বুজিব পাৰি । চাৰিও ফালে নিমাত নিমাল—মোৰো চকুত
অলপ চিলমিলকৈ টোপনি আহিব থুজিছে, এমেতে ওপৰৰ গীতটো শুনি
চক্ষ খাই চকু মেলি দেখোঁ যে টোকাৰীখন লৈ সেই বৰাগীটোৱে মোৰ
চোতালতে ধিৱ হ'ল'হি । আচৰিত কথা—এই গৰমত পশু পক্ষী এটিও
বাহিৰ ওলোৱা নাই, অথচ বৰাগীটোৱেহে এই ভৰ দুপৰীয়া ব'দ কাঙি
কৰি গীত গাই গাই মাঝুহৰ চোতালে চোতালে ফুবিছেছি । তাক
ব'দৰপৰা মাতি আনি হাতৰ ঠাবেৰে পিবালিত বহিবলৈ কলোঁ—কাৰণ,
সি ধুম কলা—কাণৰ ওচৰলৈ মুখ নি কথা কলেহে শুনে । যই ইয়াক
চাৰি আলিৰ মূৰৰ আহিঁত জোপাৰ তলত টোকাৰীখন লৈ গুণগুণাই বহি
ধকা দেখোঁ । সি মোৰ কাষত আহি বহিলহি, কিন্তু তাৰ গীত এতিয়াও
মাৰ ঘোৱা নাই । যই মনে মনে ভাৰিলোঁ যে এই মাঝুহটোৱে কাণেৰে

কথা করিতা

একোকে হৃষ্ণনে, অথচ সি নো নিজেই গোৱা গান শনে নে ? হৃষ্ণমিলে
সি নো এনেই গাই হুবে কিম ? ক'তা ? মোৰ কাষতো বহি তাৰ গীত
শেষ হোৱা নাই—

অলপ পৰৰ পিছতে তাৰ গীত শেষ হ'ল। তেভিয়া সি তাৰ গায়ো-
ছাৰ আগেৰে কপালৰ ঘায় মছি মোৰ ফালে চাই মূৰ দোৰাই ইাহিলে।
মই তাক আক মোৰ কাষলৈ আহিবলৈ কলত সি মোৰ কাষ পালেহি।
মই তাৰ কাৰণ ওপৰলৈ মুখ নি স্থধিলোঁ। “এই দুপৰীয়া, গৰমতো তুমি
মাগিবলৈ আহিছানে ?” সি মোৰ কথা শুনি মাঝোন মিচিকীয়াই
ইাহি ওপৰলৈ চাই হাত-যোৰ কৰি কপালখন দেখুৱালে, আক একোকে
নকলে। মই আকে এবাৰ স্থধিলোঁ। “তুমি যে গান গাই হুৰা, তুমি
জানো নিজে তোমাৰ গান শুনিবলৈ পোৱা ? মিছাকৈয়ে চিঞ্চিৰি
হুৰা—ইয়াত নো তোমাৰ কি লাভ ?”

এই বাৰ বৰাণীৰ চকুযোৰ আনন্দত উজলি উঠিল আক ইাহি মাৰি
কলে “দেউতা, লাভ-লোকচান বিচাৰি জীৱনত কোনো দিন কাম
কৰিবলৈ নিশ্চিকলোঁ, আক আগলৈ যে শিকিম, তাৰো কোনো আশা
নাই। মনৰ এধাৰি সৌত—যিকালেই চাপৰ, সেইফালেই বৈ যায়—
কোনো হানি-বিধিনিৰ লেখ মেলেথে। হাবিৰ মাজত কুলপাহি অকলে
ফুলে, হয়তো বতাহৰ লগত খন্তেক ওঘলে, তাৰ পিছত আপোনা আপুনি
সৰি যায়। ইয়াত নো কুলৰ কি স্থথ—জগতৰ বহীত কিবা জানো
লাভ লোকচানৰ দাগ পৰিল ? ওপৰত ডারৰ হয়, ধূমুহা মাৰে, বৰষুণ
পৰে, তাৰ পিছত পানৰ লগত মিহলি হৈ যায়—পূৰণি পাত সৰি
নতুন কুহিপাত হ'ল, তাৰ আৰত চৰায়ে কুকলিয়ালে, জাৰকালি আহিল,

সেই পাত পুরণি হৈ সবি-নতুনক ঠাই দিলে, পুরণি জগত নতুন হৈ
চলিবলৈ ধৰিলে—হৰণ-ভগৱ ফালে মনো মিদিলে।...মন গ'ল, গীত
গাইছোঁ। হব পাৰে, মই মোৰ নিজৰ গীত শুশ্রনিব পাৰেঁ, কিন্তু এই
গানৰ ঢো উঠি ওপৰত যি অনন্ত তৰঙ্গৰ স্থষ্টি কৰে, হয়তো তাৰ
মই শুনিবলৈ পাঁও আৰু অন্তৰেৰে অনুভৱ কৰেঁ। আপোনালোকৰ
মতৰে যিটো শুনা বোলে, সেই দৰে মই শুশ্রনিব পাৰেঁ, কিন্তু
তাতকৈ বেচি বকমে শুনো, যিটো আপোনালোকে শুনিব নোৱাৰে।
কাৰণ, আপোনালোকৰ কাণ আছে, আৰু কোনোবাই গান গালে
আপোনালোকে তেওঁৰ মুখৰ কথাধিলাককে শুনে, আৰু তাতেই
সম্পৃষ্টি—তাৰ সিপাৰে যাৰ ঘোৱাৰেঁ। ফুলপাহি ফুলা দেখি মনত ভাল
লাগিল, ৰং পালে, আৰু সিমানতেই শেষ, তাৰ সিফালে যাৰ নোৱাৰে।
আপোনালোকে তাকে লৈ “দেখিলোঁ” “শুনিলোঁ” বুলি সম্পৃষ্ট হয়। কিন্তু
দেউতা, এজন কণা বা কলা মাঝুহে আপোনালোকতকৈ বেচি দেখে
আৰু বেচি শুনে। কাৰণ, আপোনালোকৰ সেই শক্তি আছে দেখি তাৰ
সীমাতেই আৰক্ষ হৈ আছে—তাৰ সিপাৰে যাৰবলৈ মন নকৰে বা সামৰ্থ্য
নাই দেউতা হ'বি মোৰ পৰম দয়ালু। আমি হ্যতো এফালে
যিটোক ছানি বুলি ভাৰোঁ, আন ভালে তেওঁ সেইটোক আন বকমে
পূৰাই দিয়ে। তেওঁৰ স্থষ্টিত সকলো সমানে চলে। তেওঁৰ লেখত হৰণ-
ভগৱ নাই। মই এই ঢোকাবী লৈ গীত গাঁও—বতাহৰ চেৱে চেৱে
ঢো তুলি তুলি মোৰ গৌত ওপৰলৈ উঠি অনন্তৰ অনন্ত সঙ্গীত-তৰঙ্গত
মিহলি হৈ মোৰ অন্তৰত বাজি উঠে—আনন্দত নিজকে পাহৰি বাঁও—
কাঠৰ ঢোকাবীয়েও সেই নাম লৈ নিজেই নিজৰ বঙ্গতে ভোল ষাঘ—

কথা করিতা

সীমাব শেষ অসীমত—সঙ্গীতব শেষ সেই অনন্ত সঙ্গীত-তরঙ্গত—যি জগ-
তত আবহমান কাল চলি আছে আৰু চলিও ধাকিব—শুনাই শুনিব,
বুজাই বুজিব।”

ইয়াকে কৈ বৰাগী নীৰৱ হ’ল—তেওঁৰ মুখত এটি আনন্দব হাহি-
চকু ধাকিও কণা আৰু কাণ ধাকিও কলা নেকি ?—মূৰ তৃলি চাঞ্চ,
বৰাগীয়ে টোকাৰী লৈ বাটে বাটে গাই গৈছে—
বেথা জিলিকি উঠিল।

বহুত পৰ নিতাল যাৰি ধাকি ভাৰিবলৈ ধৰিলৈঁ।—সঁচাকৈ আমি
চকু ধাকিও কণা আৰু কাণ ধাকিও কলা নেকি ?—মূৰ তুমি চাঞ্চ,
বৰাগীয়ে টোকাৰী লৈ বাটে বাটে গাই গৈছে—

কি খেলা খেলিছা হৰি মোৰ দয়াময়

ঘূৰে জোনে বেলি তৰা ;

অমীমৰ বুকুতে সাঁতুৰি ফুৰোতে

সীমায়ো দিছেহি ধৰা,

মোৰ প্ৰভু ঐ, সীমায়ো দিয়েহি ধৰা !

গান শেষ হ’ল, বৰাগী লাহে লাহে বহুত দূৰলৈ আতবি গ’ল—
কিন্তু তাৰ গীতৰ ধৰনি একিয়াও কাণত পৰি আছে—

সীমায়ো দিয়েহি ধৰা মোৰ প্ৰভু ঐ

সীমায়ো দিয়েহি ধৰা ।

সবগৰ দান

এদিন সবগৰ অধীশ্বৰে দেৱতাসকলৰ হাতত মৰতৰ মাঝুইলৈ একো
একোটি দান পঠাৰলৈ আয়োজন কৰিলৈ। সকলো দেৱতাই দিবলগীয়া
দান বাচি লবলৈ সিংহাসনৰ কাষত ধিয় হলৈগৈ।

এজন দেৱতাই স্থধিলে “মই সক দৰাবিলাকলৈ কি লৈ যাম ?”
সবগৰ অধিপতিয়ে মাত লগালে—“উমলি ফুৰিবলৈ বৰষুণ-বাদল
নোহোৱা মুকলি ফৰকাল বতৰ।”

আন এজনে স্থধিলে—“মই নাৰী জাতিলৈ কি লৈ যাম ?” তেওঁ-
লোকৰ বুকুলৈ একো একোট কেচুৱাৰ মধুৰ পৰশ ” আৰু আন এজন
আগবাঢ়ি আহি স্থধিলেহি—“মই পুৰুষলৈ কি লৈ যাম ?”

“তেওঁলোকৰ সকলোৱেই আছে—মাধোন উপভোগ কৰক।” তাৰ
পাছত আকো আন এজনে স্থধিলে “মই কবিলৈ কি লৈ যাম ?” অলগ
পৰৰ কাৰণে সবগৰ নিমাত বীৰৰ।

তাৰ পাছত গহীন স্থৰেৰ ধীৰে ধীৰে উত্তৰ আহিল—“কবিৰ
কাৰণে সাৰমৰ নোহোৱা গভীৰ টোপনি...তেওঁ ভাগৰত লালকাল হৈ
পৰিছে...চকু মুদখাই আহিছে ..”...দেৱতাবিলাকেও নিজা নিজা
দানলৈ মৰতত বিলাবলৈ নামি আহিল।

ফুল কোরু

বাটৰ দাতিত অকলে অকলে ফুলপাহি ফুলি আছে। ফুল-কেঁ'রবে
সেই বাটেদি যাঁওতে ফুলপাহি দেখি মাত' লগালে,—“আই, ঘোৰ মৰমৰ
ফুল, তোমাক তুলিলৈ যাঁও, তোমাৰ শিপা আৰু মাটিৰে সৈতে তোমাক
মই আলফুলকৈ ধৰিলৈ যাম—অলপো ভৱ নাখিবা। ঘোৰ ফুলনিত তুমি
বংঘনৰে ফুলি থাকিবা।”

ফুল পাহিয়ে কলে, “নহয়, মই নাযাঁও—ঘোক নিনিবা। তোমাৰ
হাতে ঘোৰ শিপা লৰাব—তোমাৰ তপত উশাহত ঘোৰ পাহি মৰহি যাৰ
—ঘোৰ পাত লেৰেলি শুকাব। চোৱা, মই বাটৰ দাতিত ঘোৰ কপৰ
পোহৰ মেলি কেৱেকৈ ফুলি আছো—সকলোৱেই ঘোৰ ফালে চাই
যায়! ঘোৰ কপহ জেউতিয়ে সকলোৱে যনত কেনে আনন্দৰ সোণ্ট
বোৱাই দিয়ে। তুমি তোমাৰ বাটেদি গৈ ধাকা—ঘোৰ ফালে চকু
নিনিবা—মই নাযাঁও।” বহুত দিন পাৰছৈ গল।

*

*

*

*

জাৰকালি আহিল—গচৰ পাত সবি নাইকীয়া হল। ফুল পাহিও
জাৰত কোচ খাই বাটৰ দাতিত পৰি আছে। এবাৰ মাতিলে—“ফুল-
কোৱু, আই, ঘোক তোমাৰ ফুলনিলৈ লৈ যোৱাহি। জাৰত ঘোৰ
জীৱ যায়—তোমাৰ তপত উশাহেৰে ঘোক আকো আগৰ দৰে ফুলাই
দিয়া। মই এনেদৰে থাকিব নোৱাবো।”

ফুল-কোৱুৰে কলে, “নাই, তোমাক মই এতিয়া আৰু নিব

নোরাবো। চোর্ড, মোর দুয়োখন হাত আন ফুলেরেই ভৰা—মই
এতিয়া তোমার কাবণে একোকে কবির নোরাবো।” এই বুলি ফুল-
কোরবে বেজাৰ মনেবে তলমূৰ কবি ফুল পাহিলৈ চাই থাকিল। তেঙ্গুক
চকুৰ পৰা দুটোপ তপত চকুৰ পানী ফুল পাহিব বুকুত পৰিল।

* * * *

খন্দেকৰ কাবণে জীপ খাই আকে। আগৰ দৰে পুৰ্বঠ হৈ ফুল পাহি
ফুলি উঠিল—খন্দেকীয়া বসন্তৰ পৰশে ষেন গাত হাত বুলাই দি গল।
তাৰ পাহত ফুল কোৱবে নিজৰ বাটেদি গুচি আহিল।

* * * *

লাহে লাহে পাহি মৰহি জাপ খালে—পাত লেৰেলি পৰিল।
আকে। আগৰ দৰে জাৰত কোচ খাই ঠৰঙা হৈ ফুল পাহি বাটৰ দাতিত
পৰি থাকিল।

... জাৰকালিৰ চেচা বতাহ ববলৈ ধৰিলে...কুঁৰলীয়ে জগত আৱকি
পেলালে।

পাখিলা

ফুলনি খনত নামা তৰহৰ পোক পকৰা আছে। কিছুমান ফুলৰ ওপৰেদি বগাই ফুৰে। কিছুমানে আকো ফুলনিৰ তলত মাটিৰ ওপৰত বগাই ফুৰে। মিহঁতে মিহঁতৰ অকণমাণি বাজ্যৰ অকণ অকণ কথা লৈয়েই ব্যস্ত। কত আহিছে কত গৈছে কোণে কাৰ খবৰ বাধে! বগাই বগাই ভাগৰ লাগিলে ফুলৰ পাহিতেই শোৱে বা কেতিয়াবা নামি আহি নিজৰ গীততেই জিৰণি লয়—কিছুমানৰ হয়তো তাতেই শেষ...

পলুটোৱে বগাই বগাই ভাগৰ লাগিলত সেই দিনাথন ফুলৰ পাততেই ডৰক ধৰি বল। আনবোৰ তললৈ নামি গল—সি নোৱাৰিলে। নিজেই শুবজিলে তাৰ কি হল—মাথো জোমা ধৰিয়েই থাকিল...

কেইদিন মানৰ পাছত তাৰ দুখনি পাখি গজিল। মি এটা সুৰ্ক্ষীয়া পথিলা হৈ ফুলৰ ওপৰে ওপৰে উৰি দুৰিবলৈ ধৰিল। তাৰ লগৌয়া বিলাকে তাক দেখি “কেনে ধূমীয়া, কেনে ধূমীয়া” বুলি শলাগিলে। সি কলে—“ইয়াৰ কাৰণেই মই তোমালোকৰ ওচৰৰ পৰা আতিৰি আছিলো। ইয়াৰ কাৰণেই মই জোমা ধৰিছিলো।” এই বুলি সি উলাহতে নাচি নাচি উৰি ফুৰিলে। সুকৰ কিৰণত তাৰ পাখি দুখন তিৰিবিবাই উঠিল।

তাৰ পিছত সি তাৰ আটাইতকৈ মৰমৰ লগৌয়াটোৰ ওচৰলৈ গৈ কলে—“বলা, আমি ওপৰলৈ যাওঁ। দুয়ো ফুলৰ পাহিত পৰি ধেমালি কৰোঁ গৈ। সি মাত লগালে—“মই ওপৰলৈ উঠিব নোৱাৰোঁ। মোৰ বৰ ভাগৰ লাগে। মোৰতো তোমাৰ দৰে পাখি নাই, তুমি অকলে

অকলে ঘোরাগৈ।” পখিলাটোরে কলে—“মঘো তোমার লগতে যাম”
সিটোরে কলে—“মই এতিয়া মোৰ গাঁতটোলৈ দ্ব'ঙ্গ।” পখিলাটোরে
তাৰ পাখি দুখন জপাই তাৰ লগে লগে যাবলৈ চেষ্টা কৰিলে,
কিন্তু নোৱাৰিলে—তাৰ পাখি দুখন যুগীয়া তব লগা হ'ল, তেওঁ
নোৱাৰিলে—লগবীয়াটো তাৰ কাষৰ পৰা আঁতৰি গল....।

তেতিয়া সি বেসাৰ মনেৰে তাৰ প্ৰবা উলটি আহ তাৰ আন এটা
লগবীয়াৰ ওচৰলৈ গৈ কলে,—“আই, আমি দুয়ো একেলগে ধেমালি
কৰোগৈ।” সি কলে “বাক, তোমার পাখি দুখন দেখি মোৰ বৰ ভাল
লাগিছে। বলা, আমি দুয়ো খোজকাটি গৈ থাকো। তুমি পাখি
দুখন নলবাবা আৰু উৰি নেয়াবা।” তেতিয়া সি তাৰ পাখি দুখন
অলৱাই লাহে লগবীয়াৰ লগত বাট বুলিবলৈ ধৰিলে। অলপ পৰৰ
পাছত তাৰ লগবীয়াটোৱে কলে—“এহ, তুমি বৰ বেগাই গৈছা, তোমার
পাখিত বতাহে বোবাইছে—মই তোমার লগত খোজ দিব পৰা নাই—
অলপ লাহে লাহে ঘোৱা।” পখিলাটোৱে তেতিয়া তাৰ পাখি দুখন
জপাই যিমান লাহে লাহে পাবে দাবলৈ ধৰিলে, অলপ পিছত তাৰ
লগবীয়াটোৱে আকো মাত লগালে—“পাখি দুখন অলপ টানকৈ
জপোৱা—মাৰ গাত লাগি লাগি গৈছে।” বেচেৰা পখিলাটোৱে খুব
টানকৈ পাখি জপাই তাৰ লগত বাবলৈ ধৰিলে। কিন্তু আগবাটিৰ
নোৱাৰিলে—তাৰ গা বিষাবলৈ ধৰিলে—সি লাহে লাহে পাচ পৰি গল।
তেতিয়া তাৰ লগবীয়াটোৱে মাত লগালে—এহ তুমি দেখোন পাছ পৰি
গলা। মই আগেয়ে ভাবিছিলো যাৰ পাখি আছে সি ৰে বেগাবেগিকৈ
যাব পাৰে। তুমি যেতিয়া ওপৰত উৰিছিলা তোমাক মই বৰ ধূমৰঞ্জ

কথা করিতা

দেখিছিলো—মোব বৰ মৰম লাগিছিল এতিয়া কিৰা আপচুটো হলা—
তেন্তে তোমাৰ পাখি দুখন নো কেলৈ।” পখিলাটোৱে শুনিলে,
বুজিলে—আবৰি আহিল...

বেজাৰত পাখি মেলি ওপৰলৈ উৰিল—বছত দুৰলৈ উৰি গল ;
সকলোৱে পৰা আতৰত অকলে অকলে ফুলৰ মাজে মাজে উৰি ফুৰিবলৈ
ধৰিলে। তেতিয়া তাৰ আন লগৰীয়া বোৰে কলে—চোৱাচোন সৌ
পখিলাটো কেনে ধূমীয়া—কেনে বং মনেৰে ফুলৰ মাজে মাজে নাচি উৰি
ফুৰিছে—সি কেনে স্থৰ্যী ! পাখি দুখন লৈ সি গপতেই আতৰি
ফুৰিছে।” উৰি উৰি ভাগৰ জাগিলত পখিলাটোৱে এদিনাথন এপাহ
গোলাপ ফুলৰ বুকুতেই জুৰণি লৈ চিৰকাললৈ চকু মুদিলে। আনবোৱে
ভাবিলে বৰ বেচিকৈ মৌখোৱাৰ কাৰণেই বোধহয় তাৰ মৰণ আহিল...
কিন্তু কেইজনে বুজিলে যে কি অন্তৰ জলোৱা জুইৰ দৃকৃত সি জাহগল...
তাৰ হিয়া ভগা বেথাৰ কৰণ কান্দোন জগতত কেইজনেই বা শুনিলে...

କେତେକୀ

“ମହି କେତେକୀ,” “ମହି କେତେକୀ” ବୁଲି ଗୋଡ଼େଇ ଜଗତତେ ଉଲାହର ଜାନନୀ ଦି ବଙ୍ଗର ସୌଂଡ ବୋରାଇ ଗଛେ ଗଛେ ଚାଇଜନୀ ଘୁରି ଫୁରେ । କି ଜହ, କି ଜାବ—ସକଳୋ ସମସ୍ତେ ତାଇର ଆନନ୍ଦର ଧରି ଶୁଣିବିଲେ ପୋରା ସାଥ । ତାଇର ମାତ୍ର ଜାବର କୁରଣୀ ବା ବିଷାଦର କାଲିମାର ଆଭାସ ନାହିଁ । ଅସୀମ ମୌଳିକ ଆଧାର, କର୍ପ-ବସ-ଗନ୍ଧେରେ ତରା ଏହି ଧରାଖନିର ଆନନ୍ଦର ଶେଷ କଣାଟି ଓ ତାଇ ଯେନ ପ୍ରାଣେ ପ୍ରାଣେ ଉପଭୋଗ କରି ଯାବ । ଝାଁକେଯେ ତାଇ ଏଟି ଉଲାହର ଜେଉତି, ଆନନ୍ଦର ସମ୍ପାନ ।

ଆଜି କେବାଦିନୋ ହ'ଲ, ବଜାବ କୋରବର ମୁଖଥିନି ବିଷାଦର ଛୁଇ ଆବରି ଧରିଛେ । ତେଣୁର ମୁଖଭିତ ମଦାୟ ଲାଗି ଥକା ହାହି ଆକ ଆଗର ବାଂଚାଣୀ ଭାବ ନାହିଁ । ତେଣୁ ଅକଳେ ଅକଳେ ବେଜାବ ମନେରେ ଘୁରି ଫୁରେ, କାବୋ ଲଗତ କଥା ନକଥ—କଥା କୋରା ଦୂରତ ଥାଓକ, ମାନୁହ ଦେଖିଲେବେ ଆତରି ସାଥ—କୋମୋରେ ଏକେୟ ଶୁଧିବିଲେ ମାହ ନକବେ । ବଜାବ ମନତୋ ଶାନ୍ତି ନାହିଁ—ବାଜ୍ୟର ବଂ-ଧେମାଲିଓ ଆତରି ଗୈଛେ । ବଜାବ ଏକେଟି କୋରବର ଜୀରନ-ସଙ୍ଗିନୀ ଆଜି ମୃତ୍ୟ-ଶୟାୟତ । ବେମାବ ଭାଲ ହେତୁ ଛାବି ଦିନେ ଦିନେ ବେଯାବ ଫାଲେହେ ଢାଲ ଲୈଛେ । ବହୁତ ଦେଶର ଭାଲ ଭାଲ ବେଜ ଆହିଓ ବେମାବ ଧରିବ ପରା ନାହିଁ । ଦୂରବେଳେ ଏକେୟ ଶୁଣ ଦିଯା ନାହିଁ ।

কথা করিত।

“মেই দিনাখন পুরা বজাৰ ঘাইজন বেজে কোৱৰক মাতি নি কলে
“বোপা, আজি বেমাৰ বৰ টান। আমাৰ দৰব-পাতি সকলো অথলে
গ’ল। আজি বাতিটো কথমপি টানিলৈও কাইলৈ পুৱালৈকে টানিব
পাৰে নে নোৱাৰে, সন্দেহ। উপায় নাই বুলিলেই হয়—যদিও এটা
আছে, সেইটোও একেবাৰে অসম্ভৱ।” “কি উপায়, যোক কণক, মই
শেৰ বাৰ চেষ্টা কৰি চাওঁ,” বুলি কোৱাৰে বেজৰ হাতত ধৰি কান্দিবলৈ
ধৰিলে। “বোপা, মেই উপায় হৈছে কেতেকী ফুলৰ বেণু—যদি নতুনকৈ
ফুলা কেতেকী ফুলৰ বেণু আনি কুঁৱৰীৰ পাত সানি দিয়া যায়, তেতিয়া
হলে কুঁৱৰীৰ বেমাৰ ভাল হব। কিন্তু এই জাৰকালি তুমি কেতেকী
ফুল ক’ত পাবা? মেই দেখিহে কৈছে—উপায় একেবাৰে অসম্ভৱ।”
এই বুলি বেজ বেজাৰতে নিমাত থাকিল।

কোৱৰ মূৰতো চৰগ ভাগি পৰিল—হায়! যিটো উপায়ৰ কথা
কলে, সি একেবাৰে অসম্ভৱ, তেওঁৰ জীৱনৰ সুখ-শাস্তি—ইমানতে
সকলো শেৰ। তেওঁ এখুজি দুখুজি কৰি আগ বাঢ়িবলৈ ধৰিলে—
ক’লৈ যাব, কৰ নোৱাৰে, লক্ষ্যাহীন। গৈ গৈ নৈৰ পাৰতে বহিল গৈ।
কুঁৱলী ভাণি জাৰকালিৰ মিঠা ব’দ ওলাই আহিছে—গচৰ পাতৰ আগে
আগে সুকৰ কিৰণ চিকমিকাৰ লাগিছে। উলাহতে কেতেকী
চৰাইজনৌয়ে গচৰ ইটো ডালৰপৰা সিটো ডালত পৰি মাতি ফুৰিছে।
তেনে দৰে উৰি ফুৰেতে তাই এবাৰ তললৈ চাই দেখিলে যে কোনোৰা
এজনে বেজাৰতে তলমূৰ কৰি নৈৰ পাৰত বহি আছে। অলপ পৰৰ

ପିଛତେ ତେଣୁକ କୋରବ ବୁଲି ତାଇ ଚିନିବ ପାରିଲେ । ଚାଇଜନୀର ମନତ ବବ ବେଜାବ ଲାଗିଲ । ତାଇ ଆଜି କେବାଦିନେ ତେଣୁକ ଏହି ଦରେ ବେଜାବ କବି ଫୁରା ଦେଖିଛେ ; ଆକ ମୁଖଟେ ଚାଇ, ଆଜି ସେ ତେଣୁକ ବେଜାବ ବବ ବେଚି, ସେଇଟୋ ତାଇ ବୁଜିବ ପାରିଲେ । ତାଇ କେବା ବାବୋ କୋରବକ ମାତି ମୁଖର ମାତ ନାପାଲେ । ଆକେ ଏବାବ କଲେ “କୋରବ, ତୋମାବ କି ହୈଛେ, ମୋକ କୋରଁ ।” କୋରବେ ଏଇବାବ ମୂର ତୁଳି ଓପରଟେ ଚାଇ ଦେଖିଲେ ସେ ତେଣୁକ ମେହି ଚିନାକୀ କେତେକୀ ଚାଇଜନୀ । ତେଣୁ ତେତିଆ କଳ, “ମୋର ସର୍ବନାଶ ହ’ଲ । ମୋର ଜୀବନର ଶୁଦ୍ଧ-ଶାନ୍ତି ମକଳେ ଆଁତବିଲ —ମୋର ଆକ ଜୀବନତ ମକାମ କି ? କାହିଲେ ପୁରୀ ମକଳୋ ଶେଷ ।” ଏହି ବୁଲି ଆକେ ତଳମୂର କବି ତେଣୁ ମନେ ମନେ ଥାଲିଲ ।

କେତେକୀଯେ ଆକେ କଲେ “ମୋକ ବୁଜାଇ କୋରା, ମହି ଏକେ ବୁଜିବ ପବା ନାହି ।” କୋରବେ ମାତ ଲଗାଲେ “ବନର ଚବାଇ, ବନେ ବନେ ଚିଞ୍ଚିବି ଫୁର, ତହି ମାନୁହର ମନର ଭାବ କି ବୁଜିବି ?”

“ହବ ପାବୋ ବନର ଚବାଇ, କିନ୍ତୁ ମକଳୋରେ ଶୁଦ୍ଧ-ଦୁଃଖ ବୁଜିବ ପବା କ୍ଷମତା ଟୁଥିବେ ଆମାକୋ ଦିଛେ । କି ହ’ଲ ତୋମାବ, ମୋକ କୋରଁ ।” ଏହି ବୁଲି ନେବାନେପେବାକେ ଧବାତ କୋରବେ ତେତିଆ ଗୋଟେଇଥିନି କଥା କାନ୍ଦି କାନ୍ଦି ତାଇବ ଆଗତ କଲେ ।

ବହୁତ ପର ଟଲକା ମାବି ଥାକି ଶେହତ ଚାଇଜନୀଯେ କଲେ “କୋରବ, ଆଜି ବାତିଯେଇ ତୋମ୍ଯାକ ମହି କେତେକୀ ଫୁଲ ଦିମ, ତୁମି ବେଜାବ ନକବିବା ।” କୋରବେ ଅବିଶ୍ଵାସେବେ ମୂର ଜୋକାବି କଲେ “ମିଛା କ୍ଷମା, ମିଛାକୈଯେ ମନକ ବୁଜନି ଦିଯାତ କି ଲାଭ ? ଅସତ୍ତର କେତିଆଓ ସନ୍ତର ନହୟ ।”

“ଏହି ଅସତ୍ତରକ ସନ୍ତର କବିମ—ଲଗେ ଲଗେ ମୋର ପ୍ରାଣେ ଦିମ । ଆଜି

কথা করিতা

বাতি খাই-বৈ তুমি ইয়ালৈ আহিবা । যই তোমাক সৌ হাবিধনৰ
মাজত থকা কেতেকী ফুলজোপাৰ ওচৰলৈ লৈ যাম । তাৰ পাতৰ মাজত
বহি কাইটেবে মোৰ বুকু ফুটাই যই গোটেই বাতি গান গাই থাকিম
—আক শেহ নিশা দেখিবা যে পাতৰ মাজতে এটি কেতেকী ফুল নতুনকৈ
ফুলি উঠিব আক লগে লগে মোৰ দেহাটও ঢাল থাই মাটিত বাগৰি
পৰিব । তুমি সেই ফুল লৈ গৈ তাৰ বেণু কুঁৰৰ্বীৰ গাত সানি দিবা ।
তেওঁৰ গা ভাল হব ।”

“তোমাৰ কি হব ?—তোমাৰ প্ৰাণ লৈ মোক ফুল নালাগে—মোৰ
যি হয়, হ’ক—আগেয়ে কোৱা, তোমাৰ প্ৰাণ বিচাৰ কিবা উপায়
আছে নে নাই ?” “আছে,—কিন্তু তুমি হয়তো নোৱাৰিবা বা তোমাৰ
সময় হৈ মুঠিবও পাৰে ।” “মিছা কথা । মোৰ প্ৰাণ দিও তোমাৰ প্ৰাণ
বথাম—যদিহে যই জানিব পাৰে ।” কেতেকীয়ে শুভৰি এটি মাৰি
কলে “সিমান দূৰলৈ যাৰ নালাগে । যেতিয়া মোৰ গাটো ঢাল থাই মাটিত
বাগৰি পৰিব, তেতিয়া যদি তুমি মোক তুলি বুকুৰ মাজত লৈ তোমাৰ
বুকুৰ উমেৰে মোৰ গা তপত কৰি, আক মেৰ মুখত মুখ দি তোমাৰ
ঐঁৰ তপত উশাহৰ স্পণ দিয়া, তেনেছলে তেতিয়াই মোৰ প্ৰাণৰ স্পন্দন
হব—যই আকে সঁজীৱ হৈ উঠিম—লাগে মাথোন অন্তৰ আক হন্দয়ৰ
ভাব আক ভালপোৱা । কিন্তু—যাওক, বাতিকৈ আহিবা । সকলো
ঠিক হৈ যাৰ ।” এই বুলি কৈয়েই চৰাইজনী তাৰপৰা উৰি গ’ল ।
কোৱাৰে বহত পৰ তাতে অকলৈ বহি থাকি লাহে লাহে ঘৰমুৱা হ’ল ।
তেওঁৰ মুখত বিশ্বাস আক অবিশ্বাসৰ ছাব সান-মিহনি—অন্তৰত আশা
নিৰাশাৰ হেন্দোলনি ।

৪

জাবকালির আক্তার বাতি, কুরলীৰে বাট নেদেখাৰ দৰেই—অইন
কি আকাশকোষেন কুৱলীয়ে ঢাকি পেলাইছে। কোৱৰ আহি বৈৰ
পাৰ পালেছি। চৰাইজনী গচ্ছতেই আছিল। তেওঁক অহা দেখি তাই
কলে “বলা, আমি এই সক বাটটোৱেনি হাবিৰ মাজলৈ সোমাই যাওঁ।”
কোৱৰ আক চৰাইজনী অৱশ্যেত হাবিৰ মাজৰ কেতেকী ফুল জোপাৰ
ওচৰ পালে গৈ। চৰাইজনীয়ে তেওঁক গচ এজোপাৰ তলতে বহিৰলৈ
কৈ নিজে কেতেকীৰ কাইটীয়া পাতৰ মাজত বহি মাতিবলৈ ধৰিলে।
কাইটোৰে বুকু ফুটি গৈছে, পাতৰ আগেনি টোপাটোপে তেজ পৰিব
লাগিছে—কিন্তু মাতৰ বিৰাম নাই। কেৱৰে চৰাইজনীলৈ একেধিৰে
চাই গচৰ তলতে বহি আছে।

কত পৰ যে এনেকৈয়ে গ'ল, কোনোৱে কৰ নোৱাৰে। মাজ
নিশাও পাৰ হ'ল। এনেতে কোৱৰে দেখে যে কুৱলী লাহে লাহে
আতৰি গ'ল, আকাশত জোনে দেখা দিলে। আক্তার হাবি পোহৰত
ফটফটীয়া হ'ল। গচ-লতা, পশ্চ-পঞ্জী, সকলোৱে যেন টোপনিৰপৰা
সাৰ পাই উঠিল। পূৰ্বণ পাতৰ ঠাইত গচত নতুন পাতে দেখা দিলে,
জাৰ ঝাতৰি জৰ বাঞ্ছাৰ বৰলৈ ধৰিলে। চৰাইবোৰেও আনন্দতে কুক-
লিয়াই উঠিল। গোতৰপৰা শাপো ওলাই আহি ফুল জোপাৰ চাৰিও-
ফালে পাক মাৰি গ'লহি। এটি উলাহৰ ভাৱ যেন হাবিখনৰ
চাৰিওফালে বিয়পি পৰিল। জাৰৰ অন্তত যেন বসন্ত আহিল।

কেতেকীৰ গান মাৰ যোৱা নাই, কিন্তু মাত লাহে লাহে সক হৈ
আহিছে। ক্ষাণ সুবেৰে এবাৰ কলে “অলপতে ফুল ফুলিব, কোৱৰ,

কথা করিত।

ভয় নাই।”—আকে তাই মাতিবলৈ ধৰিলৈ। লাহে লাহে মাত মোহোৱাৰ দৰে হ'ল, মাথোন কোনো মতে শেহবাৰলৈ কলে “ফুল ফুলিল—মোৰ শেষ—কোৱৰ—বি—দা—য়” পাতৰ মাজত ফুল ফুলি উঠিল। কেতেকীৰ দেহা মাটিত ঢাল খাই পৰিল ।...কোৱৰে আনন্দত বলিয়া হৈ একে জাপে গৈ পাতৰ মাজৰপৰা ফুলটো কাটি আনি বেগাবেগিকৈ ঘৰমুৱা হ'ল—কেতেকীৰ দেহা তাতে পৰি থাকিল। ক'বৰাৰ পৰা এচপৰা ক'লা ডাইৰ আহি আকাশখন ঢাকি পেলালেহি। হাতিব মাজত এটি বিবাদৰ সুৰ বাজি উঠিল! ফুলজোপা হাউলি পৰি কেতেকীৰ দেহাটিক আবিৰি ধৰিলে। বক্তাহে তলৰ শুকান পাতবোৰ নি তাত গোটাটি দিলে গৈ; চৰাইবোৰে বেজাৰত চিঙ্গি উঠিল। গচৰ পাতৰ আগৰপৰা নিঃবৰ টোপালবোৰ সৰিবলৈ ধৰিলে। সাপ-টোৱেও খণ্ডত মূৰ জোকাৰি জোকাৰি চাৰিওফালে ঘূৰি শেহত বেজাৰত গান্তত সোমাল গৈ। পোহৰ পলাল। আকে আগৰ দৰে আঙ্কাৰ আক কুৱলীয়ে হাবিখন ঢাকি পেলালে। খন্তেকীয়া সুখৰ ছায়াবাজীত বেজাৰৰ ক'লা ঢাকনি পৰিলহি।...

সেই দিনা পুৱা বাজ-কাৰেণ্ট আনন্দৰ খলকনি উঠিল। সুখৰ জেউতি বিৰিণি পৰিল—বাজাত আকে আগৰ দৰে উলাহৰ সোঁত বৈ গ'ল।

ପୋହର

ଏତିଆଓ ଧରନୀର ସୁକୁରପରା ଆକାବ ଆଁତରା ନାହିଁ । ଗଛବ ପାତବ ଆଗର ପୋହରର ଜିଲ୍ଲିନି ପରିବିଲୈ ଏତିଆଓ ବାଦ୍ମୀ । ଚାରିଓଫାଳେ ଆକାବ । ତାବ ମାଜତେ ସେନ ଜଗତେ ସାବନ୍ଧବ ମୋହାରାକେ ନିଜମ ମାରି ପରି ଆଛେ । ବତାହେ ବଳା ନାହିଁ । ଏଟ ଗହିନ ମିନ୍ତକୁ ଭାରେ ଯେନ ସକଳୋଟି ଆବରି ଥିଲେ ।

ଅନ୍ତ ମହାସାଗରର ପାରତ ମହାକାଳ ନୀରରେ ଥିଲୁ ହେ ଆଛେ । ତେଉଁର ମୁଖତ ଏଟ ସୁଜିବ ମୋହାରା ଭାର, ଚକ୍ରତ ଶୃଙ୍ଗ ଉଡ଼ାମ ଦୟାଟ । ତେଉଁ ନିଜର ଭାବରେ ନିଜେ ଭୋଲ ଗୈ ଆଛେ । ମହାସାଗରର କୋରେ ଯେ ସନେ ସମେ ତେଉଁର ଚବଣ ଧୂରାଇ ଦିଛେହି, ତାଲେ ତେଉଁର ଜକ୍ଷେପେଟି ନାହିଁ । ୧୦୦ଲାହେ ଲାହେ ପୃଥିବୀର ସୁକୁତ ପ୍ରାଗର ଶ୍ରଦ୍ଧନର ଆଭାସ ପୋରା ଗୈଛେ—ଶ୍ରଦ୍ଧତିଯେ ଯେନ ଟୋପମିର କୋଲାବପରା ମାର ପାଇ ଉଠିବିଲେ ଯୋ-ଯା କରିଛେ । ମାଜେ ମାଜେ ଅଲପ ଅଲପ ଜୁବ ବତାହ ସବଲୈ ଧରିଛେ । ଏଟ ଯେନ ସଜାଗ ଭାବେ ଜଗତର ମାଜତ ନତୁନକେ ଦେଖା ଦିଛେହି । ଗୋଟେହି ଜଗତ ଯେନ କିବା ଏଟି ନତୁନର ଆଶାତ ଉଦ୍‌ଗ୍ରୀବ ହେ ଆଛେ । ମହାସାଗରର ପାନୀର ଓପରତ ନାନା ସବଣେ ଆହି ଧେମାଲି ଜୁବି ଦିଛେହି । ପାନୀବୋର ଏକୋ ଏକୋବାବ ନୀଲା, ଏକୋ ଏକୋବାବ ହାଲଧୀୟା, ବଙ୍ଗ ବା ମେଉଜୀୟା ହୈଛେ । କେତ୍ତିଆବା ଆକେ ସକଳୋ ସବଗୁରୁ ମାନ-ମିହଲି ହୈ ଏଟା ନତୁନ ସବଗୁରୁ ଶୃଷ୍ଟି କରିଛେ । ବତାହତ ପାନୀ କିମାର ଲଗେ ଲଗେ ନାନା ସବଗୁରୁ ମୌରୋବୋ କିମିବିଲୈ ଥରିଛେ । କେମେ ବିଚିତ୍ର ସବଗୁରୁ ସମାଧେଶ—ଶୁନ୍ଦରକ ଆଦରିବିଲୈ ଶୁନ୍ଦର ଯେନ ମଧୁର ପ୍ରୟାସ ।

কথা করিত।

চাঁওতে চাঁওতে পানীৰ বুকুৰপৰা পোহবে মূৰ দাঙি উঠি
জগত খনলৈ চাই পঢ়িয়ালে। গোটেই জগত আনন্দত বিভোৰ হ'ল—
পৃথিবী সঙ্গীৰ হ'ল। দশোদিশে এটা আনন্দৰ সৌত বৈ গ'ল।
গচ-লতা, পশু-পক্ষী সকলোৱে আনন্দেৰে পোহৰক আৱাহন জনালে।
পৃথিবীৰ বুকুৰপৰা মধুৰ ধৰনিবে পোহৰৰ স্বতি উঠিল।

উদয়ং গিৰিশপ্রেতং ভাস্তুৰং কঞ্চৰণং

নিথিল ভূবননেত্ৰজ্ঞানধ্বাস্তুৰম্।

প্ৰোজ্জলজ্ঞানঘনং চৰাচৰ প্ৰাণংৰং

নমাম্যহং তৎ সবিতৃৰ্বেণ্যম্ ॥

গন্তীৰ শুবেৰে মহাকালৰ মুখৰপৰা উচ্চাৰিত হ'ল “স্বতি”। গোটেই
জগতত মেই ধৰনি বিয়পি পৰিল।

পোহবে মহাকালক সেৱা জনাই মুখলৈ চাই অলপ পৰ বৈ কলে
“ময়েই জগতৰ প্ৰাণ—সকলো ঠাইতে মোৰ চৰণৰ চাব পৰিছে।
আপোনাৰ নিয়মতেই কালৰ চকৰি ঘুৰিছে, নগৰ সাগৰ হৈছে, সাগৰ
নগৰ হৈছে! আপুনি আভি ইয়াত কিয়? ” “প্ৰয়োজন আছে—
কাৰ্য্য-কাৰণৰ সম্বৰ ক'ত শেষ হয়, কোনে জানে? এতিয়াও এমে
ঠাই আছে, য'ত তোমাৰ চিন পৰা গৈ নাই। ” “আচাৰিত কথা” বুলি
পোহবে তলঘৰ কৰি ব'ল। “সেই কাৰণেই তোমাক লৈ যাৰলৈ
আছিছো,—বলা। ” “আপুনিয়েই সকলো” এই বুলি মহাকালৰ লগে
জগে পোহবে অ-গুৱাবলৈ ধৰিলে।

হাবিব মাজেদি দয়ো গৈ আছে—অটুব্য অৰণ্য—বাট-পথ নাই,

কিন্তু এঙ্গেলোক আগুবাই যোরাব লগে লগে আপোনা আপুনি বাট
ওলাই গৈছে।

চাৰিওফালে পৰ্বতে বেঢ়া এখন প্ৰকাণ্ড পুৰী। হাৰি, বন, পৰ্বতে
এনেকৈ ছাটি দৈছে যে পোহৰ সোমাবলৈ শুকড়া এটিও নাই। সেই
বাজ্যত আকাৰৰ অসীম প্ৰতাপ—তাত পোহৰৰ নাম গোকেই নাই।
বজা, প্ৰজা সৈন্ধ, সামন্ত,—সকলোৱেই আছে, মাথোন নাই পোহৰ।
কন্ত দিন ধৰি তাত এনে দৰে চলি গৈছে, তাক কোনোৱে কৰ
নোৱাৰে। তাত গচ-লতা আছে, কিন্তু তাৰ পাত সেউজীয়া নহয়,
কৌটিকলীয়া ক'লা। তাত নৈ আছে, কিন্তু তাৰ পানীত সোত নাই—
বৰণো আকাৰত ক'লা হৈ গৈছে। তাত চৰাই নাই, চৰাইৰ গান
নাই, পথিলা নাই, ফুলো নাই। তাত অইন জন্তু আছে,—সিইভো
আদ্বাৰৰ লগতে মিহলি হৈ আছে। তাৰ মানুহবিলাক ইয়াতেই
স্বৰ্থী। তাত থকা বস্তবোৰৰ বাহিৰে যে আন ক'বৰাত কিবা আছে,
তাক তেঁলোকে নাজানেও বা জানিবলৈ ইচ্ছাও নকৰে। তেঁলোকে
ভাবে যে তেঁলোকৰ তাত যি যি আছে, সেয়েই আচল বস্তু আৰু
তেঁলোকৰ নিয়মেই আচল নিয়ম। কোন সময়ত ক'বপৰা গৈ যে
তেঁলোকৰ মাজত কেনেকৈ এজন কবি মোমাল, তাক তেঁলোকে
কৰই নোৱাৰে। পোনে পোনে তাৰ মানুহবোৰে তেঁক আচহৰা
বুলি লগ-সঙ্গ দিছিল, কিন্তু লাহে লাহে তেঁৰ লগত কথাবাৰ্তাত মিল
নোহোৱা দেখি তেঁৰ লগবপৰা তেঁলোক আতিৰি আহিল।
তেঁলোকে মানুহজনক বলিয়া বুলি ভাৰি পৃতো কৰে; কাৰণ, তেঁ
পোহৰ, সেউজীয়া গচৰ পাত, ফটিকৰ ধাৰ যেন পানী, ধূনীয়া ধূনীয়া

কথা করিত।

চৰাইৰ গান, নানা তৰহৰ স্বগতি ফুল আৰু নানা বৰণীয়া পথিলা, জোন, বেলি, তবা আৰু নৈল বৰণীয়া আকাশৰ কথা কৰ। তেওঁৰ কথাত বজাই হাঁহে, গুজাই হাঁহে—সকলোৱেই হাঁহে। বজাই কৰ “তুমি এইবোৰ বলিয়ালি নকৰি আমাৰ লগতে আমাৰ দৰে থাকা, তোমাৰ মঙ্গল হব। দেশত নোহারা নোপজা কথাবোৰ কিছি মিছাতে ভাৰি ভাৰি মৰিছা ?” তেওঁ কৰ “মচাৰাজ, মিছা নহয়। এদিন দেখিব, মোৰ কগা ফলিয়াৰ। পোহৰ পৰি আপোনাৰ বাজ্য সুন্দৰ হৈ পৰিব। তেভিয়াহে বুজিব, মই বলিয়া নহ্তো।”

মহাকাল আৰু পোহৰ দুয়ো আছি এই প্ৰকাণ্ড পুৰীৰ কাহ চাপিলছি, আৰু দুৱাৰত ঢকিয়াবলৈ পৰিলে। ভিতৰপৰা শব্দ হ'ল “কোনে দুৱাৰত ঢকিয়াইছে ?” “আমি, দুৱাৰ মেলি দিয়া।” “কোন তোমালোক ?”

“পিছত বুজিদা—আগে দুৱাৰ মেলা।”

“নাই, আমি দুৱাৰ মেলিব নাজানো—আমাৰ দুৱাৰ সদায় বন্ধ। এট দুৱাৰৰ কানতেই মোৰ বোপা, ককা ইত্যাদি সকলো পুৰুষামূজ্জমে দুৱৌয়ে লৈল গ'ল। ময়ো বুঢ়া হ'ব লগীয়া হলোঁছি; ইমান দিনে কোনোৱে আমাৰ দুৱাৰ মেলিবলৈ কোৱা নাই বা কোনোৱে আছি আমাৰ দুৱাৰ মেলিবলৈ শিকোৱাও নাই। মিছাতেই দুৱাৰ নথকিৱাৰা—য'ব মাঝুহ, ত'লৈ গুচি ঘোৱা—দুৱাৰ মেলা নহয়।”

“বেছ কথা, আমি তেন্তে দুৱাৰ ভাণ্ডিম।”

“অলপ বৰা, মই বজাক কঞ্চ গৈ—বজাই মৈন্ত-সামন্ত লৈ দুৱাৰ—আৰু পুৰী বখা কৰক।”

এঙ্গলোকে বাহিরণৰা ইাহি মাৰি কলে “বেছ কথা, বজাক
মাজু হৰলৈ কোৱাগৈ, আমিও দুৱাৰ ভাঙিবলৈ সাজু হওঁ।”

বজাৰ কাৰ্যলৈ খবৰ গ’ল, বাজ্যত হলস্থল লাগিল। ভয়ত সকলো
বিতত হ’ল—ল’ৰা তিৰোতাৰোৰে ভয়ত কান্দিবলৈ ধৰিল। বজাই
সৈন্য-সামন্ত লৈ দুৱাৰ আৰু পূৰ্বী বক্ষা কৰিবলৈ আগ বাঢ়ি আহিল।
...সকলো বিফল হ’ল—দুৱাৰ ভাঙিপোহৰ সোমাল। কোনোৱে বাধা
দিব মোৰাবিলে। বজা পৰাস্ত ত’ল—চাৰিওফালে ভঙাৰ শব্দ
পোৱা গ’ল—কোনোবাই যেন পৰ্যত ভাঙিছে, হাবি কাটিছে।
...মহাকালৰ কাম শেষ হ’ল। আন্দাৰ পলাল—পোহৰ সোমাল।

ৰাজ্য চলিবলৈ ধৰিলে,—মাথোন আগব দৰে নহয়। গছে গছে
সেউড়া পাতে দেখা দিলে। বৃক্তাত কটিকৰ ধাৰ দেন পানী লৈ মৈ
সাগৰলৈ বৈ ঘাৰলৈ ধৰিলে। নানা তৰহৰ ফুলৰ গোক্রেৰে বাজ্য
আমোলমোল হ’ল। ফুলাম পাখিৰে নানা বৰণৰ পর্যালা ফুলে ফুলে
উৰি ফুলৰ ডেউতি চৰালে। সকলো সুন্দৰ হ’ল। মাহুহৰ মুখে
মুখে আনন্দৰ ইাহি বিৰিঙ্গি উঠিল—ল’ৰা, বুজা, তিৰোতা সকলোৰে
মুখে মুখে ইাহি। নানা তৰহৰ চৰাই আহি গছৰ ডালত পৰি
কুকুলিয়াবলৈ ধৰিলে—ৰাজ্যৰ আনন্দ চায় কোনে ? চাৰিওফালে
জয় জয়, ময় ময়—সুন্দৰ ই ধৰাখনি সুখৰ আধাৰ। কবি আৰু এতিয়া
বলিয়া নহয়—তেওঁ সকলোৰে মৰম আৰু চেনেহৰ পাত্ৰ—সকলোৱেই তেওঁ
সমান লগৰীয়া। কোনোৱে তেওঁৰ লগ এৰিবলৈ নিবিচাৰে।

ৰাতি-পুৱা খাই-বৈ ল’ৰাবোৰে গক চৰাবলৈ লৈ যায়। সেউজীয়া

कथा करिता

पथारत गक एवि दि दुपबीया गच्च छात सिहिते पेंपा बजाई बजाई गान गाई बंधेमालि करि थाके। केतियावा माजे माजे एको डोखर क'ला डावर आहि वेलिटो ढाकि सिहिते उपरूपले चाहि सिहितव देशव अतीतव त्रुतव काहिनी ककण स्वरेव बिनावले थवे। सक्किया घाव घोरा वेलिर हेण्डुली बहगेवे टका पचिम आकाशले चाहि सिहिते भविष्यतव पटत निजव देशव उज्ज्वल मृत्ति कळना करि बं मनेवे गान गाई गक लै घरले उभति आहे— वाटेदि आहोते वाजाव ल'वा बुडा सकलोरे हाहि हात-चापकि मारि सिहितव आनन्दव गानत योग दिरेचि।

ଭିତ୍ତିର ସଂକ୍ଷରଣର କଥା ।

ବିଦେଶତ ଲବାଲବିକୈ ଉପୋରାବ ଫଳତ ଭାଗେମାନ ଭୁଲ ବୈ ଗଲ
ବାଇଜ ଆକ ପଡ଼ୁବେ ସମାଜକ ଶୁଦ୍ଧବଣୀ ଏଥିର ଉପାର୍ଥ ଦିଯେଇ ପ୍ରକଶକର
ତ୍ରଣ୍ଟି ଯାର୍ଜୁନାବ ଆଶାବ ଥିଲି ବାଖିଲେ । ବିନିତ, ପ୍ରକାଶକ ।

— ଶୁଦ୍ଧ ବଣୀ —

ପିଠି	ଶାବୀ	ଅଶ୍ଵକ	ଶ୍ରୀ
୩୮୮	୪୦	ଦୁଲ ଶେଜ୍ଜର	ଦୁଲ କୋରବ
୩	୧୫	ତେହିକ	ତେ କ
୬	୧୫	ମୁଗ୍ଧିଆଳ	ମୁଗ୍ଧିଆ
୪୮	୧୩	କାଣେ କାଣେ	କାଣେ କାଣେ କଳେ
୫୭	୬	ପଦ୍ମେକଲେ	ପଦ୍ମେକଲ
୬୦	ବିଷୟ	ଶିଳ୍ପ	ଶିଳ୍ପୀ
୮୧	୧୨	ତୁଳ	ତୁଳ
୮୩	୧୫	ଧାନନିବ	ଧାନନିବ ଯାଜତ
୮୯	୭	ତୋମାକେଇ ଦିଛେ	ତୋମାକେଇ ଦୋଷ ଦିଛେ
୯୧	୧୨	ଯାନତ	ଯାନତ ।
୯୪	୧୧	ଦିନନିଲେ	ଦିନ ଲୈ ।
୯୯	୫	ଜନାଇ	ଜନାଇ ।
୧୦୮	୯	ଇହି.....ଗେହେ	ଇହି ବେଥା ଅଗିକି ଉଠିଲ ।
୧୦୮	୯	ତୁମି	ତୁମି ।
୧୦୯	୧୨	ସବ୍ରାବ	ସବ୍ରାବ ।
୧୦୯	୧୬	ଦାନଲୈ	ଦାନ ଲୈ ।
୧୧୨	୪	କୋଣେ	କୋଣେ ।
୧୨୦	୧୨	ଜୋକବି	ଜୋକବି ।
୧୨୧	୨	ଆଗବ	ଆଗବ ।
୧୨୬	୬	ଢାକି	ଢାକି ପେଲାଲେ :
୧୨୯	୯	ଦିମ୍ବଚି	ଦିମ୍ବଚି ।

জ্ঞান-বিজ্ঞান, গন্ত-উপস্থাস,
ইঁহি-ধেমালি আদিৰ নতুন
নতুন উপাদান ষোগাই
অসমীয়া ল'বাছোৱালীৰ
মুখত কৰ্তব্য পৰায়ণতাৰ,
মনত জ্ঞান-লিঙ্গাৰ, আৰু
প্রাণত গৌৰৱাস্তিত জাতীয়
জীৱনৰ প্ৰতি আগ্ৰহ ভাৱ
জগাই তোলাই প্ৰকাশকৰ
একমাত্ৰ কৰ্তব্য।

অসমীয়া বাইজৰ মাজত
জন-প্ৰিয় সাহিত্য প্ৰচাৰ
কৰাও অশ্বতম উদ্দেশ্য।